

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN BÜLLETENİ

Buraxılış üçün məsul şəxs:

R.R.Süleymanov

Redaksiya heyəti :

Ə.K.Allahverdiyev

Y.S.Qurbanov

İ.M.Mirzəyev

V.K.Quliyev

M.Ə.Əliyev

G.Ə.Qurbanova

Məsul katib:

Y.F.Xəlilov

Redaksiyanın ünvanı:

Naxçıvan şəhəri, Atatürk küçəsi, 19

Tel: 544-61-71

Faks: 544-70-82

E-mail:

alimehkeme@nakhchivan.az

M Ü N D Ə R İ C A T

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR..... 4

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanunu..... 5

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 17 may tarixli 126-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı 6

Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı..... 8

Normativ hüquqi aktlar haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu.. 11

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu.....	56
Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı	56
“Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları haqqında Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı	58
Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları haqqında ƏSASNAMƏ.....	59
Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə keçirilmiş 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə əlavə seçkilərin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsinə dair.....	65
<i>MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ.....</i>	68
MÜLKİ KOLLEGİYADAN	68
Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili	68
CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN	74
Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili.....	74
HƏRBİ KOLLEGİYADAN	79
Hərbi kollegiyanın 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar.....	79
<i>İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ.....</i>	80
Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı Avropa Məhkəməsinin təcrübəsinə müraciət edilməsini tələb edən məsələlər haqqında	80
<i>NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ.....</i>	94
Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəlləsinin apellyasiya şikayəti ilə bağlı bəzi müddəalarına dair mülahizə və təkliflər.....	94
<i>HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA.....</i>	100
Vakant hakim vəzifələrinə seçim prosesi davam edir	100

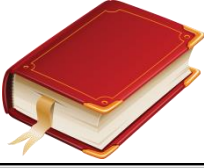
AZAD TRIBUNA..... 104

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin tətbiqində
tətbiqi məsələsi haqqında düşüncələr 104

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN 110

2011-ci ilin iyun-oktyabr aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi..... 110

Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının yeni inzibati binası
istifadəyə verilmişdir 114

YENİ SƏNƏDLƏR, NORMATİV AKTLAR

Bülletenin ikinci nömrəsindən (2006-cı il) başlayaraq onun strukturunda “Normativ-hüquqi aktlar” sərlovhəsinə yer ayrılmış, 2007-ci ilin birinci nömrəsindən başlayaraq isə həmin sərlovhə bu bölmədə dərc edilən materiallara tam uyğun gəlməsi üçün “Yeni sənədlər, normativ aktlar” adlandırılmışdır. Sərlovhəni təqdim etməkdə məqsəd muxtar respublikamızla bağlı məsələləri tənzimləyən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi, Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ-hüquqi aktları, qanunvericiliyə gətirilən yeniliklərlə yanaşı, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamları, normativ-hüquqi aktlar sisteminə daxil olmayan, lakin respublika üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən rəsmi sənədlərlə oxucularımızı tanış etmək olmuşdur. Bu məqsədə xidmət edən sərlovhədə indiyədək 80-ə yaxın qanunvericilik aktı və mühüm rəsmi sənəd dərc olunmuşdur. Bu isə məhkəmə və digər hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşlarının, habelə əhəlinin muxtar respublikamızla bağlı zəruri hüquqi aktlarla yaxından tanış olmasına geniş imkanlar yaratmışdır.

Bülletenin bu sayının sözügedən sərlovhəsi yeni qəbul edilmiş bir sıra qanunvericilik aktlarını əhatə edir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə keçirilmiş 6 sayılı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə əlavə seçkilərin siyasi-hüquqi əhəmiyyətini nəzərə alaraq həmin seçkilərin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsinə dair Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyətinin 11 oktyabr 2011-ci il tarixli qərarının da Bülletenə daxil edilməsini məqsədəuyğun hesab edirik.

Redaksiya heyəti

**“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının
Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə
Azərbaycan Respublikasının Qanunu**

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 19-cu bəndinə əsasən qərara alır:

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2001-ci il, № 1, maddə 1, № 3, maddə 131; 2002-ci il, № 12, maddə 693; 2003-cü il, № 1, maddə 16; 2004-cü il, № 1, maddə 10, № 4, maddə 199, № 5, maddə 321, № 8, maddə 597, № 11, maddə 884; 2005-ci il, № 6, maddələr 463, 475, № 10, maddə 874; 2006-cı il, № 5, maddə 386, № 6, maddə 479, № 8, maddə 657, № 11, maddə 927, № 12, maddələr 1005, 1014; 2007-ci il, № 2, maddə 83, № 5, maddələr 434, 436, № 7, maddə 711, № 10, maddə 934, № 11, maddələr 1049, 1074, 1078, № 12, maddələr 1213, 1219; 2008-ci il, № 3, maddə 153, № 5, maddələr 326, 341, № 6, maddələr 471, 481, № 7, maddə 602, № 8, maddə 699, № 10, maddə 881; 2009-cu il, № 2, maddə 54, № 5, maddə 311, № 6, maddə 403, № 10, maddə 771, № 11, maddə 878, № 12, maddə 964; 2010-cu il, № 4, maddə 276; 2011-ci il, № 3, maddə 165) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. Aşağıdakı məzmununda 32-1-ci maddə əlavə edilsin:

“Maddə 32-1. Dövlət qulluğunda olmanın yaş həddi

32-1.1. Dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olmasının yaş həddi 65-dir.

32-1.2. 65 yaşına çatmış dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olma müddəti müvafiq dövlət orqanının rəhbəri tərəfindən hər dəfə 1 ildən çox olmayaraq uzadıla bilər. Dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olma müddətinin 5 ildən çox uzadılmasına yol verilmir.

32-1.3. İnzibati vəzifələrin birinci-dördüncü təsnifatına aid vəzifələrdə qulluq keçən dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olma müddəti müvafiq dövlət orqanının razılığı əsasında bu Qanunun 32-1.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş müddətdən artıq uzadıla bilər.

32-1.4. Bu Qanunun 32-1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq dövlət orqanına aid edilən sahədə dövlət qulluğunda olma müddəti uzadılmış dövlət qulluqçularının sayı həmin dövlət orqanının vahid sistemini təşkil edən qurumların işçilərinin ümumi sayının 15 faizindən artıq ola bilməz.

32-1.5. Dövlət orqanının aparatının və tabeliyində olan qurumun çalışma müddəti uzadılmış işçilərinin sayı müvafiq olaraq onun aparatının və tabeliyində olan həmin qurumun işçilərinin sayının 2 faizindən artıq ola bilməz.

32-1.6. Dövlət orqanının aparatında və ya tabeliyində olan qurumunda dövlət qulluqçularının sayı 100 nəfərdən az olduqda çalışma müddəti uzadılmış işçilərin sayı iki ştat vahidinə qədər yuvarlaqlaşdırılır.

32-1.7. Dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olma müddətinin uzadılmasına onun razılığı əsasında yol verilir.

32-1.8. Bu Qanunun 32-1.2-ci maddəsi tətbiq edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınır:

32-1.8.1. dövlət qulluğunda intizam tənbeh tədbirlərinin tətbiq edilməməsi;

32-1.8.2. elmi dərəcənin və ya elmi adın olması;

32-1.8.3. dövlət təltifi ilə təltif edilmə;

32-1.8.4. attestasiyadan üç dəfə müvəffəqiyyətlə keçmə.”.

2. 33.1.11-ci maddənin sonunda nöqtə işarəsi nöqtəli vergül işarəsi ilə əvəz edilsin və aşağıdakı məzmununda 33.1.12-ci maddə əlavə edilsin:

“33.1.12. dövlət qulluğunda olmanın yaş həddinə çatdıqda.”.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 17 may 2011-ci il

§

“Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 17 may tarixli 126-IVQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 19-cu bəndini rəhbər tutaraq, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2011-ci il 17 may tarixli 126-IVQD nömrəli Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiqini təmin etmək məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti üç ay müddətində:

1.1. qüvvədə olan Azərbaycan Respublikası qanunlarının və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin aktlarının “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərini Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin;

1.2. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.3. müvafiq mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin etsin və bu barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat versin;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi qüvvədə olan normativ xarakterli aktların “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğunlaşdırılması ilə bağlı müvafiq tədbirlər görsün.

3. Müəyyən edilsin ki:

3.1. bu Fərmanın 3.2-ci bəndində nəzərdə tutulmuş dövlət orqanları istisna olmaqla, digər dövlət orqanlarında dövlət qulluğunda olmanın yaş həddinə çatmış dövlət qulluqçusunu vəzifəyə təyin edən səlahiyyətli şəxs həmin dövlət qulluqçusunun müvafiq vəzifəyə təyin edilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32-1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq həmin dövlət qulluqçusunun dövlət qulluğunda olma müddəti uzadılmış hesab edilir;

3.2. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanına aid sahədə dövlət qulluğunda olmanın yaş həddinə çatmış dövlət qulluqçusunun “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32-1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq dövlət qulluğunda olma müddəti həmin mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının rəhbəri tərəfindən uzadılır;

3.3. inzibati vəzifələrin birinci-dördüncü təsnifatına aid vəzifələrdə dövlət qulluğu keçən dövlət qulluqçusunu vəzifəyə təyin edən səlahiyyətli şəxs həmin dövlət qulluqçusunun müvafiq vəzifəyə təyin edilməsi barədə qərar qəbul etdikdə, “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş razılıq verilmiş hesab edilir.

4. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş “müvafiq dövlət orqanı”nın səlahiyyətlərini:

4.1. mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının aparatlarında Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri;

4.2. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının aparatı istisna olmaqla, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanına aid sahədə digər qurumlarda həmin mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının rəhbəri;

4.3. Məhkəmə-Hüquq Şurasının aparatında, məhkəmə orqanlarında Azərbaycan Respublikasının ədliyyə naziri;

4.4. Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin (Ombudsmanın), Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının və Milli Televiziya və Radio Şurasının aparatlarında müvafiq olaraq həmin qurumların rəhbərləri həyata keçirirlər.

5. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 32-1.3-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş “müvafiq dövlət orqanı”nın səlahiyyətlərini Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində:

5.1. icra hakimiyyəti orqanlarında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin sədri;

5.2. məhkəmə orqanlarında Naxçıvan Muxtar Respublikasının ədliyyə naziri;

5.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin (Ombudsmanın) və Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının aparatlarında müvafiq olaraq həmin qurumların rəhbərləri həyata keçirirlər.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 1 iyul 2011-ci il

§

**Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin
təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı**

Azərbaycanın davamlı və dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsi, dövlət idarəçiliyinin müasir prinsiplər əsasında həyata keçirilməsi məqsədi ilə informasiya və kommunikasiya texnologiyalarından istifadə olunması dövlət siyasətinin prioritetlərindən birinə çevrilmiş və bu sahədə mühüm tədbirlər görülmüşdür. “Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2010-2012-ci illər üçün Dövlət Proqramı (Elektron Azərbaycan)”, eləcə də informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişafı ilə bağlı qəbul edilən digər normativ hüquqi aktlar əsasında dövlət orqanlarının əhaliyə beynəlxalq standartlara uyğun elektron xidmətlər göstərməsi sahəsində hüquqi baza formalaşmışdır.

Modern və çevik idarəetmənin təmin edilməsi, dövlət orqanlarının fəaliyyətində şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya şərait yaradan halların aradan qaldırılması üçün əhaliyə elektron xidmətlərin göstərilməsi zəruridir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, elektron xidmətlərin təşkili və elektron imzanın tətbiqi prosesinin sürətləndirilməsi məqsədi ilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti iki ay müddətində mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən konkret sahələr üzrə elektron xidmətlər göstərilməsi qaydalarını və xidmət növlərini müəyyən etsin.

2. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları üç ay müddətində elektron xidmətin təşkili üçün aşağıdakı tədbirləri həyata keçirsinlər:

2.1. səlahiyyətlərinə uyğun olaraq elektron xidmətlər göstərilməsi üçün rəsmi internet informasiya ehtiyatlarında xüsusi elektron xidmət bölməsinin yaradılması;

2.2. elektron xidmət bölməsində aidiyyəti üzrə göstərilən xidmətin adının, bu xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan sənədlərin dəqiq siyahısının, müvafiq sənədlərin (ərizə, blank və digər) elektron formasının yerləşdirilməsi, şəxslərin bu bölmədən maneəsiz, sərbəst istifadəsinin təmin edilməsi;

2.3. elektron xidmət bölməsinə müraciət edən şəxslər tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada doldurulmuş ərizə və tələb olunan sənədlərin skan edilmiş surətlərinin elektron formada qəbul edilməsinin, bu barədə göndərən şəxsə təsdiqetmə bildirişinin göndərilməsinin və həmin sənədlərə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə baxılmasının təmin edilməsi;

2.4. müvafiq sənədlər barədə informasiya əldə edilməsi üçün dövlət orqanları tərəfindən aparılan elektron informasiya ehtiyatlarından (məlumat bazaları, məlumat-axtəriş sistemləri, reyestrlər və digər informasiya resursları) istifadə edilməsi, bu mümkün olmadığı hallarda şəxslərdən həmin sənədlərin əslinin tələb edilməsi;

2.5. göstərilən xidmətlərə görə nəzərdə tutulan rüsumların və digər ödənişlərin real vaxt rejimində elektron formada ödənilməsinin təmin edilməsi və elektron xidmət bölməsi vasitəsilə aparılan əməliyyatların və fərdi məlumatların təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə zəruri texniki təhlükəsizlik tədbirlərinin görülməsi.

3. Azərbaycan Respublikasının Rəhbər və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinə tapşırılsın ki, üç ay müddətində:

3.1. elektron xidmətin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə dövlət orqanlarının, eləcə də elektron imza xidmətindən istifadə məqsədi ilə müraciət edən hüquqi və fiziki şəxslərin elektron imza ilə təmin edilməsi işini təşkil etsin;

3.2. dövlət orqanlarının informasiya sistemləri arasında informasiya mübadiləsinin aparılmasının təmin edilməsi məqsədi ilə zəruri tədbirləri həyata keçirsin;

3.3. dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən “bir pəncərə” prinsipi əsasında istifadənin təşkili məqsədilə “elektron hökumət” portalının yaradılmasını təmin etsin;

3.4. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarına elektron xidmətin təşkili üçün metodiki dəstəyi təmin etsin;

3.5. dövlət qulluqçularının informasiya texnologiyalarından istifadə sahəsində hazırlıq səviyyələrinin artırılması məqsədi ilə tədris kurslarının təşkili istiqamətində zəruri tədbirləri həyata keçirsin;

3.6. bu Fərmanın 3-cü bəndində nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə ayda bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat təqdim etsin.

4. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları bu Fərmanın 2-ci bəndində nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə ayda bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə məlumat təqdim etsinlər.

5. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinə tapşırılsın ki:

5.1. Azərbaycan Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyi ilə birlikdə bu Fərmanda nəzərdə tutulmuş işlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı tələb olunan vəsaitin cari ildə və növbəti illərin dövlət büdcəsində nəzərə alınması üçün müvafiq tədbirlər görsün;

5.2. bu Fərmanın 2-ci və 3-cü bəndlərində nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar görülən işlərin vəziyyətini təhlil etsin və bu barədə üç ayda bir dəfə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat təqdim etsin;

5.3. bu Fərmandan irəli gələn digər məsələləri həll etsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 23 may 2011-ci il

§

Normativ hüquqi aktlar haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu

Bu Qanun normativ hüquqi aktların hazırlanması, qəbul olunması, rəsmiləşdirilməsi, dərc edilməsi, qüvvədə olması, şərh edilməsi və sistemləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir.

I fəsil ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 1. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar

1.0. Bu Qanunda istifadə olunan əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

1.0.1. normativ hüquqi akt - tənzimlənməsi Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası ilə, qanunla və ya fərmanla dövlət orqanının səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə həmin dövlət orqanı tərəfindən qəbul edilmiş, hamı üçün məcburi davranış qaydalarını əks etdirən, qeyri-müəyyən subyektlər dairəsi üçün və dəfələrlə tətbiq olunmaq üçün nəzərdə tutulmuş müəyyən formalı rəsmi sənəd;

1.0.2. qanunvericilik aktları - Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunvericilik sistemini təşkil edən normativ hüquqi aktlar;

1.0.3. normativ xarakterli akt - bu Qanunda nəzərdə tutulan dövlət və ya yerli özünüidarə orqanı tərəfindən qəbul edilmiş, məhdud subyektlər dairəsi üçün məcburi davranış qaydalarını əks etdirən və dəfələrlə tətbiq olunmaq üçün nəzərdə tutulmuş müəyyən formalı rəsmi sənəd;

1.0.4. hüquqi akt - normativ hüquqi akt, normativ xarakterli akt və ya qeyri-normativ hüquqi akt;

1.0.5. qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi - normativ hüquqi aktların nizama salınması, onların daxili uzlaşdırılmış vahid sistemə çevrilməsi üzrə fəaliyyət;

1.0.6. inkorporasiya - normativ hüquqi aktların məzmunu dəyişdirilmədən müəyyən qaydada toplularda (külliyyatlarda) birləşdirilməsi;

1.0.7. qanunlar külliyyəti - qanunvericiliyi özündə birləşdirən sistemləşdirilmiş toplu;

1.0.8. qanunvericilikdə boşluqlar - konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normalarının olmaması;

1.0.9 qanunun analogiyası - konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadığına görə həmin ictimai münasibətlərə ox-

şar ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normalarının tətbiq edilməsi;

1.0.10. hüququn analogiyası - yalnız konkret ictimai münasibətləri deyil, həm də oxşar ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadığına görə həmin ictimai münasibətlərə qanunvericiliyin məğzinin, hüququn ümumi prinsiplərinin və ya hüququn konkret sahələrinə aid prinsiplərin tətbiq edilməsi;

1.0.11. normativ hüquqi aktların kolliziyası - eyni ictimai münasibətləri tənzimləyən qüvvədə olan normativ hüquqi aktların ziddiyyəti (uyğunsuzluğu)

1.0.12. normayaratma fəaliyyəti - normativ hüquqi aktların hazırlanması, ekspertizası, qəbul olunması, onlarda dəyişikliklər edilməsi, onların şərh edilməsi, qüvvəsinin dayandırılması və ya ləğv edilməsi üzrə fəaliyyət;

1.0.13. normayaratma fəaliyyətinin subyekti - normayaratma fəaliyyətinə iştirak edən orqanlar (şəxslər);

1.0.14. qanunvericilik təşəbbüsü – Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 26-cı maddəsinin I hissəsi ilə müəyyən edilmiş subyekt tərəfindən qanun layihəsinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin müzakirəsinə rəsmən təqdim edilməsi;

1.0.15. normativ hüquqi aktın rəsmiləşdirilməsi - normativ hüquqi aktın səlahiyyətli şəxs tərəfindən imzalanması və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi;

1.0.16. normayaratma orqanı - normativ hüquqi aktları qəbul etmək səlahiyyətinə malik olan dövlət orqanı;

1.0.17. normayaratma prosesi - dövlət orqanının normativ hüquqi aktların hazırlanması, qəbul olunması və qüvvəyə minməsi üzrə normayaratma fəaliyyəti;

1.0.18. normayaratma texnikası - normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması qaydalarının sistemi;

1.0.19. normativ hüquqi aktın açıqlanması - normativ hüquqi aktın rəsmi dövrü mətbu nəşrdə dərc edilməsi, digər kütləvi informasiya vasitələrinin və ya başqa mümkün kommunikasiya vasitələrinin köməyi ilə rəsmi yayılması yolu ilə ümumi diqqətə çatdırılması;

1.0.20. lokal normativ hüquqi akt - qüvvəsi bir və ya bir neçə dövlət orqanının çərçivəsi ilə məhdudlaşan normativ hüquqi akt;

1.0.21. texniki normativ hüquqi aktlar - texniki rəqlamentlər, bərqərar olmuş təcrübəni əks etdirən texniki standartlar, o cümlədən dövlət standartları, sahə standartları, texniki şərtlər, aviasiya qaydaları, zoogigiyena, bay-

tarlıq, baytarlıq-sanitariya normaları və qaydaları, sanitariya normaları və qaydaları, gigiyena normativləri, yanğın təhlükəsizliyi qaydaları, texniki, sənaye normaları və qaydaları, təhlükəli yüklərin təhlükəsiz daşınması normaları və qaydaları, ixtisaslaşdırılmış məlumat kitabçaları, dövlət statistika müşahidələrinin formaları və onların doldurulmasına dair göstərişlər, statistik göstəricilərin formalaşdırılması və hesablanması qaydaları, dövlət statistika müşahidələrinin təşkil edilməsinə və aparılmasına dair təlimatlar, idarə hesabat formaları və onların doldurulmasına dair göstərişlər, daşınmaz maddi tarixi-mədəni dəyərlərin qorunması zonalarının layihələri, Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə texniki normativ hüquqi aktlara aid edilmiş və qanunvericiliklə nəzərdə tutulan qaydada təsdiq edilmiş (qüvvəyə minmiş) digər normativ hüquqi aktlar;

1.0.22. normativ hüquqi aktda dəyişikliklərin edilməsi - normativ hüquqi akta onun müddələrinin mətnini dəyişən və ya əlavə normaların daxil edilməsi;

1.0.23. normativ hüquqi aktdan sui-istifadə imkanı - normativ hüquqi aktda korrupsiya təzahürləri üçün şəraitin yaranmasına kömək edən müddələrin mövcudluğu;

1.0.24. diskresion səlahiyyətlər - orqanın (şəxsin) öz mülahizəsinə görə tətbiq edə biləcəyi səlahiyyətləri;

1.0.25. dispozitiv imkan - orqanın (şəxsin) öz seçimi ilə davranış imkanı;

1.0.26. normativ hüquqi aktın hüquqi qüvvəsi - normativ hüquqi aktın müvafiq ictimai münasibətlərə tətbiqinin məcburiliyini, habelə onun digər normativ hüquqi aktlar barəsində üstünlüyünü və ya tabeliyini müəyyən edən xarakteristika.

Maddə 2. Normativ hüquqi aktlar və onların hüquqi qüvvəsi

2.1. Normativ hüquqi aktların növləri Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 48-ci maddəsi ilə müəyyən edilir.

2.2. Normativ hüquqi aktların hüquqi qüvvəsi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 134-cü maddəsinin V hissəsi, 148-ci maddəsinin III və IV hissələri və Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 49-cu maddəsinin II, III, IV və V hissələri ilə müəyyən edilir.

2.3. Qanun, fərman və ya digər normativ hüquqi akt Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyası ilə ziddiyyət təşkil etdikdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası tətbiq edilir.

2.4. Fərman və ya digər normativ hüquqi akt qanunla ziddiyyət təşkil etdikdə qanun tətbiq edilir.

2.5. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları fərmanla ziddiyyət təşkil etdikdə fərman tətbiq edilir.

2.6. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə ziddiyyət təşkil etdikdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı tətbiq edilir.

2.7. Nizamnamələrin, əsasnamələrin, təlimatların, rəqlamentlərin və qaydaların hüquqi qüvvəsi onları təsdiq edən normativ hüquqi aktın hüquqi qüvvəsi ilə müəyyən edilir.

Maddə 3. Qeyri-normativ hüquqi aktlar və onların hüquqi qüvvəsi

3.1. Konkret (birdəfəlik) təşkilati, nəzarət və ya sərəncamverici tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə qəbul edilən və ya digər birdəfəlik tətbiq halları üçün nəzərdə tutulan hüquqi aktlar qeyri-normativ hüquqi aktlar sayılır.

3.2. Qeyri-normativ hüquqi aktlar müvafiq normativ hüquqi akt əsasında qəbul edilməlidir və onun müvafiq normasına istinad etməlidir.

3.3. Qeyri-normativ hüquqi aktlara aşağıdakılar aiddir:

3.3.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qərarları;

3.3.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin sərəncamları;

3.3.3. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamları;

3.3.4. vətəndaşlıq vəziyyəti aktlarının dövlət qeydiyyatını həyata keçirən orqanların aktları;

3.3.5. bu maddənin birinci hissəsinə uyğun olaraq qeyri-normativ hesab edilən digər hüquqi aktlar.

Maddə 4. Normativ xarakterli aktlar və onların hüquqi qüvvəsi

4.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ xarakterli aktları aşağıdakılardır:

4.1.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 44-cü maddəsinin II hissəsinin 1-3-cü bəndlərinə və V hissəsinə əsasən qəbul edilmiş Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarları;

4.1.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarları, təlimatları və izahları;

4.1.3. Naxçıvan Muxtar Respublikası Televiziya və Radio Şurasının qərarları;

4.1.4. yerli özünüidarə orqanlarının qərarları;

4.1.5. yerli icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları.

4.2. Normativ xarakterli aktlar onların icra olunmamasına görə məsuliyyət müəyyən edə bilməz.

4.3. Normativ xarakterli aktlar müvafiq normativ hüquqi akt əsasında qəbul edilməlidir və onun müvafiq normasına istinad etməlidir.

4.4. Bu Qanunun 4.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan normativ xarakterli aktlar istisna olmaqla, digər normativ xarakterli aktlar Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ hüquqi aktları ilə ziddiyyət təşkil edə bilməz.

Maddə 5. Bu Qanunun tətbiq dairəsi

5.1. Bu Qanun Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət orqanlarının normativ hüquqi aktlarının hazırlanması, qəbul olunması, rəsmiləşdirilməsi, dərc edilməsi, qüvvədə olması, şərh edilməsi və sistemləşdirilməsi qaydalarını müəyyən edir.

5.2. Bu Qanun aşağıdakı aktların rəsmiləşdirilməsi, dərc edilməsi, qüvvədə olması, şərh edilməsi və sistemləşdirilməsi qaydalarına şamil edilir:

5.2.1. texniki normativ hüquqi aktlar;

5.2.2. lokal normativ hüquqi aktlar;

5.2.3. normativ xarakterli aktlar.

Maddə 6. Normativ hüquqi aktlar sistemi

Normativ hüquqi aktlar onların iyerarxiyasının müəyyən edilməsi, qarşılıqlı uzlaşdırılması, habelə daxili uzlaşdırma ilə səciyyələnən və ictimai münasibətlərin hüquqi tənzimlənməsini təmin edən Naxçıvan Muxtar Respublikasının müvafiq qanunlar külliyyatının hazırlanması yolu ilə vahid sistemə salınır.

Maddə 7. Dövlət orqanlarının qəbul etdikləri normativ hüquqi aktlar barəsində hüquq varisliyi

7.1. Normativ hüquqi aktlar qəbul etmək hüququna malik olan dövlət orqanı yenidən təşkil edildikdə onun hüquq varisinə normativ hüquqi aktları qəbul etmək hüququ ilə yanaşı, səlahiyyətləri daxilində, əvvəllər qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklər etmək, həmin aktların qüvvəsini dayandırmaq və ləğv edilməsi səlahiyyəti verilir.

7.2. Dövlət orqanı ləğv edildikdə və ya onun hüquq varisi müvafiq normativ hüquqi aktları qəbul etmək hüququna malik olmamaqla yenidən təşkil edildikdə, əvvəllər qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklər etmək, həmin aktların qüvvəsini dayandırmaq və ləğv edilməsi səlahiyyəti yuxarı və ya digər dövlət orqanına verilir.

7.3. Müvafiq normativ hüquqi aktları qəbul edən dövlət orqanının statusunun dəyişdirilməsi əvvəllər qəbul edilmiş normativ hüquqi aktların qüvvəsinin itirilməsinə səbəb olmur.

7.4. Dövlət orqanının adı dəyişdirildikdə və ya bu orqan adının dəyişdirilməsinə səbəb olan birləşmə, qoşulma, çevrilmə yolu ilə yenidən təşkil edildikdə, əvvəlki adı əks etdirən normativ hüquqi aktlarda addəyişmə his-səsində dəyişikliklər edilməlidir. Belə dəyişikliklər edilənədək əvvəlki adı əks etdirən normativ hüquqi aktlar adı dəyişdirilmiş (yeni yaradılmış) orqa-na tam həcmdə şamil olunur.

7.5. Dövlət orqanı bölündükdə və ya ayrıldıqda onun yenidən təşkili haqqında qərarla səlahiyyətlərin aydın bölgüsü nəzərdə tutulmalıdır və həmin qərar hansı normativ hüquqi aktların yeni yaradılmış hansı dövlət orqanlarına hansı həcmdə şamil edilməsini müəyyənləşdirməyə imkan ver-məlidir. Bu zaman bölünmə və ya ayrılma haqqında qərarı qəbul etmiş döv-lət orqanı üç ay müddətində müvafiq normativ hüquqi aktlarda bütün zəruri dəyişikliklər edilməsini təmin etməlidir.

Maddə 8. Normayaratma fəaliyyətinin əsas prinsipləri

8.0. Normayaratma fəaliyyəti Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitu-siyasının 49-cu maddəsinin I hissəsində göstərilən prinsiplərlə yanaşı, aşağı-dakı prinsiplər əsasında həyata keçirilir:

8.0.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyasına uyğunluq və qanunların üstünlüyü;

8.0.2. aşağı dövlət orqanlarının aktlarının yuxarı dövlət orqanlarının aktlarına uyğunluğu;

8.0.3. beynəlxalq hüququn hamılıqla qəbul edilmiş prinsip və norma-larının üstünlüyü;

8.0.4. mütənasiblik;

8.0.5. dövlət orqanlarının vətəndaşlar qarşısında cavabdehliyi;

8.0.6. normayaratma fəaliyyətinin demokratikliyi və şəffaflığı;

8.0.7. normativ hüquqi aktların ziddiyyətsizliyi;

8.0.8. insanların hüquq və azadlıqlarının, onların qanuni maraqlarının müdafiəsi və sosial ədalət;

8.0.9. ictimai münasibətlərin hüquqi tənzimlənməsinin sistemliliyi və kompleksliyi.

Maddə 9. Normayaratma orqanlarının fəaliyyətində aşkarlıq

9.1. Normayaratma orqanlarının fəaliyyətində aşkarlıq aşağıdakı vasitələrlə təmin edilir:

9.1.1. normayaratma orqanlarının fəaliyyəti və onların qəbul etdikləri normativ hüquqi aktlar haqqında fiziki və hüquqi şəxslərin məlumatlandırılması;

9.1.2. normativ hüquqi aktların rəsmi nəşrlərdə, digər kütləvi informasiya vasitələrində dərc edilməsi və ya onların digər üsullarla açıqlanması;

9.1.3. normativ hüquqi aktların layihələrinin normayaratma orqanlarının internet informasiya ehtiyatlarında yerləşdirilməsi.

9.2. Normayaratma orqanının qərarı ilə normativ hüquqi aktın layihəsi açıq (ictimai və ya peşəkar) müzakirəyə çıxarıla bilər.

II fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTLARIN KOLLİZİYASI

Maddə 10. Normativ hüquqi aktların kolliziyasının həlli qaydaları

10.1. Normativ hüquqi aktların kolliziyası həll edilərkən bu Qanunun 2-ci maddəsinin tələbləri nəzərə alınır.

10.2. Normativ hüquqi aktı qəbul edən dövlət orqanına ictimai münasibətlərin müəyyən sahəsinin tənzimlənməsində xüsusi səlahiyyət verilsə, həmin dövlət orqanının qəbul etdiyi normativ hüquqi akt eyni kateqoriyalı dövlət orqanının həmin sahə üzrə qəbul etdiyi normativ hüquqi aktına münasibətdə daha yüksək hüquqi qüvvəyə malikdir.

10.3. Ziddiyyət təşkil edən normativ hüquqi aktlar bərabər hüquqi qüvvəyə malikdirsə, konkret münasibətlərə sahə normativ hüquqi aktı tətbiq edilir, bu şərtlə ki, həmin münasibətlər eyni hüquqi tənzimləmə sahəsinə aiddir.

10.4. Eyni normativ hüquqi aktda ümumi və xüsusi normalar arasında ziddiyyət mövcud olduqda xüsusi norma tətbiq edilir.

10.5. Yeni normativ hüquqi akt eyni məsələ üzrə həmin dövlət orqanı tərəfindən əvvəllər qəbul edilmiş normativ hüquqi akta münasibətdə daha yüksək hüquqi qüvvəyə malikdir.

10.6. Eyni münasibətlər bir neçə norma ilə tənzimlənsə və həmin normaları eyni vaxtda tətbiq etmək mümkündürsə, bu, normativ hüquqi aktların kolliziyası hesab edilmir.

10.7. Dövlət orqanlarının struktur bölmələri normativ hüquqi aktlar qəbul etmək hüququna malik deyildirlər.

Maddə 11. Normativ hüquqi aktların kolliziyasının aradan qaldırılması qaydalarının tətbiqinin ardıcılığı

11.0. Normativ hüquqi aktların kolliziyası aşağıdakı ardıcılıqla aradan qaldırılır:

11.0.1. birinci növbədə ardıcıl olaraq bu Qanunun 2.3-2.6-cı maddələrinin normaları tətbiq edilir;

11.0.2. kolliziya aradan qaldırılmadıqda ikinci növbədə ardıcıl olaraq bu Qanunun 10.2-10.5-ci maddələrinin normaları tətbiq edilir.

Maddə 12. Normativ hüquqi aktların kolliziyasının aradan qaldırılmasının üsulları

12.1. Normativ hüquqi aktların kolliziyası aşağıdakı üsullarla aradan qaldırılır:

12.1.1. normativ hüquqi aktın ləğv edilməsi;

12.1.2. normativ hüquqi aktda dəyişikliklər edilməsi;

12.2. Normativ hüquqi aktların kolliziyasına yol verməmək məqsədi ilə yeni normativ hüquqi aktın qəbul olunması ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) siyahısı həmin normativ hüquqi aktın yekun müddəalarında və ya əlavəsində əks etdirilməlidir.

12.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi normativ hüquqi aktın şərhilə bağlı qəbul etdiyi qərarında normativ hüquqi aktların kolliziyasını təsdiqləyərsə, həmin kolliziyanı aradan qaldırmaq məqsədi ilə bu Qanunun 12.1.1 və 12.1.2-ci maddələrində göstərilən tədbirlər görülməlidir.

III fəsil

QANUNVERİCİLİKDƏ BOŞLUQLAR

Maddə 13. Hüququn analogiyasından və qanunun analogiyasından istifadə olunması qaydası

13.1. Konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadıqda hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə oluna bilər.

13.2. Əvvəlcə qanunun analogiyasından istifadə olunur. Konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadıqda həmin ictimai münasibətlərə oxşar ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları tətbiq edilir.

13.3. Konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmadığına görə həmin ictimai münasibətlərə oxşar ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normalarını tapmaq mümkün olmadıqda hüququn analogiyasından istifadə edilir. Bu zaman qanunvericilikdə təsbit

edilmiş hüququn konkret sahələrinə aid prinsiplərdən və hüququn ümumi prinsiplərindən istifadə olunur. Hüququn analogiyası tətbiq edilərkən ədalət, insaf və mənəviyyət tələbləri nəzərə alınmalıdır.

Maddə 14. Qanunvericilikdə boşluqların aşkar edilməsi

14.0. Qanunvericilikdə boşluqlar aşkar edilərkən aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır:

14.0.1. faktiki hal hüquqi tənzimləmə dairəsinə aid olmalıdır;

14.0.2. konkret ictimai münasibətləri tənzimləyən qanunvericilik normaları olmamalıdır;

14.0.3. faktiki hal qanunvericilikdə qismən tənzimlənməlidir (tam tənzimlənməməlidir).

Maddə 15. Hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunması haqqında qərar

15.1. Qanunvericilikdə boşluqları aşkar edən və bu Qanunun 14-cü maddəsinə tətbiq edən subyekt konkret ictimai münasibətlərin tənzimlənməsinin səlahiyyətlərinə aid edildiyi normayaratma orqanına bu barədə məlumat verməlidir.

15.2. Hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunması haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarı Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

Maddə 16. Hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunmasını istisna edən hallar

16.0. Aşağıdakı hallarda hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə oluna bilməz:

16.0.1. qanunvericilikdə boşluqlar zahiri xarakter daşıdıqda;

16.0.2. normativ tənzimləmə zərurəti olmadıqda;

16.0.3. normativ tənzimləmə qanunla qadağan olunduqda;

16.0.4. normativ tənzimləmə mövcud olduqda.

IV fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTLARIN NÖVLƏRİ

Maddə 17. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin normativ hüquqi aktları

17.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 23-cü maddəsinə uyğun olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin normativ hüquqi aktları qanunlar formasında qəbul edilir.

17.2. Tənzimlənməsi Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 24-cü maddəsi və 25-ci maddəsinin II hissəsi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş ictimai münasibətlər qanunla tənzimlənir.

17.3. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin normativ hüquqi aktı qəbul olunduqda bu aktın istinad etdiyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının maddəsi göstərilməli və aktın həmin maddənin icrası məqsədi ilə qəbul olunduğu qeyd edilməlidir.

Maddə 18. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin normativ hüquqi aktları

18.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 5-ci maddəsinin V hissəsinə uyğun olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin normativ hüquqi aktları fərman formasında qəbul edilir.

18.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin fərmanları Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş və normativ tənzimləmə predmeti olan məsələlər üzrə qəbul edilir.

18.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən qəbul edilən əsasnamələr, nizamnamələr, qaydalar və norma nəzərdə tutan digər aktlar Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin fərmanları ilə təsdiq edilir.

18.4. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin normativ hüquqi aktı qəbul olunduqda bu aktın istinad etdiyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının maddəsi göstərilməli və aktın həmin maddənin icrası məqsədi ilə qəbul olunduğu qeyd edilməlidir.

Maddə 19. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin normativ hüquqi aktları

19.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 40-cı maddəsinin I hissəsinə uyğun olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktları əsasında və onların icrası məqsədi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktları ilə Naxçıvan Muxtar Respub-

likası Nazirlər Kabinetinin səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlər üzrə qərarlar formasında normativ hüquqi aktlar qəbul edir.

19.2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən qəbul edilən əsasnamələr, nizamnamələr, qaydalar və norma nəzərdə tutan digər aktlar Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları ilə təsdiq edilir.

19.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti habelə mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən həll edilə bilməyən məsələlər üzrə normativ hüquqi aktlar qəbul edir.

19.4. Normativ hüquqi akt Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən qəbul olunduqda bu normativ hüquqi aktın istinad etdiyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının maddəsi və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktı göstərilməli və həmin aktın icrası məqsədi ilə qəbul olunduğu qeyd edilməlidir.

Maddə 20. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları

20.1. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktları ilə nəzərdə tutulmuş hallarda və hədlərdə, yalnız Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktları ilə onların səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlər üzrə qəbul edilə bilər.

20.2. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları qərarlar formasında qəbul edilir.

20.3. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul edilən təlimatlar, əsasnamələr, nizamnamələr və qaydalar qərarlarla təsdiq edilir.

20.4. Normativ hüquqi akt mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən qəbul olunduqda bu normativ hüquqi aktın istinad etdiyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin aktı göstərilməli və həmin aktın icrası məqsədi ilə qəbul olunduğu qeyd edilməlidir.

V fəsil

NORMATIV HÜQUQİ AKTA DAİR ÜMUMİ TƏLƏBLƏR

Maddə 21. Normativ hüquqi aktın tərtib edilməsi üslubu

21.1. Normativ hüquqi aktlar daxilən uzlaşdırılmalı, məntiqli qurulmalı və normayaratma texnikasına uyğun olmalıdır.

21.2. Normativ hüquqi aktın normaları ifadə edilərkən həm həddindən artıq ümumiləşdirilmiş, həm də həddindən artıq təfərrüatlı ifadələrə, eləcə də eyni məsələ ilə bağlı normativ göstərişlərin təkrarlanmasına və onların çoxluğuna yol verilməməlidir.

21.3. Normativ hüquqi aktın (onun struktur elementinin) adı yığcam olmalı, aydın ifadə edilməli və həmin aktın (struktur elementinin) əsas mahiyyətini əks etdirməlidir.

21.4. Normativ hüquqi aktın normaları yığcam şəkildə, əsasən təsdiq formasında və indiki zamanda ifadə edilməlidir.

21.5. Normativ hüquqi aktın mətnində istifadə edilən termin və anlayışlar aydın və birmənalı olmalıdır.

Maddə 22. Normativ hüquqi aktda normaların yerləşdirilməsinin ardıcılıığı

Normativ hüquqi aktın mətnində əvvəl ümumi, sonra isə daha konkret müddəalar yerləşdirilir.

Maddə 23. Normativ hüquqi aktların layihələrinin dövlət orqanları tərəfindən hazırlanmasının tənzimlənməsi

23.1. Normativ hüquqi aktların müxtəlif növlərinin layihələrinin hazırlanması qaydasının xüsusiyyətləri, onlar üçün texniki-hüquqi tələblər, habelə bu Qanunla tənzimlənməmiş digər məsələlər müvafiq olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən təsdiq edilən qaydalarla müəyyən edilir.

23.2. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması qaydası normayaratma fəaliyyətinin subyektlərinin və normayaratma orqanlarının hüquqlarını məhdudlaşdıra bilməz.

VI fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTIN STRUKTURU

Maddə 24. Normativ hüquqi aktların rekvizitləri

24.0. Normativ hüquqi aktların məcburi rekvizitləri aşağıdakılardır:

24.0.1. aktın növü (Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin fərmanı, Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarı və sair);

24.0.2. hüquqi tənzimləmə predmetini əks etdirən normativ hüquqi aktın adı (sərlövhəsi);

24.0.3. aktın qəbul edildiyi tarix, yer və qeydiyyat nömrəsi;

24.0.4. müvafiq normativ hüquqi aktı rəsmi imzalamaq səlahiyyətinə malik olan şəxsin adı, soyadı, vəzifəsi və imzası.

Maddə 25. Normativ hüquqi aktın adı

25.1. Hər bir normativ hüquqi akt onun hüquqi tənzimləmə predmetini və əsas mahiyyətini əks etdirən ada malik olmalıdır.

25.2. Bir və ya bir neçə normativ hüquqi aktda dəyişikliklər edildikdə həmin dəyişiklikləri nəzərdə tutan aktın adında dəyişikliklər edilən normativ hüquqi aktın (aktların) adı (adları) göstərməlidir.

Maddə 26. Normativ hüquqi aktın struktur elementləri

26.1. Normativ hüquqi aktın struktur elementləri preambuladan, bölmədən, fəsildən, maddədən, hissədən, bənddən, yarımbənddən və abzasdan ibarətdir.

26.2. Normativ hüquqi aktın mətni onun növündən asılı olaraq, bölmədə birləşən fəsillərə, fəsildə birləşən maddələrə, maddədə birləşən hissələrə, hissədə birləşən bəndlərə, bənddə birləşən yarımbəndlərə və yarımbənddə birləşən abzaslara bölünə bilər. Qanun, o cümlədən dəyişiklikləri nəzərdə tutan qanun, qanunla təsdiq edilən əsasnamə, nizamnamə, qayda və norma nəzərdə tutan digər akt maddələrə, digər normativ hüquqi aktlar hissələrə bölünür. İri həcmli digər normativ hüquqi aktlarda mündəricat verilə bilər.

26.3. Normativ hüquqi aktın preambulası onun qəbul edilməsinin səbəblərini, şərtlərini və məqsədlərini əks etdirən giriş hissəsidir. Preambulaya normativ göstərişlərin daxil edilməsinə yol verilmir.

26.4. Normativ hüquqi aktın bölməsi fəsilləri özündə birləşdirən struktur elementidir. Bölmə rum rəqəmi ilə nömrələnir, mahiyyətini əks etdirən, baş hərflərlə yazılan və sətirin ortasında yerləşdirilən ada malik olmalıdır.

26.5. Normativ hüquqi aktın fəslə maddələri özündə birləşdirən struktur elementidir. Fəsil ərəb rəqəmi ilə nömrələnir, mahiyyətini əks etdirən, baş hərflərlə yazılan və sətirin ortasında yerləşdirilən ada malik olmalıdır.

26.6. Normativ hüquqi aktın maddəsi hissələri özündə birləşdirən və tamamlanmış normativ müddəanı əks etdirən əsas struktur elementidir. Maddə ərəb rəqəmi ilə nömrələnir və rəqəmdən sonra nöqtə qoyulur. Maddə, o cümlədən qanunla təsdiq edilən əsasnamənin, nizamnamənin, qaydanın və norma nəzərdə tutan digər aktın maddəsi onun mahiyyətini əks etdirən və sətiri hərflərlə yazılan ada malik olmalıdır. Dəyişiklikləri nəzərdə tutan qanunun və hər hansı əsasnaməni, nizamnaməni, qaydanı və norma nəzərdə tutan digər aktı təsdiq edən qanunun maddəsinin adı olmur.

26.7. Maddə olmayan normativ hüquqi aktda hissə bəndləri özündə birləşdirə bilən və tamamlanmış normativ müddəanı əks etdirən əsas struktur elementidir. Hissə (maddədə hissənin nömrəsinin birinci rəqəmi maddənin nömrəsinə təkrarlamaqla) ərəb rəqəmi ilə nömrələnir və rəqəmdən sonra nöqtə qoyulur. Hissənin mətni sətiri hərflərlə yazılır və nöqtə ilə tamamlanır.

Normativ hüquqi aktla (qanun istisna olmaqla) təsdiq edilən əsasnamədə, nizamnamədə, qaydada və norma nəzərdə tutan digər aktda, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının normativ hüquqi aktında hissənin mahiyyətini əks etdirən, sətri hərflərlə yazılan və sətrin ortasında yerləşdirilən adı olmalıdır.

26.8. Normativ hüquqi aktın bəndi yarımbəndləri özündə birləşdirə bilən, hissənin nömrəsini təkrarlamaqla ərəb rəqəmi ilə nömrələnən və rəqəmdən sonra nöqtə qoyulan struktur elementidir. Bəndin mətni sətri hərflərlə yazılır və nöqtəli vergül və ya nöqtə ilə tamamlanır.

26.9. Normativ hüquqi aktın yarımbəndi abzasları özündə birləşdirə bilən, bəndin nömrəsini təkrarlamaqla ərəb rəqəmi ilə nömrələnən və rəqəmdən sonra nöqtə qoyulan struktur elementidir. Yarımbəndin mətni sətri hərflərlə yazılır və nöqtəli vergül və ya nöqtə ilə tamamlanır.

26.10. Normativ hüquqi aktın abzası yarımbəndin tərkib hissəsi olan, ərəb rəqəmi ilə nömrələnən və rəqəmdən sonra nöqtə qoyulan struktur elementidir. Abzasın mətni sətri hərflərlə yazılır və nöqtəli vergül və ya nöqtə ilə tamamlanır.

26.11. Struktur elementləri ardıcıl və bütün normativ hüquqi akt üçün eyni qaydada nömrələnəməlidir. Sətrin ortasında yerləşdirilməli olan struktur elementləri istisna olmaqla, struktur elementləri mətnin birinci sətrinin əvvəlində (abzas yarımbəndin mətninin birinci sətrinə münasibətdə) boş yer buraxılmaqla yerləşdirilir. Normativ hüquqi aktda maddənin hissəsinə, bəndinə və ya yarımbəndinə istinad edilərkən, onlar maddə adlandırılır.

26.12. Normativ hüquqi aktlarda bu maddədə göstərilən struktur elementlərindən onlara xas olmayan rəqəm və ya digər işarələrlə istifadə edilməsinə müstəsna hallarda və normativ hüquqi aktlarda xüsusi qeyd-şərtlər olduqda yol verilir.

Maddə 27. Normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklərin edilməsinin texniki parametrləri

27.1. Normativ hüquqi aktın struktur elementi (bölməsi, fəsli, maddəsi, hissəsi və sair) qüvvədən düşmüş hesab edildikdə və ya ləğv edildikdə, o qüvvədə olan aktdan çıxarılır, lakin onun nömrəsi saxlanılır və normativ hüquqi aktın struktur elementlərinin (bölmələrin, fəsilələrin, maddələrin, hissələrin və sair) nömrələri dəyişmir.

27.2. Normativ hüquqi akta yeni struktur element (bölmə, fəsil, maddə, hissə və sair) əlavə edildikdə, o, aktın struktur elementlərinin nömrələrini təkrarlamaqla əlavə nömrə ilə daxil edilir.

27.3. Bir neçə struktur elementlərindən ibarət struktur elementə edilən dəyişikliyin onu təşkil edən digər struktur elementlərə (hissənin bəndlərinə, bəndin yarımbəndlərinə və yarımbəndin abzaslarına) şamil edilmədiyi mötərizədə göstərilməklə müəyyənləşdirilir və bu cür mötərizənin olmaması müvafiq dəyişikliyin bütövlükdə struktur elementi əhatə etdiyini bildirir.

Maddə 28. Normativ hüquqi aktlarda başqa aktlara istinad edilməsi və başqa aktların müddəalarının təkrarlanması

Zəruri hallarda normativ hüquqi aktda digər bərabər və ya daha yüksək hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktların struktur elementlərinə istinadlara, habelə daha yüksək hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktlara istinad etməklə, belə normativ hüquqi aktların ayrı-ayrı müddəalarının təkrarlanmasına yol verilir. Bu cür təkrarlanmada müvafiq normaya istinad olmalı, həmin norma dürüst ifadə edilməli və daha yüksək hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktın normasının mənası dəyişdirilməməlidir.

Maddə 29. Normativ hüquqi aktların struktur elementlərində başqa struktur elementlərə istinad edilməsi

Hüquq normaları arasında qarşılıqlı əlaqəni pozmaq və ya təkrarlara yol verməmək zərurəti olduğu hallarda normativ hüquqi aktın struktur elementlərində həmin aktın başqa struktur elementlərinə istinad edilə bilər.

Maddə 30. Sətiraltı qeydlər və əlavələr

30.1. Normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) ayrıca struktur elementləri kimi onlara dair sətiraltı qeydlər ola bilər. Sətiraltı qeydlərdən, izahlardan və ya ixtisar edilmiş adlardan onlar normativ hüquqi aktın (onun struktur elementlərinin) mətninə yerləşdirilə bilmədikdə istifadə edilir.

30.2. Normativ hüquqi aktda cədvəllər, qrafiklər, xəritələr, sxemlər, siyahılar, illüstrasiyalar və sair göstərildikdə onlar əlavə formasında rəsmiləşdirilməli, normativ hüquqi aktın müvafiq struktur elementlərində isə həmin əlavələrə dair istinadlar olmalıdır.

Maddə 31. Normativ hüquqi aktda məsuliyyət tədbirlərinin nəzərdə tutulması

Dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının, siyasi partiyaların muxtar respublika qurumlarının, ictimai birliklərin, digər hüquqi şəxslərin, onların vəzifəli şəxslərinin, habelə fiziki şəxslərin vəzifələrini nəzərdə tutan aktlar-

da həmin vəzifələrin pozulmasına görə qüvvədə olan qanunvericiliklə məsuliyyət nəzərdə tutulmamışdırsa, bu cür məsuliyyət tədbirləri göstərilməlidir.

VII fəsil

NORMAYARATMA PROSESİ

Maddə 32. Hüquq sisteminin sabitliyi

Qanunlarla və ya fərmanlarla digər hal nəzərdə tutulmadıqda, normativ hüquqi aktda onun qəbul edilməsindən sonra 6 aydan tez müddətdə dəyişikliklər edilməsinə daha yüksək hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktın tələbləri və ya normativ hüquqi aktın hüquqi, linqvistik, iqtisadi, ekoloji, kriminoloji və ya maliyyə ekspertizasının rəyi əsasında yol verilir.

Maddə 33. Qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyektləri

Qanunvericilik təşəbbüsü hüququ Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 26-cı maddəsi ilə müəyyən edilmiş subyektlərə mənsubdur.

Maddə 34. Normayaratma təşəbbüsünün subyektləri

34.1. Normayaratma təşəbbüsünün subyektləri onlara verilmiş səlahiyyətlərə uyğun olaraq normativ hüquqi aktın layihəsinin və ya onun hər hansı struktur elementinin qəbul olunması, aktda dəyişikliklər edilməsi, aktın şərh edilməsi, qüvvəsinin dayandırılması və ya ləğv edilməsi zərurəti haqqında təklifi bu Qanunun 43-cü maddəsinə uyğun olaraq normayaratma orqanına təqdim etmək hüququ olan subyektlərdir.

34.2. Normayaratma təşəbbüsünün subyektı olmayan dövlət orqanları və vəzifəli şəxslər, habelə fiziki və hüquqi şəxslər normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə bağlı təkliflərini və ya normativ hüquqi aktın layihəsini qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada müvafiq səlahiyyətlərə malik olan dövlət orqanlarına təqdim edə bilərlər. Bu halda bu Qanunun 43-cü maddəsinə riayət olunmaya bilər.

Maddə 35. Normayaratma prosesinin mərhələləri

35.0. Normayaratma prosesi aşağıdakı mərhələlərdə, müəyyən olunmuş prosedura əməl etməklə həyata keçirilir:

35.0.1. normayaratma fəaliyyətinin planlaşdırılması;

35.0.2. normayaratma təşəbbüsü (normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanması);

35.0.3. normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi;

35.0.4. normativ hüquqi aktın Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi;

35.0.5. normativ hüquqi aktın dərc edilməsi.

Maddə 36. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanmasının planlaşdırılması

36.1. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planlı əsasda həyata keçirilir.

36.2. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanmasının planlaşdırılmasına normayaratma orqanları tərəfindən aşağıdakıların təsdiq edilməsi daxildir:

36.2.1. normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması haqqında müddəaları əks etdirən dövlət proqramları;

36.2.2. qanun layihələrinin hazırlanmasının illik planları və normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanmasının digər planları.

Maddə 37. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planlarının tərtib edilməsi qaydası

37.1. Müvafiq olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi qanun layihələrinin hazırlanmasının illik planını tərtib edir. Qanun layihələrinin hazırlanmasının illik planında əhəmiyyətli və mürəkkəb qanun layihələrinin konsepsiyalarının hazırlanması nəzərdə tutula bilər.

37.2. Normayaratma orqanları dövlət proqramları və ya qanun layihələrinin hazırlanmasının illik planı əsasında normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması ilə bağlı öz planlarını tərtib və təsdiq edə bilərlər.

37.3. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planları tərtib edilərkən normayaratma fəaliyyətinin subyektlərinin, digər maraqlı orqanların, elmi təşkilatların, habelə digər fiziki və hüquqi şəxslərin təklifləri nəzərə alın bilər.

Maddə 38. Dövlət proqramlarının və normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planlarının həyata keçirilməsinə nəzarət

Dövlət proqramlarının və normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planlarının həyata keçirilməsinə onları təsdiq etmiş normayaratma orqanları nəzarət edirlər.

Maddə 39. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanmasının planlaşdırılması üzrə fəaliyyətdə aşkarlığın təmin edilməsi

39.1. Dövlət proqramları və normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planları onları təsdiq etmiş normayaratma orqanlarının aktları üçün nəzərdə tutulmuş qaydada təsdiq və dərc edilir.

39.2. Təsdiq edilmiş dövlət proqramları və normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması planları məlumat üçün əlaqədar dövlət orqanlarına göndərilir.

Maddə 40. Normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanması qaydası

40.1. Normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanmasına aşağıdakılar daxil edilə bilər:

40.1.1. normayaratma təşəbbüsünə baxılması və layihənin hazırlanması üzrə qərarın qəbul edilməsi;

40.1.2. layihənin hazırlanmasının təşkilati-texniki və maliyyə təminatı;

40.1.3. zəruri materialların və məlumatların toplanması;

40.1.4. layihənin konsepsiyasının hazırlanması;

40.1.5. layihənin mətninin tərtib edilməsi;

40.1.6. layihənin razılaşdırılması;

40.1.7. hüquqi, linqvistik, maliyyə və digər zəruri ekspertizaların keçirilməsi.

40.2. Normayaratma orqanı normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanmasını müstəqil surətdə həyata keçirə və ya normayaratma təşəbbüsünün digər subyektinin səlahiyyətlərinə aid edilən məsələlər üzrə həmin subyektə tapşırıq verə bilər, habelə layihənin hazırlanmasına müvafiq mütəxəssisləri cəlb edə, bunun üçün xüsusi yaradılmış müvəqqəti komissiyalara və ya işçi qruplarına tapşırıq verə bilər.

40.3. Normativ hüquqi aktın layihəsi müvafiq dövlət orqanının hüquq xidmətinin mütləq iştirakı ilə hazırlanır.

Maddə 41. Normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması

41.1. Normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması qanunvericiliklə məcburi olduqda, habelə normativ hüquqi aktda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada digər dövlət orqanları ilə bağlı normativ göstərişlər və (və ya) tapşırıqlar olduqda həmin layihə normayaratma orqanına təqdim edilməzdən əvvəl əlaqədar dövlət orqanları ilə razılaşdırılmalıdır.

41.2. Normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması aşağıdakı vasitələrlə həyata keçirilir:

41.2.1. dövlət orqanı tərəfindən mövcud irad və təkliflər əsaslandırılmaqla və ya təklif edilən normativ göstərişlərlə razılaşmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsi və ya onun ayrıca struktur elementi normayaratma texnikasının müəyyən edilmiş qaydalarına uyğun əlavə olunmaqla müvafiq layihəyə dair yazılı formada razılığın verilməsi və verilməməsi;

41.2.2. dövlət orqanının rəhbəri tərəfindən normativ hüquqi aktın layihəsinin vizalanması (ona dair irad və təkliflər olduqda onları əsaslandırmaq-la və normativ hüquqi aktın layihəsi və ya onun ayrıca struktur elementinin təklif edilən redaksiyası normayaratma texnikasının müəyyən edilmiş qaydalarına uyğun əlavə edilməklə).

41.3. Normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması zamanı hüquqi cəhətdən əsaslandırılmamış irad və təkliflərə baxılmır.

41.4. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarında digər hal nəzərdə tutulmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması zamanı dövlət orqanı tərəfindən müvafiq layihəyə dair razılıq verilməsi və ya verilməməsi layihənin müəyyən olunmuş qaydada alındığı gündən ən geci 60 gün keçənədək, onun vizalanması isə ən geci 5 gün keçənədək həyata keçirilir.

41.5. Razılaşdırılma haqqında məlumat bu Qanunun 41.4-cü maddəsi ilə müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilmədikdə və bu zaman razılaşdırılma müddətinin uzadılması zərurəti və ya bu müddətin uzadılmasından imtina edilməsi əsaslandırılmaqla razılaşdırılma müddətinin uzadılması haqqında təklif olmadıqda, normativ hüquqi aktın layihəsi razılaşdırılmış hesab olunur.

41.6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim edilmiş qanun layihəsi bütün əlaqədar dövlət orqanları ilə razılaşdırılmış hesab olunur.

41.7. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarının layihəsi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları ilə razılaşdırılmalıdır, mərkəzi icra hakimiyyəti orqanının normativ hüquqi aktının layihəsi isə əlaqədar mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları ilə razılaşdırılmalıdır.

Maddə 42. Normativ hüquqi aktın layihəsinin ekspertizası

Bu Qanunla ekspertizanın məcburi qaydada keçirilməsi nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, normayaratma orqanının və ya Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunvericilik aktları ilə səlahiyyətlər verilmiş digər dövlət orqanının qərarı ilə normativ hüquqi aktın layihəsi başqa ekspertizadan (maliyyə, iqtisadi, ekoloji və sair) keçirilə bilər.

Maddə 43. Normativ hüquqi aktın layihəsinin normayaratma orqanına təqdim edilməsi

43.1. Normativ hüquqi aktın layihəsinin normayaratma orqanına təqdim edilməsi qaydası bu Qanun, digər qanunvericilik aktları və müvafiq normayaratma orqanının aktları ilə müəyyən edilir.

43.2. Normayaratma orqanına təqdim edilən normativ hüquqi aktın layihəsinə, onun növündən asılı olaraq, aşağıdakılar əlavə edilir:

43.2.1. müşayiət məktubu və normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi zərurətinin əsaslandırılması, o cümlədən maliyyə-iqtisadi əsaslandırılması;

43.2.2. normativ hüquqi aktın layihəsinin razılaşdırılması (vizalanması) haqqında məlumatı əks etdirən sənədlər;

43.2.3. normativ hüquqi aktın layihəsinə dair ekspert rəyləri;

43.2.4. normativ hüquqi aktın layihəsinə hazırlanmış şəxslərin siyahısı;

43.2.5. normativ hüquqi aktın layihəsinə aid digər sənədlər (layihəni təqdim edən subyektin qərarına əsasən).

43.3. Normativ hüquqi aktın qəbul olunması zərurətinin əsaslandırılmasına aşağıdakılar barədə məlumatlar daxil edilməlidir:

43.3.1. normativ hüquqi aktın layihəsinin hazırlanmasının məqsədləri, onun mövcud hüquqi tənzimləmədə dəyişikliklər edən struktur elementlərinin hüquqi tənzimləmə predmeti;

43.3.2. qanunvericiliyin və onun tətbiqi təcrübəsinin, xarici dövlətlərin qanunvericiliyinin, kütləvi informasiya vasitələrində dərc olunmuş materialların, normativ hüquqi aktın layihəsinin hüquqi tənzimləmə predmetinə dair fiziki və hüquqi şəxslərin müraciətlərinin aparılmış təhlili;

43.3.3. normativ hüquqi aktın qəbul edilməsinin ehtimal olunan nəticələrinin proqnozlaşdırılması;

43.3.4. normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli, habelə hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) siyahısı.

43.4. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim edilən qanun layihəsinə layihənin redaksiyasına dair ekspert rəyləri əlavə olunur. Bu zaman layihədə texniki xarakter daşıyan dəyişikliklər edildikdə layihə təkrar ekspert rəylərinin alınması üçün göndərilir.

43.5. Qanunda dəyişikliklər edilməsi haqqında qanun layihələrinə maddənin və ya qanunun digər struktur elementinin redaksiyası və layihə ilə qanuna təklif edilən dəyişikliklər nəzərə alınmaqla maddənin və ya qanunun digər struktur elementinin redaksiyası göstərilməklə müqayisəli cədvəl əlavə olunur.

43.6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən təqdim edilən qanun layihəsinə yalnız müşayiət məktubu əlavə olunur və bu Qanunun 43.3-cü və 43.4-cü maddələrində göstərilən sənədlər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Aparatında saxlanılır.

43.7. Normativ hüquqi aktın layihəsi normayaratma orqanına kağız daşıyıcısında və eyni zamanda elektron daşıyıcılarında mətn faylları formasında təqdim edilir.

VIII fəsil

NORMATIV HÜQUQİ AKTIN LAYİHƏSİNİN, QANUNUN MƏCBURİ HÜQUQİ EKSPERTİZASI

Maddə 44. Normativ hüquqi aktın layihəsinin, qanunun məcburi hüquqi ekspertizasının keçirilməsi qaydası

44.1. Normativ hüquqi aktın layihəsi və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə imzalanmaq üçün təqdim edilən qanun məcburi hüquqi ekspertizadan keçirilməlidir.

44.2. Məcburi hüquqi ekspertiza, normativ hüquqi aktın növündən asılı olaraq, aşağıdakı qaydada keçirilir:

44.2.1. qanun layihələri - Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin işinin təşkilati təminatını həyata keçirən qurumun səlahiyyətli struktur bölməsi tərəfindən;

44.2.2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə təqdim edilən normativ hüquqi aktların layihələri və imzalanmaq üçün təqdim edilən qanunlar - Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının səlahiyyətli struktur bölməsi tərəfindən;

44.2.3. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar layihələri - Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin işinin təşkilati təminatını həyata keçirən qurumun səlahiyyətli struktur bölməsi tərəfindən;

44.2.4. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının layihələri - həmin orqanların hüquq xidmətləri tərəfindən.

Maddə 45. Normativ hüquqi aktların layihələrinə dair ümumi tələblər

45.0. Normativ hüquqi aktın layihəsinə dair ümumi tələblər aşağıdakılardır:

45.0.1. bu Qanunun 8-ci maddəsində müəyyən edilən prinsiplərə uyğunluğu;

45.0.2. normativ hüquqi aktın normalarının normativ hüquqi aktın məqsəd və vəzifələrinə uyğunluğu;

45.0.3. normativ tənzimləmə predmetinə uyğunluğu;

45.0.4. normativ hüquqi aktın formasının və mahiyyətinin uyğunluğu;

45.0.5. daxili strukturun məntiqliliyi;

45.0.6. daxil edilməsi nəzərdə tutulan normaların qarşılıqlı ziddiyyətsizliyi;

45.0.7. bir dövlət orqanının digər dövlət orqanının səlahiyyətlərinə müdaxilə etməməsi;

45.0.8. normativ hüquqi aktın müvafiq səlahiyyətə malik olan normayaratma orqanı tərəfindən öz səlahiyyəti daxilində qəbul edilməsi;

45.0.9. normativ hüquqi aktın qanunvericiliklə ilə müəyyən edilmiş qaydada və formada qəbul edilməsi;

45.0.10. normayaratma texnikasına uyğunluğu;

45.0.11. bu Qanunun 32-ci maddəsinin tələblərinə riayət olunması.

Maddə 46. Məcburi hüquqi ekspertizanın rəyi

46.1. Məcburi hüquqi ekspertizanın rəyi bu Qanuna əlavə olunmuş 1 nömrəli Əlavəyə uyğun tərtib edilir.

46.2. Normativ hüquqi aktın layihəsinə dair məcburi hüquqi ekspertizanın rəyində aşağıdakı nəticələrdən biri göstərilməlidir:

46.2.1. normativ hüquqi aktın layihəsi rədd edilir;

46.2.2. normativ hüquqi aktın layihəsi yenidən işlənilməsi üçün normayaratma təşəbbüsünün subyektinə qaytarılır;

46.2.3. normativ hüquqi aktın layihəsi dəstəklənir.

46.3. Qanuna dair məcburi hüquqi ekspertizanın rəyində, onun Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən imzalanması və ya imzalanmadan öz etirazları ilə birlikdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə qaytarılması təklif edilir.

Maddə 47. Məcburi hüquqi ekspertizanın keçirilməsinin ardıcılığı

Normativ hüquqi aktın layihəsinin, qanunun məcburi hüquqi ekspertizası məcburi linqvistik ekspertizadan və digər ekspertizalardan əvvəl keçirilməlidir.

IX fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTIN LAYİHƏSİNİN MƏCBURİ LİŦVİSTİK EKSPERTİZASI

Maddə 48. Normativ hüquqi aktın mətninə dair irəli sürülən linqvistik tələblər

Normativ hüquqi aktın mətni lakonik formada, normaların ziddiyyətli təfsirini istisna edən sadə və aydın dildə, Azərbaycan ədəbi dilinin və hüquq terminologiyasının rəsmi-işgüzar üslubuna əməl etməklə tərtib edilir.

Maddə 49. Normativ hüquqi aktın terminologiyası

49.1. Normativ hüquqi aktın terminologiyası aydın anlaşılan sözlərdən və söz birləşmələrindən istifadə etməklə formalaşdırılmalıdır.

49.2. Normativ hüquqi aktda eyni terminlər bir mənada işlədilməli və vahid formaya malik olmalıdır.

49.3. Normativ hüquqi aktda istifadə edilən terminlərin və onların tərifinin dəqiqləşdirilməsi zərurəti olduqda həmin aktda onların mənasını izah edən maddə (hissə, bənd) yerləşdirilir.

Maddə 50. Xüsusi nişanlanmalardan istifadə olunması

50.1. Normativ hüquqi aktda xüsusi nişanlanmalardan yalnız müvafiq xüsusi sahədə işlədilən mənada istifadə olunur.

50.2. Zərurət olduqda, xüsusi nişanlanmalar normativ hüquqi aktda izah edilir.

Maddə 51. Normativ hüquqi aktın mətninə dair üslub tələbləri

51.0. Normativ hüquqi aktın mətnində aşağıdakıların ifadə edilməsinə yol verilmir:

51.0.1. loru dil, Azərbaycan dilinin dialektləri və danışq nitqinin ekspressiv formaları;

51.0.2. eyni mənada müxtəlif anlayışlar (terminlər);

51.0.3. Azərbaycan dilində eynimənalı sözlər və terminlər olduqda başqa dillərdən alınma sözlər;

51.0.4. anlaşılmaz söz birləşmələri, ümumiləşdirilmiş düşüncələr, çağırışlar, bədii müqayisələr, epitetlər, metaforalar;

51.0.5. abreviaturalar.

Maddə 52. Normativ hüquqi aktlarda ifadə edilən ixtisarlar və ümumiləşdirilmiş anlayışlar

52.1. Dövlət orqanlarının normativ hüquqi aktlarda ifadə edilən adları onların əsasnamələrinə (nizamnamələrinə), yaradılması, adlandırılması və adlarının dəyişdirilməsi haqqında aktlara tam uyğun olaraq göstərilir.

52.2. Dövlət orqanlarının ixtisar edilmiş adlarının ifadə olunmasına onların ixtisar edilmiş adları rəsmi olduqda və yalnız texniki normativ hüquqi aktlarda, qeyri-normativ hüquqi aktlarda, habelə stenoqramlarda, protokollarda, xidməti məktublarda, arayış xarakterli sənədlərdə, hüquqi aktlara dair mətndən kənar əlavələrdə yol verilir.

52.3. Dövlət orqanlarını ifadə edən ümumiləşdirilmiş anlayışlardan (sözlərdən, söz birləşmələrindən) normativ hüquqi aktlarda istifadə edilməsinə yalnız müvafiq ümumiləşdirilmiş anlayışın istənilən dövlət orqanına şamil olduğu nəzərdə tutulan hallarda yol verilir. Normativ hüquqi aktın mətnində dövlət orqanının adının dəfələrlə göstərilməsi tələb olunduqda və ya

sözlər qrupu ilə ifadə olunan bu və ya digər anlayış dəfələrlə işlədildikdə bu dövlət orqanının və ya anlayışın adı ilk dəfə istifadə edilən müddədə tam verilir və bu zaman mötərizədə növbəti müddələrdə göstəriləcək ixtisar (şərti nişanlanma) qeyd olunur.

52.4. Tam adın göstərilməsi məqsədəuyğun olmadıqda dəfələrlə istinadlar edilən normativ hüquqi aktın adına da bu qayda tətbiq edilir.

Maddə 53. Normativ hüquqi aktlarda istinadların tətbiq edilməsi

Normativ hüquqi aktda həmin normativ hüquqi akta və ya onun struktur elementinə istinad yalnız “bu” sözündən istifadə etməklə edilir.

Maddə 54. Normativ hüquqi aktların layihələrinin məcburi linqvistik ekspertizasının rəyi

54.0. Normativ hüquqi aktın layihəsinə dair məcburi linqvistik ekspertizanın rəyində aşağıdakı nəticələrdən biri göstərilməlidir:

54.0.1. normativ hüquqi aktın layihəsi rədd edilir;

54.0.2. normativ hüquqi aktın layihəsi yenidən işlənilməsi üçün normayaratma təşəbbüsünün subyektinə qaytarılır;

54.0.3. normativ hüquqi aktın layihəsi dəstəklənir.

Maddə 55. Normativ hüquqi aktların layihələrinin məcburi linqvistik ekspertizasının forması

Məcburi linqvistik ekspertizanın rəyi normativ hüquqi aktın layihəsinin mətnində aparılan düzəlişlər formasında tərtib edilir.

X fəsil

**NORMATİV HÜQUQİ AKTLARIN (ONLARIN LAYİHƏLƏRİNİN)
SUI-İSTİFADƏYƏ MƏRUZ QALMASINA DAİR
EKSPERTİZASININ KEÇİRİLMƏSİ**

Maddə 56. Normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının keçirilməsinin məqsədi

Məcburi hüquqi ekspertizadan keçirilən normativ hüquqi aktların layihələrində və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə imzalanmaq üçün təqdim edilən qanunlarda (bu fəslin məqsədləri üçün bundan sonra - normativ hüquqi aktlar (onların layihələri)) sui-istifadə təzahürləri üçün şərait yaranmasına kömək edən müddələrin əmələ gəlməsinin qarşısını almaq, onları aşkar etmək və aradan qaldırmaq məqsədi ilə normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizası keçirilir.

Maddə 57. Normativ hüquqi aktlarda (onların layihələrində) sui-istifadə amilləri

57.1. Bu Qanunun məqsədləri üçün sui-istifadə amilləri dedikdə, normativ hüquqi aktın tətbiqi zamanı sui-istifadənin təzahürünə səbəb olan, o cümlədən sui-istifadə təcrübəsinin bilavasitə əsası olan, yaxud sui-istifadə əməllərinə legitim şərait yaradan, sui-istifadə əməllərinə yol verən və ya onlara təhrik edən normativ hüquqi aktların müddəaları (o cümlədən normanın və hüquqi düsturların qüsurları) nəzərdə tutulur.

57.2. Özündə sui-istifadə amillərini ehtiva edən normalar (normativ hüquqi aktlar, onların layihələri) sui-istifadəyə məruz qalmış normalar (normativ hüquqi aktlar, onların layihələri) hesab edilir.

57.3. Tipik sui-istifadə amillərinə əsasən, tənzimləmə predmetindən asılı olmayaraq normativ hüquqi aktlarda (onların layihələrində) daha tez-tez rast gəlinən və şübhəsiz və ya böyük ehtimalla sui-istifadə təzahürlərinə səbəb olan sui-istifadə amilləri aid edilir.

57.4. Normativ hüquqi aktların layihələrinin hazırlanması və təkmilləşdirilməsi zamanı onlara bu Qanunda qeyd edilən tipik sui-istifadə amillərinin və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürlərinin, habelə sui-istifadəyə şərait yaranmasına səbəb olacaq digər müddələrin daxil edilməsinə yol verilmir.

Maddə 58. Sui-istifadə amillərinin növləri

58.0. Normativ hüquqi aktın (onun layihəsinin) ekspertizası aparılarkən aşağıdakı tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürləri aşkar edilməli və aradan qaldırılmalıdır:

58.0.1. dövlət orqanının (vəzifəli şəxsin) səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri;

58.0.2. hüquqi boşluqların mövcudluğu ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri;

58.0.3. sistem xarakterli tipik sui-istifadə amilləri;

58.0.4. sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürləri.

Maddə 59. Dövlət orqanının (vəzifəli şəxsin) səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri

59.1. Normativ hüquqi aktda dövlət orqanının (vəzifəli şəxsin) səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amillərinə aşağıdakılar aiddir:

59.1.1. diskresion səlahiyyətlərin geniş olması;

59.1.2. səlahiyyətin dispozitiv imkan kimi müəyyənləşdirilməsi;

59.1.3. şəxsə məxsus hüquqların həyata keçirilməsi üçün ona lazım olduğundan daha yüksək tələblərin irəli sürülməsi;

59.1.4. fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqlarından dövlət orqanı (vəzifəli şəxs) tərəfindən sui-istifadə edilməsi imkanı;

59.1.5. hüquqların həcmnin əsassız dəyişdirilməsi;

59.1.6. qanundan irəli gələn normayaratmanın həddindən artıq sərbəst xarakter daşması;

59.1.7. hüquqi-linqvistik sui-istifadəyə məruz qalma;

59.1.8. icra hakimiyyəti orqanının səlahiyyətindən kənar normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi;

59.1.9. qanundakı boşluqların icra hakimiyyəti orqanının normativ hüquqi aktları ilə doldurulması.

59.2. Vəzifəli şəxsə qərar qəbul edilməsi zamanı öz mülahizələrinə görə hərəkət etmək imkanı verən normativ hüquqi aktdakı diskresion səlahiyyətlər özbaşına həyata keçirilə bilməz.

59.3. Normativ hüquqi aktda diskresion səlahiyyətlərin geniş olması nəticəsində qərar qəbul etmə müddətlərinin müəyyən edilməməsinə və ya bu müddətin qeyri-müəyyənliyinə, bu və ya digər qərarın qəbul edilməsi şərtlərinin və əsaslarının qeyri-müəyyənliyinə, müxtəlif dövlət orqanlarının səlahiyyətlərinin bir-birini təkrarlamasına yol verilmir.

59.4. Dövlət orqanı üçün hüquq və vəzifələr onun səlahiyyətlərini təşkil edir və bu səbəbdən normativ hüquqi aktda həmin orqanın hüququ, konkret icraçının mülahizəsindən asılı olan bu və ya digər hərəkətlərin edilməsi dispoitiv imkan kimi müəyyənləşdirilə bilməz. Normativ hüquqi aktda dövlət orqanının səlahiyyətlərinin həddindən artıq ümumiləşdirilmiş formada müəyyən edilməsinə, “orqan edə bilər”, “bir qayda olaraq”, “müstəsna hallarda yol verilir”, “orqan öz səlahiyyətləri daxilində”, “zərurət olduqda” və bunlara bənzər qeyri-müəyyən ifadələrdən istifadə olunmasına yol verilmir.

59.5. Normativ hüquqi aktda fiziki və hüquqi şəxslərin öz hüquqlarını həyata keçirməsi və ya vəzifələrini yerinə yetirməsi üçün zəruri olan tələblər (şərtlər) ağır və (və ya) çətin yerinə yetirilən tələblər (şərtlər) ola bilməz.

59.6. Normativ hüquqi aktda lazım olduğundan yüksək və artıq tələblərin irəli sürülməsinə, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən təqdim edilən sənədlərin, yaxud başlanmış inzibati prosedur çərçivəsində ona imtina üçün əsasların açıq (natamam) siyahısının mövcudluğuna, hüququn həyata keçirilməsinə imtina üçün subyektiv qiymətləndirici ifadələrdən istifadə olunmasına yol verilmir.

59.7. Normativ hüquqi aktda fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqlarının dəqiq (dürüst) nizamlanmaması yolu ilə vəzifəli şəxslər üçün diskresion səlahiyyətlərin və dispozitiv imkanların yaradılmasına yol verilmir. Normativ hüquqi aktda fiziki və hüquqi şəxslərə başlanmış inzibati prosedur çərçivəsində hərəkətlərin edilməsi üçün üsul və müddətlərin sərbəst seçimi əvəzinə yalnız hüquqların alternativ seçilməsi imkanının nəzərdə tutulmasına yol verilmir.

59.8. Normativ hüquqi aktda vəzifəli şəxsin öz mülahizəsindən asılı olaraq fiziki və hüquqi şəxslər üçün ümumi qaydadan istisnalar müəyyənləşdirmək imkanı nəzərdə tutula bilməz. Normativ hüquqi aktda vəzifəli şəxslərə normativ hüquqi aktla nizamlanmayan güzəştlər, habelə qadağa və məhdudiyətlər müəyyən etmək imkanı nəzərdə tutula bilməz.

59.9. Qanunda normaların həddindən artıq detallaşdırılması Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası ilə müəyyən edilmiş icra və məhkəmə hakimiyyəti orqanlarının səlahiyyətlərinə müdaxiləyə gətirib çıxarmamalıdır.

59.10. Vəzifəli şəxsin diskresion səlahiyyətlərinin genişləndirilməsi üçün ikimənalı və təcrübədə az yerini tapan terminlərdən, məfhumlardan (anlayışlardan) və xülasələrdən, qiymətləndirmə xassəli kateqoriyalardan istifadə edilə bilməz.

59.11. İcra hakimiyyəti orqanı normativ hüquqi aktları yalnız öz səlahiyyətləri daxilində qəbul etməlidir və digər icra hakimiyyəti orqanının fəaliyyət dairəsinə müdaxilə edə bilməz.

59.12. Qanunun olmadığı halda digər normativ hüquqi aktla qanunun predmetini təşkil edən məsələlərin hüquqi tənzimlənməsinə və hamı üçün məcburi olan davranış qaydalarının müəyyənləşdirilməsinə yol verilmir.

Maddə 60. Hüquqi boşluqların mövcudluğu ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri

60.1. Hüquqi boşluqlar bu və ya digər məsələnin hüquqi tənzimlənməməsi nəticəsində, normativ hüquqi aktın tənzimləmə üçün istifadə edilmədiyi halda, habelə normativ hüquqi aktın mətninə hüquq pozuntularına görə vəzifəli şəxslərin məsuliyyətini nəzərdə tutan və onların fəaliyyətinə nəzarəti tənzimləyən sui-istifadə əleyhinə preventiv normalar daxil edilmədikdə yaranır.

60.2. Hüquqi boşluqların mövcudluğu ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amillərinə aşağıdakılar aiddir:

60.2.1. hüquqi tənzimləmədə boşluqların mövcudluğu;

60.2.2. inzibati prosedurların olmaması;

60.2.3. müsabiqə (hərrac) prosedurlarının olmaması;

60.2.4. konkret fəaliyyət sahəsində vəzifəli şəxslər üçün qadağa və məhdudiyətlərin olmaması;

60.2.5. hüquqpozmaya görə vəzifəli şəxs üçün məsuliyyətin müəyyən edilməməsi;

60.2.6. dövlət orqanlarına, vəzifəli şəxslərə nəzarətin, o cümlədən ictimai nəzarətin müəyyənləşdirilməməsi;

60.2.7. informasiyanın şəffaflığı rejiminin pozulması.

60.3. Hüquqi tənzimləmədə boşluqların mövcudluğu hüququn tətbiqi zamanı boşluğun dövlət orqanının (vəzifəli şəxsin) mülahizəsinə görə doldurulmasına imkan verməməlidir. Bu və ya digər fəaliyyət növü üzrə dövlət orqanına həvalə edilmiş funksiyaların həyata keçirilməsi tənzimlənməlidir.

60.4. İnzibati akt həm vəzifəli şəxs üçün, həm də fiziki və hüquqi şəxslər üçün normativ hüquqi aktın mətnindən onlara əvvəlcədən məlum olan müəyyən prosedur üzrə qəbul edilməlidir və hərəkətlərin qayda və müddətləri müəyyən edilməlidir.

60.5. İmtiyaz verən konkret hüququn verilməsi (hüquqi vəziyyətin yaradılması) üçün namizədin seçilməsi ilə bağlı hərəkətlər müsabiqə (hərrac) prosedurlarına uyğun həyata keçirilməlidir. Konkret hüququn inzibati qaydada verilməsinə (hüquqi vəziyyətin inzibati qaydada yaradılmasına), habelə müsabiqələrin (hərracların) keçirilməsi zamanı diskresion səlahiyyətlərin geniş olmasına yol verilmir.

60.6. Normativ hüquqi aktda vəzifəli şəxslərin hüquq pozuntularına görə hüquqi məsuliyyətə dair aktlara uyğun gələn məsuliyyəti haqqında, habelə vəzifəli şəxslərin hərəkətindən (hərəkətsizliyindən) şikayət verilməsinin mümkünlüyü ilə bağlı normalar əks olunmalıdır.

60.7. Normativ hüquqi aktda dövlət orqanının (vəzifəli şəxslərin) daha çox əhəmiyyətli fəaliyyət istiqamətlərinə nəzarətin, o cümlədən ictimai nəzarətin mümkünlüyünü təmin edən normalar əks olunmalıdır.

60.8. Normativ hüquqi aktda dövlət orqanlarının informasiya açıqlığını təmin edən normalar əks olunmalıdır. Konkret məsələ üzrə qərar qəbul edilməsində əhəmiyyət kəsb edən informasiyanın fiziki və hüquqi şəxslər üçün qapalı informasiya kimi müəyyən edilməsinə, habelə normativ hüquqi aktda belə informasiyanın əldə olunmasının mümkünlüyünün və qaydasının müəyyən edilməməsinə yol verilmir.

Maddə 61. Sistem xarakterli tipik sui-istifadə amilləri

61.1. Sistem xarakterli tipik sui-istifadə amilləri normativ hüquqi aktın ayrı-ayrı normalarını deyil, onun bütün mətninin sistemli təhlili nəticəsində aşkar edilə bilən tipik sui-istifadə amillərini özündə ehtiva edir.

61.2. Sistem xarakterli tipik sui-istifadə amillərinə aşağıdakılar aiddir:

61.2.1. yanlış məqsəd və prioritetlər;

61.2.2. kolliziyalar;

61.2.3. məcbur edilmiş sui-istifadəyə məruz qalma.

61.3. Normativ hüquqi aktın hüquqi tənzimləmənin həqiqi tələblərinə uyğun gələn aydın məqsədləri və prioritetləri olmalıdır. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi üçün obyektiv məqsədəuyğunluğun olmamasına, məsələnin zərurətdən artıq tənzimlənməsinə, normativ hüquqi aktın normalarının həmin aktın bəyan edilmiş məqsədləri ilə ziddiyyət təşkil etməsinə yol verilmir.

61.4. Digər normativ hüquqi aktla tam və ya qismən ziddiyyət təşkil edən normativ hüquqi aktda vəzifəli şəxslər üçün konkret halda tətbiq edilməli olan aktı sərbəst seçmək imkanının yaradılmasına, həmin kolliziyanın həlli mümkünlüyünün vəzifəli şəxsin iradəsindən asılı olmasına yol verilmir.

61.5. Daha üstün hüquqi qüvvəyə malik olan normativ hüquqi aktın sui-istifadəyə məruz qalmış normaları digər normativ hüquqi aktda sui-istifadəyə məruz qalmış normaların əks etdirilməsinə səbəb ola bilməz.

Maddə 62. Sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürləri

62.1. Sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürləri müəyyən şəraitdə artıq baş vermiş sui-istifadə faktları (sui-istifadə indikatorları) barədə xəbər verən və (və ya) sui-istifadə amillərinin yaranmasına (sui-istifadə qabağı amillər) şərait yaradan müddəaların birləşməsidir.

62.2. Sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürlərinə aşağıdakılar aiddir:

62.2.1. normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi zamanı formal-texniki şərtlərə riayət olunmaması;

62.2.2. normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi müddətinin göstərilməməsi;

62.2.3. mənafeələr balansının pozulması (yalnız bir qrup subyektlər üçün imtiyazların nəzərdə tutulması).

62.3. Formal-texniki xassəli tələblərin yerinə yetirilməməsinə, normativ hüquqi aktların hüquqi ekspertizası zamanı aşkar edilən pozuntuların aradan qaldırılmamasına, o cümlədən normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi qaydasının və (və ya) formasının pozulmasına yol verilmir.

62.4. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi müddətlərinin müəyyənləşdirilməməsinə, qəbul edilməsi nəzərdə tutulan normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi əvəzinə məcburi davranış qaydalarının sərbəst inzibati mülahizə əsasında fərdi hüquq tətbiq etmə aktları ilə əvəzlənməsinə yol verilmir.

62.5. Mənafeələr balansının pozulması nəticəsində bir subyektlər qrupunun zərərinə olaraq digər subyektlər qrupuna güzəştlərin və imtiyazların xüsusi norma müəyyən edilməsi yolu ilə verilməsinə yol verilmir.

Maddə 63. Normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertiza keçirilməsinin əsas qaydaları

63.1. Normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının səmərəliliyi onun sistemliliyi, etibarlılığı və nəticələrinin yoxlanılmasının mümkünlüyü ilə müəyyən-ləşdirilir.

63.2. Normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının sistemliliyinin, etibarlılığının və nəticələrinin yoxlanılmasının təmin edilməsi üçün aşağıdakı qaydalara riayət olunmalıdır:

63.2.1. normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizası və onun nəticələrinin ifadə olunması eyniliklə - normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) tipik sui-istifadə amil-ləri və sui-istifadəyə məruz qalmanın təzahürləri cədvəlində (bu Qanuna 2 nömrəli Əlavə) göstərilən tərkib və ardıcılıq üzrə aparılmalıdır;

63.2.2. hər bir tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalmanın təzahürləri onların normativ hüquqi aktın (onun layihəsinin) hər bir normasında mövcud olub-olmamasına dair yoxlanılmalıdır;

63.2.3. tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalmanın təza-hürləri onların normativ hüquqi akta (onun layihəsinə) qəsdən və ya bil-mədən daxil edilib-edilməməsindən asılı olmayaraq, bu səbəblərə qiymət vermədən aşkar edilir və göstərilir;

63.2.4. ekspertiza nəticəsində aşkar olunmuş istənilən tipik sui-istifadə amili və sui-istifadəyə məruz qalmanın təzahürü normativ hüquqi aktdan (onun layihəsindən) çıxarılmalıdır;

63.2.5. normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının nəticələri üzrə iş sui-istifadəyə məruz qalmaya dair ekspertizanın nəticələri üzrə rəylər əsasında müvafiq normativ hüquqi aktların hazırlanması və qəbul edilməsi üçün müəyyən edilmiş qaydada aparılır;

63.2.6. təhlil nəticəsində aşkar edilmiş sui-istifadəyə şərait yaradan qeyri-tipik müddəalar normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının nəticələri üzrə rəydə göstərilir və tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürləri üçün müəyyən edilmiş qaydada çıxarılmalıdır.

63.3. Normativ hüquqi aktlarda (onların layihələrində) sui-istifadə amil-lərinin mövcud olmamasına dair bu Qanunun tələbləri normativ hüquqi aktı (onun layihəsinə) bilavasitə hazırlayan mütəxəssislər tərəfindən yerinə yetirilir.

Maddə 64. Normativ hüquqi aktların (onların layihələrinin) sui-istifadəyə məruz qalmasına dair ekspertizasının nəticələrinin rəsmiləşdirilməsi

64.1. Normativ hüquqi aktlarda (onların layihələrində) sui-istifadə amillərinin və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürlərinin, sui-istifadənin təzahürləri üçün şərait yaranmasına kömək edən digər müddəaların mövcud olub-olmamasına dair nəticə aşağıdakı qaydada rəsmiləşdirilir:

64.1.1. normativ hüquqi aktın (onun layihəsinin) məcburi hüquqi ekspertizasının nəticələri üzrə rəyin tərkibində;

64.1.2. normativ hüquqi aktın (onun layihəsinin) məcburi hüquqi ekspertizasının nəticələri üzrə rəyinə əlavə olunan izahedici arayışda.

64.2. Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) sui-istifadənin təzahürləri üçün şərait yaranmasına kömək edən müddəalar aşkar edildikdə həmin müddəalar bu Qanunun 64.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sənəddə bu Qanunla müəyyənləşdirilmiş ardıcılıqla tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürləri onların aşkar edildiyi struktur elementlər (bölmə, fəsil, maddə, hissə və sair) göstərilməklə izah edilir.

64.3. Bu Qanunun 64.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan sənəddə habelə digər tipik sui-istifadə amillərinin və sui-istifadəyə məruz qalmanın digər təzahürlərinin, sui-istifadənin təzahürlərinə kömək edən digər müddəaların aşkar edilmədiyini göstərilir.

64.4. Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) aşkar edilmiş tipik sui-istifadə amilləri və sui-istifadəyə məruz qalmanın təzahürləri ekspertizanın nəticələri üzrə hazırlanmış sənəddə bu Qanuna əlavə edilmiş 2 nömrəli cədvəl şəklində göstərilir.

64.5. Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) sui-istifadənin təzahürlərinə kömək edən müddəaların aşkar edilmədiyini hallar istisna olmaqla, təhlil edilən normativ hüquqi aktın (onun layihəsinin) sui-istifadəyə məruz qalma dərəcəsi bütövlükdə sui-istifadəyə məruz qalmaya dair ekspertizanın nəticələrini əks etdirən sənəddə müəyyənləşdirilir.

64.6. Sui-istifadəyə məruz qalmaya dair ekspertizanın nəticələrini əks etdirən sənəddə sui-istifadənin təzahürlərinə şərait yaranmasına kömək edən müddəaların aşkar edildiyi normativ hüquqi aktın layihəsinin göstərilən iradlar nəzərə alınmaqla yenidən işlənməsi (normativ hüquqi aktda dəyişikliklər edilməsi) ilə bağlı tövsiyələr nəzərdə tutulmalıdır.

XI fəsil

**NORMATİV HÜQUQİ AKTIN LAYİHƏSİNƏ
BAXILMASI VƏ ONUN QƏBUL EDİLMƏSİ**

Maddə 65. Normativ hüquqi aktın layihəsinə baxılması

65.1. Müəyyən edilmiş qaydada təqdim edilmiş normativ hüquqi aktın layihəsinə normayaratma orqanı tərəfindən baxılmalıdır.

65.2. Normayaratma orqanı normativ hüquqi aktın layihəsinə baxdıqdan sonra aşağıdakılardan birini edə bilər:

65.2.1. normativ hüquqi aktın layihəsinin bəyənilməsi və qəbul edilməsi;

65.2.2. əsaslar və səbəblər göstərilməklə layihənin rədd edilməsi;

65.2.3. normativ hüquqi aktın layihəsinin qəbul edilməsinin müəyyən müddətə təxirə salınması;

65.2.4. irad və təkliflər göstərilməklə layihənin yenidən işlənilmək üçün qaytarılması.

65.3. Qanun layihələrinə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində baxılır.

Maddə 66. Normativ hüquqi aktın layihəsinin geri çağırılması

66.1. Normayaratma təşəbbüsünün subyekti təqdim etdiyi normativ hüquqi aktın layihəsinə, zərurət olduqda, həmin layihə qəbul edilənədək geri çağırmaq hüququna malikdir.

66.2. Qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyekti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin müzakirəsinə təqdim etdiyi qanun layihəsinə onun baxılmasına qədər geri çağırmaq hüququna malikdir.

Maddə 67. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi qaydası

67.1. Normativ hüquqi akt ona baxılmasından sonra normayaratma orqanı tərəfindən müvafiq normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilmiş prosedura əməl edilməklə qəbul edilir.

67.2. Normativ hüquqi akt normayaratma orqanı tərəfindən dövlət dilində qəbul edilir.

Maddə 68. Qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun həyata keçirilməsinin təminatları

68.1. Qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyekti və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsi Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində layihə üzərində aparılan işdə iştirak etmək hüququna malikdir.

68.2. Qanun layihəsi Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində layihədə edilmiş dəyişikliklərlə birlikdə aşağıdakılarla razılaşdırılmalıdır (rəy alınmalıdır):

68.2.1. qanun layihəsinə təqdim etmiş qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyekti ilə;

68.2.2. dəyişikliklər edilməsi dövlət vəsaitlərinin ixtisar edilməsinə, xərclərin yaranmasına və ya artırılmasına səbəb ola bildikdə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi ilə və ya onun tapşırığı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabineti ilə.

68.3. Bu Qanunun 41.2-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulan razılaşdırılma (rəy) nəticəsində Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim edilmiş dəyişikliklər qanun layihəsinin alındığı gündən on dörd gün keçənədək bu şərtlə həyata keçirilir ki, həmin qanun layihəsi üzrə məcburi hüquqi ekspertizanın keçirilməsi və qanun layihəsinə baxılmasının təcili elan edilməsi ayrı müddət tələb etməsin. Əlavə məlumatın alınması zərurəti olduqda, habelə xüsusilə mürəkkəb qanun layihələri üzrə rəyin hazırlanması və razılaşdırılmanın keçirilməsi (rəyin hazırlanması) üçün daha uzun müddət müəyyən edilə bilər.

68.4. Rəyə göndərilmədən və razılaşdırılmadan müvafiq qanun layihəsində dəyişikliklər (texniki xarakter daşıyan dəyişikliklər istisna olmaqla) edilməsinə yol verilmir.

68.5. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim olunmuş qanun layihəsində dəyişikliklər edilmədikdə qanun layihəsi qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyekti ilə təkrar razılaşdırılmır.

68.6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində baxılması üçün tam hazırlanmış qanun layihəsi qanunvericilik təşəbbüsü hüququnun subyektinə təqdim edilir.

Maddə 69. Normativ hüquqi aktın imzalanması

69.0. Normativ hüquqi aktın rəsmi imzalanması aşağıdakılar tərəfindən həyata keçirilir:

69.0.1. qanunlar və fərmanlar - Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi;

69.0.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları - Naxçıvan Muxtar Respublikasının Baş naziri;

69.0.3. digər normativ hüquqi aktlar - aktı qəbul etmiş orqanın rəhbəri;

69.0.4. qanunvericiliklə digər hal nəzərdə tutulmadıqda, aktı qəbul etmiş orqanın rəhbəri olmadıqda, onun vəzifələrini icra edən şəxs.

XII fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTLARDA DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ, ONLARIN LƏĞV EDİLMƏSİ

Maddə 70. Normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklər edilməsi

70.1. Ad və ya rəqəm dəyişiklikləri edildiyi hallar istisna olmaqla, bir normativ hüquqi akt yalnız bir normativ hüquqi aktda dəyişikliklər edə bilər.

70.2. Yeni normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar olaraq zəruri hallarda qüvvədə olan normativ hüquqi aktlarda onları qəbul etmiş orqan tərəfindən müvafiq dəyişikliklər edilir.

Maddə 71. Normativ hüquqi aktların ləğv edilməsi qaydası

71.1. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar həmin akta daxil edilmiş normalara zidd olan və ya bu normalarla əhatə olunan, yaxud faktiki olaraq əhəmiyyətini itirən, həmin və ya daha aşağı hüquqi qüvvəyə malik olan bütün aktlar və ya onların struktur elementləri (bölmələr, fəsillər, maddələr, hissələr və sair) ləğv edilməlidir.

71.2. Normativ hüquqi aktın ləğv edilməsi barədə həmin aktı qəbul etmiş orqan tərəfindən və ya Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 8-ci bəndi və Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 39-cu maddəsinin I hissəsinin altıncı abzası ilə müəyyən edilmiş qaydada ayrıca norma qəbul edilir.

Maddə 72. Yeni normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli, habelə hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) siyahıları

72.1. Yeni normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi zamanı bu Qanunun 12.2-ci maddəsinin tələblərinə riayət olunmalıdır. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli, habelə hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) sayı çox olduqda onların siyahıları həmin normativ hüquqi aktın əlavəsində əks edilə bilər.

72.2. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) siyahısı olmadan layihələrinin hazırlanmasına yalnız bunun üçün bir ildən artıq müddət tələb edildikdə yol verilir. Bu halda müvafiq siyahının hazırlanması barədə tapşırıq hazırlanır və layihələrin normayaratma orqanına təqdim edilməsi müddəti müəyyən edilir.

XIII fəsil

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ HÜQUQİ AKTLARIN DÖVLƏT REYESTRİ

Maddə 73. Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydası

73.1. Hüquqi aktlar aparılması müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təmin edilən Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə (bundan sonra - Hüquqi Aktların Dövlət Reyestri) daxil edilməlidir.

73.2. Hüquqi aktlar onları qəbul etmiş dövlət orqanı tərəfindən Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək məqsədi ilə həmin aktların qəbul edildiyi gündən üç gün keçənədək göndərilir.

73.3. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək məqsədi ilə hüquqi aktlar kağız daşıyıcısında onların əslinin həqiqi surəti formasında və eyni zamanda elektron daşıyıcılarında mətn faylları formasında təqdim edilir.

73.4. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktlara Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi verilir.

73.5. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi məqsədi ilə təqdim edilən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarına və normativ xarakterli aktlara müvafiq hüquqi ekspertizanın rəyi əlavə olunur.

73.6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestri Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin tərkib hissəsi hesab olunur.

Maddə 74. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilən hüquqi aktların rekvizitləri

74.1. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə hüquqi aktların aşağıdakı rekvizitləri daxil edilir:

74.1.1. aktın növü;

74.1.2. qəbul edildiyi tarix;

74.1.3. qeydiyyat nömrəsi;

74.1.4. adı;

74.1.5. rəsmi dərc edildiyi mənbə (bu Qanunun 80.1-ci maddəsində göstərilən aktlara münasibətdə);

74.1.6. qüvvəyə minmə tarixi;

74.1.7. hüquqi təsnifat üzrə indeks kodu (kodları);

74.1.8. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi;

74.1.9. hüquqi aktın Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edildiyi tarix.

74.2. Dəyişikliklər edilmiş, ləğv edilmiş və ya qüvvədən düşmüş hüquqi aktlar üzrə Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə həmin aktlarda dəyişikliklər etmiş, onları ləğv etmiş və ya qüvvədən düşmüş hesab etmiş hüquqi aktın rekvizitləri, habelə Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi və hüquqi aktın Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmə tarixi göstərilməklə müvafiq qeyd daxil edilir.

74.3. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktların mətnləri rəsmi dərc edilmiş hüquqi aktların mətnləri ilə birgə istinad üçün rəsmi mənbə hesab olunur.

74.4. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş və rəsmi dərc edilmiş hüquqi aktların mətnləri arasında ziddiyyət olarsa Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktın mətninə üstünlük verilir.

Maddə 75. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin strukturu

75.0. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestri aşağıdakı bölmələrdən və fəsillərdən ibarətdir:

75.0.1. I bölmə - “Normativ hüquqi aktlar”:

75.0.1.1. 1-ci fəsil – “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası”;

75.0.1.2. 2-ci fəsil – “Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunları”;

75.0.1.3. 3-cü fəsil – “Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin fərmanları”;

75.0.1.4. 4-cü fəsil – “Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları”;

75.0.1.5. 5-ci fəsil – “Naxçıvan Muxtar Respublikası mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları”.

75.0.2. II bölmə - “Normativ xarakterli aktlar”:

75.0.2.1. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 44-cü maddəsinin II hissəsinin 1-3-cü bəndlərinə və V hissəsinə əsasən qəbul edilmiş və hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunması haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarları”;

75.0.2.2. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarları, təlimatları və izahları”;

75.0.2.3. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Televiziya və Radio Şurasının qərarları”;

75.0.2.4. “Yerli özünüidarə orqanlarının qərarları”;

75.0.2.5. “Yerli icra hakimiyyəti orqanlarının qərarları”.

75.0.3. III bölmə - “Qeyri-normativ hüquqi aktlar”:

75.0.3.1. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qərarları”;

75.0.3.2. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin sərəncamları”;

75.0.3.3. “Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamları”.

Maddə 76. Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin nəşri

Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilən məlumatlar ildə bir dəfə toplu şəkildə dərc edilməlidir.

XIV fəsil
NORMATİV HÜQUQİ AKTLARIN
RƏSMİ DƏRC EDİLMƏSİ VƏ QÜVVƏYƏ MİNMƏSİ

Maddə 77. Normativ hüquqi aktların rəsmi dərc edilməsi qaydası

77.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının normativ hüquqi aktları rəsmi dərc edilməlidir.

77.2. Normativ hüquqi aktların rəsmi dərc edilməsi dedikdə, onların mətninin rəsmi dövrü mətbu nəşrdə dərc edilməsi yolu ilə, radio və televiziya kanallarında səsləndirilməsi yolu ilə ümumi diqqətə çatdırılması nəzərdə tutulur. Normativ hüquqi aktların radio və televiziya kanallarında səsləndirilməsi onların rəsmi dövrü mətbu nəşrdə dərc edilməsini əvəz etmir.

77.3. Normativ hüquqi aktların rəsmi dərc edilməsi dövlət dilində həyata keçirilir.

77.4. Normativ hüquqi aktın digər dillərdə rəsmi dərc olunmasına yalnız həmin aktın müvafiq dövlət orqanı tərəfindən bu aktın qəbul edilməsi üçün müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilmiş müvafiq dilə tərcüməsi mövcud olduqda yol verilir.

77.5. Normativ hüquqi aktın rəsmi dərc edilməsi tarixi bu aktın yerləşdirildiyi rəsmi dövrü mətbu nəşrin çıxdığı (radio və televiziya kanallarında səsləndirildiyi) gün hesab olunur.

77.6. Bu Qanunun 80.1-ci maddəsində göstərilən normativ hüquqi aktlardan biri ayrı-ayrı vaxtlarda bir neçə üsulla rəsmi dərc edildikdə normativ hüquqi aktın rəsmi dərc edilməsi və qüvvəyə minməsi tarixi onun ilk dərc edilməsi tarixi ilə müəyyən edilir.

77.7. Normativ hüquqi aktların dövlət sirrini əks etdirən ayrı-ayrı müddəaları dərc edilmir.

77.8. Ayrı-ayrı müddəaları dövlət sirrini əks etdirən normativ hüquqi aktlar istisna olmaqla natamam normativ hüquqi aktların dərc edilməsinə yol verilmir.

77.9. Normativ hüquqi aktlar onların məcburi rekvizitləri göstərilməklə dərc edilir.

Maddə 78. Normativ hüquqi aktın rəsmi dərc edilmə müddətləri və şərtləri

78.1. Qanunlar və fərmanlar Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi tərəfindən imzalandıqdan sonra 72 saat müddətində rəsmi dərc edilməlidir.

78.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları qəbul edildikdən sonra 72 saat müddətində rəsmi dərc edilməlidir.

78.3. Digər normativ hüquqi aktlar Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsindən sonra hökmən rəsmi dərc edilməlidir.

78.4. Səlahiyyətli dövlət orqanlarından rəsmi nəşr orqanlarına (Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin nəşri istisna olmaqla) daxil olmuş normativ hüquqi aktlar, bu Qanunun 78.1-ci və 78.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş normativ hüquqi aktlar istisna olmaqla, onların daxil olduğu gündən 5 gün gec olmayaraq dərc edilməlidir.

Maddə 79. Normativ hüquqi aktların qeyri-rəsmi nəşrlərdə və digər kütləvi informasiya vasitələrində açıqlanması

79.1. Normativ hüquqi aktlar qeyri-rəsmi nəşrlərdə dərc edilə, habelə televiziya və radio ilə ümumi diqqətə çatdırıla, məlumat yayılmasının digər üsulları ilə ötürülə bilər.

79.2. Natamam normativ hüquqi aktlar “Çıxarış” qeydi ilə dərc edilə bilər.

79.3. Normativ hüquqi aktların qeyri-rəsmi nəşrlərdə dərc edilməsi qeyri-rəsmi hesab edilir.

79.4. Normativ hüquqi aktın qeyri-rəsmi dərc edilməsi yalnız onun hüquqi məlumatın yayılması üzrə fəaliyyətə irəli sürülən tələblərə əməl olunmaqla rəsmi dərc edilməsindən sonra həyata keçirilir. Bu zaman hər bir normativ hüquqi akt üçün rəsmi dərc edilmə mənbəyi, habelə qanunvericiliyə uyğun olaraq hüquqi məlumatın yayılması üçün xüsusi razılığa (lisenziyaya) zərurət olduqda, hüquqi məlumatın yayılması üçün belə xüsusi razılığın (lisenziyanın) verilmə nömrəsi və tarixi hökmən göstərilir.

Maddə 80. Normativ hüquqi aktların qüvvəyə minməsi

80.1. Qanunlar, fərmanlar və Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları həmin aktlarda qüvvəyə minmənin daha gec müddəti nəzərdə tutulmadıqda onların rəsmi dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

80.2. Bu Qanunun 80.1-ci maddəsində göstərilən aktlar istisna olmaqla, digər normativ hüquqi aktlar, həmin aktlarda qüvvəyə minmənin daha gec müddəti nəzərdə tutulmadıqda Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

XV fəsil
NORMATIV HÜQUQİ AKTLARIN ZAMANA,
MƏKANA VƏ ŞƏXSLƏRƏ GÖRƏ QÜVVƏSİ VƏ İCRASI

Maddə 81. Normativ hüquqi aktın zamana görə qüvvəsi

81.1. Normativ hüquqi akt onun mətnində digər hal nəzərdə tutulmadıqda müddətsiz qüvvədədir.

81.2. Normativ hüquqi akt və ya onun struktur elementləri üçün qüvvədə olmanın müddəti müəyyən edilə bilər. Bu halda normativ hüquqi aktda (struktur elementdə) onun qüvvədə olma müddəti və ya normativ hüquqi aktın (onun struktur elementinin) ləğv edilməsinə səbəb olan hadisə göstərilməlidir. Göstərilən müddət başa çatdıqda və ya normativ hüquqi aktda göstərilən hadisə baş verdikdə normativ hüquqi akt (onun struktur elementi) avtomatik olaraq ləğv edilir. Müəyyən edilmiş müddət başa çatana qədər normativ hüquqi aktı qəbul etmiş orqan normativ hüquqi aktın (onun struktur elementinin) qüvvəsinin yeni müddətə uzadılması və ya ona müddətsiz statusunun verilməsi haqqında qərar qəbul edə bilər.

Maddə 82. Normativ hüquqi aktın geriyə qüvvəsi

82.1. Fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqi vəziyyətini yaxşılaşdıran, hüquqi məsuliyyətini aradan qaldıran və ya yüngülləşdirən normativ hüquqi aktın qüvvəsi həmin normativ hüquqi aktda və ya onun qüvvəyə minməsi haqqında aktda birbaşa göstərilib-göstərilməməsindən asılı olmayaraq onun qüvvəyə minməsindən əvvəl əmələ gələn münasibətlərə şamil edilir.

82.2. Tərədilməsi anında məsuliyyətə səbəb olmayan və ya daha yüngül məsuliyyətə səbəb olan əməllərə görə fiziki və hüquqi şəxslərin məsuliyyətinin yaranmasını və ya ağırlaşdırılmasını nəzərdə tutan normativ hüquqi aktın qüvvəsinin geriyə şamil edilməsinə yol verilmir.

Maddə 83. Normativ hüquqi aktların məkana və şəxslərə görə qüvvəsi

83.1. Normativ hüquqi aktlar Naxçıvan Muxtar Respublikasının bütün ərazisində məcburi qüvvəyə malikdir.

83.2. Normativ hüquqi aktların qüvvəsi, qanunla və ya Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yaşayan Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarına və hüquqi şəxslərə, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasında olan əcnəbi vətəndaşlara və vətəndaşlığı olmayan şəxslərə şamil edilir.

Maddə 84. Normativ hüquqi aktın qüvvəsinin itirilməsi

84.0. Normativ hüquqi akt (onun struktur elementi) aşağıdakı hallarda öz qüvvəsini itirir:

84.0.1. normativ hüquqi aktın (onun struktur elementinin) tətbiqi müddəti başa çatdıqda;

84.0.2. normativ hüquqi akt (onun struktur elementi) Naxçıvan Muxtar Respublikasının Konstitusiyası və digər qanunvericilik aktları ilə nəzərdə tutulan hallarda ləğv edildikdə;

84.0.3. normativ hüquqi akt (onun struktur elementi) Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 44-cü maddəsinin II hissəsinin 1-3-cü bəndlərində nəzərdə tutulmuş hallarla əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarı ilə qüvvədən düşmüş hesab edildikdə.

Maddə 85. Normativ hüquqi aktların rəsmi şərh edilməsi qaydası

85.1. Normativ hüquqi aktın məzmununda qeyri-müəyyənliklər və fərqlər, habelə tətbiqi təcrübəsində ziddiyyətlər aşkar edildikdə həmin aktı qəbul etmiş normayaratma orqanı və ya Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 44-cü maddəsinin V hissəsinə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsi müvafiq normaları rəsmi şərh edir.

85.2. Normativ hüquqi akt şərh edildikdə onun normalarının məzmunu izah edilir və dəqiqləşdirilir, onların qanunvericilikdə yeri, habelə ictimai münasibətlərin eyni növünün müxtəlif aspektlərini tənzimləyən digər normalar ilə funksional və başqa əlaqələri müəyyən edilir.

85.3. Normativ hüquqi akt şərh edildikdən sonra aktda həmin şərh nəticəsində dəyişikliklər edilməsinə yol verilmir.

85.4. Genişləndirici və ya məhdudlaşdırıcı şərhə yalnız normativ hüquqi aktın mətni və mənası arasında açıq-aşkar fərq olanda yol verilir.

85.5. Normativ hüquqi aktın məzmununun izahı onun şərhini hesab edilmir.

Maddə 86. Normativ hüquqi aktların icrası şərtləri

Normativ hüquqi aktların qəbul edilməsində və qüvvəyə minməsindən sonra onların icrasının lazımı təşkili - qəbul edilmiş aktların məzmununun icraçıların diqqətinə vaxtında çatdırılması, aktların səlahiyyətli dövlət orqanları tərəfindən rəsmi şərh, aktın məzmununun izahı, şərhlərin, praktiki vəsaitlərin nəşri, aktların icrasının maliyyə, maddi-texniki, hüquqi və təşkilati-texniki təminatı, aktların icra müddətlərinə əməl olunması təminatı həyata keçirilməlidir.

Maddə 87. Normativ hüquqi aktların icrasına nəzarət

Normativ hüquqi aktların icrasına nəzarət və yoxlanılması normayaratma orqanları (vəzifəli şəxslər) və müvafiq normativ hüquqi aktlarla nəzərdə tutulmuş xüsusi orqanlar (şəxslər) tərəfindən həyata keçirilir.

Maddə 88. Normativ hüquqi aktların icrasının yoxlanılması

88.1. Normayaratma orqanları (vəzifəli şəxslər) və digər səlahiyyətli xüsusi orqanlar (şəxslər) normativ hüquqi aktların icrasına nəzarət və onun yoxlanılması, habelə müraciətlərin təhlili əsasında normativ hüquqi aktların qüvvədə olmasının keyfiyyətini, qanuniliyini və səmərəliliyini müəyyən edirlər.

88.2. Normativ hüquqi aktlarda boşluqlar, daha yüksək hüquqi qüvvəyə malik olan aktlarla ziddiyyətlər, habelə daxili ziddiyyətlər və ya digər nöqsanlar aşkar edildikdə normayaratma orqanı (vəzifəli şəxslər) onları aradan qaldırmalı, digər səlahiyyətli xüsusi orqanlar (şəxslər) isə səlahiyyətli orqanlara müvafiq normativ hüquqi aktlarda dəyişikliklər edilməsi və ya onların ləğv edilməsi barədə təkliflər verməlidirlər.

Maddə 89. Normativ hüquqi aktların icra olunmamasına görə məsuliyyət

Normativ hüquqi aktların icra olunmamasında təqsirli bilinən şəxslər qanunvericiliyə uyğun məsuliyyət daşıyırlar.

XVI fəsil

NORMATİV HÜQUQİ AKTLARIN İNKORPORASIYASI

Maddə 90. Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunlar külliyyəti

90.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunlar külliyyəti Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunvericilik aktlarının müntəzəm təzələnen və elektron formada nəşr edilən sistemləşdirilmiş toplusudur.

90.2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının qanunlar külliyyətinin aparılması müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təmin edilir.

Maddə 91. Normativ hüquqi aktların rəsmi topluları və məcmuələri

91.1. Normativ hüquqi aktların icrasına kömək göstərmək məqsədi ilə normativ hüquqi aktların rəsmi topluları və məcmuələri hazırlanır və nəşr edilir.

91.2. Normativ hüquqi aktların rəsmi topluları və məcmuələri bilavasitə normayaratma orqanları və ya onların tapşırığı ilə digər dövlət orqanları tərəfindən nəşr edilir.

Maddə 92. Normativ hüquqi aktların qeyri-rəsmi topluları və məcmuələri

92.1. Normativ hüquqi aktların qeyri-rəsmi topluları və məcmuələri fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən nəşr edilə bilər.

92.2. Normativ hüquqi aktların qeyri-rəsmi topluları və məcmuələri nəşr edildikdə normativ hüquqi aktın mətninin hansı rəsmi mənbədən götürüldüyü göstərilməlidir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 19 iyul 2011-ci il

Əlavə 1

Normativ hüquqi aktın layihəsinin, qanunun məcburi hüquqi ekspertizası rəyinin strukturu

1. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) tənzimləmə sahəsinə aid normativ tənzimləmənin vəziyyəti (qüvvədə olan konkret normativ hüquqi aktların təhlili).

2. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normayaratma fəaliyyətinin əsas prinsiplərinə uyğunluğu.

3. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) normalarının onun məqsəd və vəzifələrinə uyğunluğu.

4. Normativ tənzimləmə predmetinə uyğunluğu.

5. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) formasının və mahiyyətinin uyğunluğu.

6. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) daxili strukturunun məntiqiliyi.

7. Normativ hüquqi aktın layihəsinə daxil edilən (qanunda olan) normaların qarşılıqlı ziddiyyətsizliyi.

8. Normativ hüquqi aktın layihəsində (qanunda) bir dövlət orqanının digər dövlət orqanının səlahiyyətlərinə müdaxilə etməməsi.

9. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) müvafiq səlahiyyətə malik olan normayaratma orqanı tərəfindən öz səlahiyyəti daxilində qəbul edilməsi.

10. Normativ hüquqi aktın layihəsinin (qanunun) müəyyən edilmiş qaydada və formada qəbul edilməsi.

11. Normayaratma texnikasına uyğunluğu.

12. Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) sui-istifadə amillərinin və sui-istifadəyə məruz qalma təzahürlərinin, sui-istifadənin təzahürləri üçün şərait yaranmasına kömək edən digər müddələrin mövcud olub-olmaması.

13. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar ləğv edilməli, dəyişikliklər edilməli olan normativ hüquqi aktların (onların struktur elementlərinin) siyahısının düzgünlüyü.

14. Normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi ilə əlaqədar hazırlanmalı olan normativ hüquqi aktların siyahısının düzgünlüyü.

15. Çıxarılan nəticə.

Əlavə 2

Normativ hüquqi aktlarda (onların layihələrində) sui-istifadə amilləri

		Tipik sui-istifadə amili, sui-istifadəyə məruz qalma təzahürü	Normativ hüquqi aktda (onun layihəsində) sui-istifadə amilinin aşkar edildiyi struktur elementi
A		Dövlət orqanının səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri	
	1.	vəzifəli şəxsin (orqanın) diskresion səlahiyyətlərinin genişliyi	
	2.	vəzifəli şəxsin (orqanın) səlahiyyətinin dispozitiv imkan kimi müəyyənləşdirilməsi	
	3.	şəxsə məxsus hüquqların həyata keçirilməsi üçün ona lazım olunandan yüksək tələblərin irəli sürülməsi	
	4.	vəzifəli şəxs (orqan) üçün fiziki və hüquqi şəxslərin hüquqlarından sui-istifadə imkanının yaradılması (dispozitiv imkanın verilməsi)	
	5.	vəzifəli şəxsin (orqanın) hüquqlarının həcmnin əsassız olaraq dəyişdirilməsi	
	6.	qanundan irəli gələn normayaratmanın həddindən artıq azadlığı	
	7.	hüquqi-linqvistik sui-istifadəyə məruz qalma	
	8.	orqanın səlahiyyətindən kənar normativ hüquqi aktının qəbul edilməsi	

Yeni sənədlər, normativ aktlar

	9.	qanun boşluqlarının icra hakimiyyəti orqanının normativ hüquqi aktları ilə doldurulması	
B		Hüquqi boşluqların mövcudluğu ilə əlaqədar olan tipik sui-istifadə amilləri	
	10.	hüquqi tənzimlənmədə boşluqların mövcudluğu	
	11.	inzibati prosedurların olmaması	
	12.	müsabiqə (hərrac) prosedurlarının olmaması	
	13.	konkret fəaliyyət sahəsində vəzifəli şəxs üçün qadağa və məhdudiyyətlərin olmaması	
	14.	hüquqpozmaya görə vəzifəli şəxs üçün məsuliyyətin müəyyən edilməməsi	
	15.	orqana və vəzifəli şəxslərə nəzarətin müəyyənləşdirilməməsi	
	16.	informasiyanın şəffaflığı rejiminin pozulması	
C		Sistem xarakterli tipik sui-istifadə amilləri	
	17.	yanlış məqsəd və prioritetlər	
	18.	kolliziyalar	
	19.	məcbur edilmiş sui-istifadəyə məruz qalma	
Ç		Sui-istifadəyə məruz qalmanın tipik təzahürləri	
	20.	normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi zamanı formal-texniki şərtlərə riayət olunmaması	
	21.	normativ hüquqi aktın qəbul edilməsi müddətinin göstərilməməsi	
	22.	mənafelər balansının pozulması	
D		Digər sui-istifadə amilləri	

§

**“Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar
Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə
Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı**

“Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun qüvvəyə minməsi ilə əlaqədar həmin Qanunun tətbiq edilməsini təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə tapşırılsın:

1.1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin və müvafiq mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktlarının, normativ xarakterli aktların həmin Qanuna uyğunlaşdırılmasını təmin etsin və bu barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə məlumat versin;

1.2. həmin Qanunun 87-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş normativ hüquqi aktların icrasına nəzarəti və yoxlanılmasını həyata keçirən orqanlar (şəxslər) barədə təkliflərini hazırlayıb Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə təqdim etsin;

1.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin fəaliyyətinin təmin edilməsi üçün zəruri tədbirlər görsün;

1.4. həmin Qanundan irəli gələn məsələləri həll etsin.

2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə tapşırılsın:

2.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrini yaratsın;

2.2. hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi haqqında əsasnamənin layihəsini hazırlayıb Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə təqdim etsin.

3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyasına və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Televiziya və Radio Şurasına öz normativ xarakterli aktlarının hazırlanması və qəbul edilməsi qaydalarının Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi ilə razılaşdırmaqla aidiyyəti üzrə müəyyən edilməsi tövsiyə edilsin.

4. Müəyyən edilsin ki:

4.1. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun 90.2-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı”nın səlahiyyətlərini Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsi həyata keçirir;

4.2. həmin Qanunun 73.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş “müvafiq icra hakimiyyəti orqanı”nın səlahiyyətlərini Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi həyata keçirir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 19 iyul 2011-ci il

§

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi qərara alır:

“Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun 16.1-ci maddəsində “950” rəqəmi “1300” rəqəmi ilə əvəz edilsin.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 19 iyul 2011-ci il

§

Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı

Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının fəaliyyətində çevik idarəetmənin, şəffaflığın təmin olunması, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının dövlət hakimiyyəti orqanlarında geniş tətbiqi, müasir standartlara cavab verən normativ hüquqi aktların tələblərini özündə əks etdirən internet saytlarının və elektron xidmətlərinin yaradılması zəruriliyini nəzərə alaraq və “Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 23 may tarixli 429 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədilə qərara alıram:

1. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları elektron xidmətin təşkili üçün aşağıdakı tədbirləri həyata keçirsinlər:

1.1. səlahiyyətlərinə uyğun olaraq elektron xidmətlər göstərilməsi üçün rəsmi internet informasiya ehtiyatlarında xüsusi elektron xidmət bölməsinin yaradılması;

1.2. elektron xidmət bölməsində aidiyyəti üzrə göstərilən xidmətin adının, bu xidmətin göstərilməsi üçün tələb olunan sənədlərin dəqiq siyahısının,

müvafiq sənədlərin (ərizə, blank və digər) elektron formasının yerləşdirilməsi, şəxslərin bu bölmədən maneəsiz, sərbəst istifadəsinin təmin edilməsi;

1.3. elektron xidmət bölməsinə müraciət edən şəxslər tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada doldurulmuş ərizə və tələb olunan sənədlərin skan edilmiş surətlərinin elektron formada qəbul edilməsinin, bu barədə göndərən şəxsə təsdiqetmə bildirişinin göndərilməsinin və həmin sənədlərə qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada və müddətdə baxılmasının təmin edilməsi;

1.4. müvafiq sənədlər barədə informasiya əldə edilməsi üçün dövlət orqanları tərəfindən aparılan elektron informasiya ehtiyatlarından (məlumat bazaları, məlumat-axtarış sistemləri, reyestrlər və digər informasiya resursları) istifadə edilməsi, bu mümkün olmadığı hallarda şəxslərdən həmin sənədlərin əslinin tələb edilməsi;

1.5. göstərilən xidmətlərə görə nəzərdə tutulan rüsumların və digər ödənişlərin real vaxt rejimində elektron formada ödənilməsinin təmin edilməsi və elektron xidmət bölməsi vasitəsilə aparılan əməliyyatların və fərdi məlumatların təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə zəruri texniki təhlükəsizlik tədbirlərinin görülməsi.

2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinə tapşırılsın:

2.1. elektron xidmətin təkmilləşdirilməsi məqsədilə dövlət orqanlarının, eləcə də elektron imza xidmətindən istifadə məqsədilə müraciət edən hüquqi və fiziki şəxslərin elektron imza ilə təmin edilməsi işini təşkil etsin;

2.2. dövlət orqanlarının informasiya sistemləri arasında informasiya mübadiləsinin aparılmasının təmin edilməsi məqsədi ilə zəruri tədbirləri həyata keçirsin;

2.3. dövlət orqanlarının elektron xidmətlərindən “bir pəncərə” prinsipi əsasında istifadənin təşkili məqsədilə “elektron hökumət” portalının yaradılmasını təmin etsin;

2.4. mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarına elektron xidmətin təşkili üçün metodiki dəstəyi təmin etsin;

2.5. dövlət qulluqçularının informasiya texnologiyalarından istifadə sahəsində hazırlıq səviyyələrinin artırılması məqsədi ilə tədris kurslarının təşkili istiqamətində zəruri tədbirləri həyata keçirsin;

2.6. bu Fərmanın 2-ci bəndində nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə məlumat təqdim etsin.

3. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları bu Fərmanın 1-ci bəndində nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə məlumat təqdim etsinlər.

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 15 iyul 2011-ci il

§

**“Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının
Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları haqqında
Əsasnamə”nin təsdiq edilməsi barədə Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məclisi Sədrinin Fərmanı**

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 5-ci maddəsinin II hissəsinin 22-ci bəndini rəhbər tutaraq qərara alıram:

1. “Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları haqqında Əsasnamə” təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi:

2.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin elektron variantının 2012-ci il yanvarın 1-dən fəaliyyətə başlamasını təmin etsin;

2.2. bu Fərman qüvvəyə minənədək qəbul edilmiş Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarının bir il müddətində Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsini təmin etsin;

2.3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edilmiş hüquqi aktlar və onları qəbul etmiş orqanlar barədə statistik məlumatı üç ayda bir dəfə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə təqdim etsin.

3. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsinə tövsiyə edilsin, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Aparatına tapşırılsın ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin sorğuları əsasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməyən müvafiq hüquqi aktların əslinin həqiqi surəti formasında, eyni zamanda elektron formasında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinə təqdim etsinlər.

4. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Nazirlər Kabinetinə tapşırılsın:

4.1. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin elektron variantının fəaliyyətə başlaması, formalaşdırılması və aparılması üçün zəruri olan maliyyə vəsaitinin ayrılmasını təmin etsin;

4.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktlarının rəsmi dərc edilməsi qaydasını razılaşıdırmaqla üç ay müddətində müəyyən etsin.

Naxçıvan Muxtar Respublikası

Ali Məclisinin Sədri

Vasif TALIBOV

Naxçıvan şəhəri, 27 iyul 2011-ci il

§

**Hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının
Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları haqqında
ƏSASNAMƏ**

*Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin
2011-ci il 27 iyul tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir*

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Əsasnamə “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununa əsasən hüquqi aktların Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə (bundan sonra - Dövlət Reyestri) daxil edilməsi qaydalarını müəyyən edir.

1.2. Dövlət Reyestri Naxçıvan Muxtar Respublikasında qəbul edilən normativ hüquqi aktları, normativ xarakterli aktları, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin qərarlarını, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin sərəncamlarını, həmçinin onların rekvizitlərini əks etdirən dövlət informasiya ehtiyatıdır.

1.3. Hüquqi aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi – qəbul edilmiş hüquqi aktların bu Əsasnamədə müəyyən edilmiş qaydada Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi, habelə əvvəllər Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktlarda dəyişikliklərin edilməsi və onların qüvvəsinin itirilməsi ilə bağlı fəaliyyətdir.

1.4. Dövlət Reyestri Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi (bundan sonra – Ədliyyə Nazirliyi) tərəfindən aparılır.

1.5. Ədliyyə Nazirliyi Dövlət Reyestrinin formalaşdırılmasını, aparılmasını, idarə olunmasını, tamlığını, müvafiq internet informasiya ehtiyatı vasitəsilə ümumi istifadə üçün daimi açıqlığını və mühafizəsini təmin edir.

1.6. Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət və yerli özünüidarə orqanlarının hüquqi aktları Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilir. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestri Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktlarının Dövlət Reyestrinin tərkib hissəsidir.

1.7. Dövlət Reyestri qeydiyyat informasiya sistemi vasitəsilə elektron variantda və Dövlət Reyestri kitabı vasitəsilə kağız variantda Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində aparılır. Hüquqi aktı qəbul etmiş orqan tərəfindən həmin aktın qəbulu üçün müəyyən olunmuş qaydada təsdiq edilmiş aktın digər dilə tərcüməsi mövcud olduqda, Dövlət Reyestrinə müvafiq dildə olan hüquqi akt da daxil edilir.

1.8. Dövlət Reyestri “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun 75-ci maddəsində müəyyən edilmiş struktura uyğun olaraq aparılır.

1.9. Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün təqdim olunan hüquqi aktlar “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun, həmçinin ayrı-ayrı hüquqi aktların hazırlanması və qəbuluna dair müəyyən edilmiş qaydaların tələblərinə uyğun olmalıdır.

1.10. Dövlət Reyestrinə konkret (birdəfəlik) təşkilati, nəzarət və ya sərəncamverici tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədi ilə qəbul edilən və ya digər birdəfəlik tətbiq halları üçün nəzərdə tutulan normativ xarakterli aktlar deyil, məhdud subyektlər dairəsi üçün məcburi davranış qaydalarını əks etdirən və dəfələrlə tətbiq olunmaq üçün nəzərdə tutulmuş normativ xarakterli aktlar daxil edilir.

1.11. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları və normativ xarakterli aktlar, həmin aktlarda onların qüvvəyə minməsinin daha gec müddəti nəzərdə tutulmadıqda, Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir. Hüququn analogiyasından və ya qanunun analogiyasından istifadə olunması haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarı Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

1.12. Hüquqi aktların dövlət sirrini əks etdirən ayrı-ayrı müddəaları Dövlət Reyestrinin elektron variantında və Dövlət Reyestrinin toplusunda dərc edilmir.

1.13. Ayrı-ayrı müddəaları dövlət sirrini əks etdirən hüquqi aktlar istisna olmaqla, natamam hüquqi aktların Dövlət Reyestrinin elektron variantında və Dövlət Reyestrinin toplusunda dərc edilməsinə yol verilmir.

1.14. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktların mətnləri rəsmi dərc edilmiş hüquqi aktların mətnləri ilə birgə istinad üçün rəsmi mənbə hesab olunur.

1.15. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş və rəsmi dərc edilmiş hüquqi aktların mətnləri arasında ziddiyyət olarsa, Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktın mətninə üstünlük verilir.

2. Dövlət Reyestrinə daxil edilən hüquqi aktların rekvizitləri

2.1. Dövlət Reyestrinə hüquqi aktların aşağıdakı rekvizitləri daxil edilir:

2.1.1. aktın növü;

2.1.2. qəbul edildiyi tarix;

2.1.3. qeydiyyat nömrəsi;

2.1.4. adı;

2.1.5. rəsmi dərc edildiyi mənbə (qanunlara, fərmanlara və Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarlarına münasibətdə);

2.1.6. qüvvəyə minmə tarixi;

2.1.7. hüquqi təsnifat üzrə indeks kodu (kodları);

2.1.8. Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi;

2.1.9. hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edildiyi tarix.

2.2. Dəyişikliklər edilmiş, ləğv edilmiş və ya qüvvədən düşmüş hüquqi aktlar üzrə Dövlət Reyestrinə həmin aktlarda dəyişikliklər etmiş, onları ləğv etmiş və ya qüvvədən düşmüş hesab etmiş hüquqi aktın rekvizitləri, habelə Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi və hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edilmə tarixi göstərilməklə müvafiq qeyd daxil edilir.

3. Hüquqi aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi qaydaları

3.1. Hüquqi aktları qəbul etmiş orqanlar onları Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün həmin aktların qəbul edildiyi gündən üç gün keçənədək Ədliyyə Nazirliyinə göndərirlər.

3.2. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali vəzifəli şəxsinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin aktları, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarları müşayiət məktubu olmadan, onları qəbul etmiş orqan tərəfindən Dövlət Reyestrinə təqdim olunur və Ədliyyə Nazirliyinə daxil olduğu gündən sonrakı iş günü ərzində Dövlət Reyestrinə daxil edilir.

3.3. Qanunlar, fərmanlar və Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərarları rəsmi dərc edildikdən sonra Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edilir.

3.4. Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları və normativ xarakterli aktlar (Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin qərarları istisna olmaqla) onları qəbul etmiş orqanın rəhbəri, o olmadıqda isə onun vəzifəsini icra edən müavini tərəfindən imzalanmış müşayiət məktubu ilə birgə Dövlət Reyestrinə təqdim edilir.

3.5. Bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktlara müvafiq məcburi hüquqi ekspertizanın rəyi əlavə olunur. Məcburi hüquqi ekspertizanın rəyi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun 46.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq tərtib edilməlidir.

3.6. Bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktların razılaşdırılması qanunvericiliklə məcburi olduqda, habelə hüquqi aktda qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada digər orqanla bağlı normativ göstərişlər və (və ya) tapşırıqlar olduqda, həmin hüquqi akt əlaqədar orqanla razılaşdırılaraq Dövlət Reyestrinə təqdim edilir.

3.7. Nizamnamə, əsasnamə, təlimat, rəqlament, qayda və norma nəzərdə tutan digər aktlar onları təsdiq edən aktla birgə təqdim olunur.

3.8. Hüquqi aktlar kağız daşıyıcıda onların əslinin həqiqi surəti formasında və eyni zamanda elektron daşıyıcıda mətn faylları formasında təqdim edilir.

3.9. Hüquqi akt barədə məlumat, onu təqdim edən orqan, aktın növü, qəbul edildiyi tarix, qeydiyyat nömrəsi və adı göstərilməklə Dövlət Reyestrinin qeydiyyat jurnalının kağız və elektron formalarında qeydiyyata alınır.

3.10. Bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktlar Ədliyyə Nazirliyinə daxil olduğu gündən yeddi iş günü müddətində Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtinaya əsas olub-olmamasına dair yoxlanılır. Yoxlama aparılarkən hüquqi aktlar məcburi hüquqi ekspertizadan keçirilir. Məcburi hüquqi ekspertizanın rəyi “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun 46.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq tərtib edilməlidir.

3.11. Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtinaya əsas aşkar edilməyən, bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktlar Dövlət Reyestrinə daxil edilir. Gün ərzində Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktlar növbəti gün saat 00.00-da Dövlət Reyestrinin elektron variantında dərc edilir.

3.12. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi akta xüsusi alqoritm əsasında vahid və təkrarlanmayan Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi verilir.

3.13. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktın Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi, Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina olunmuş hüquqi akt barəsində isə imtinanın əsası (bu Əsasnamənin 4.1-ci bəndinin müvafiq yarım bəndinə istinad olunmaqla) Dövlət Reyestrinin qeydiyyat jurnalında göstərilir.

3.14. Yeni hüquqi aktın qəbulu ilə əlaqədar olaraq, Dövlət Reyestrinə əvvəllər daxil edilmiş hüquqi aktlarda zəruri hallarda müvafiq dəyişikliklər edilir. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktların ləğv edilmiş və ya qüvvədən düşmüş hesab edilmiş struktur elementləri aktlardan çıxarılır, hüquqi aktlar qüvvəsini itirdikdə isə bu barədə müvafiq qeyd edilir.

3.15. Dövlət Reyestrinə daxil edilmiş hüquqi aktın kağız və elektron daşıyıcıları Dövlət Reyestrinin strukturuna uyğun olaraq onun arxivində daimi saxlanılır.

4. Hüquqi aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edilməsi

4.1. Bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan aşağıdakı hallarda imtina edilir:

4.1.1. hüquqi akt qəbul edildiyi gündən üç gün müddətində Dövlət Reyestrinə təqdim edilmədikdə;

4.1.2. keçirilmiş məcburi hüquqi ekspertiza nəticəsində hüquqi akt rədd edildikdə və ya yenidən işlənilmək üçün onu qəbul etmiş orqana qaytarıldıqda;

4.1.3. bu Əsasnamənin 3.6-cı bəndində nəzərdə tutulmuş hallarda aktın layihəsinin əlaqədar orqanlarla razılaşdırılması (vizalanması) haqqında məlumatı əks etdirən sənədlər təqdim edilmədikdə;

4.1.4. bu Əsasnamənin 3.4-cü, 3.5-ci və ya 3.7-ci bəndlərinin tələbləri pozulduqda;

4.1.5. hüquqi aktın mətninin kağız daşıyıcısı üzərində hər hansı düzəliş olduqda;

4.1.6. hüquqi aktın kağız daşıyıcı ilə elektron daşıyıcıda olan mətnləri arasında uyğunsuzluq olduqda.

4.2. Hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edildikdə, imtinanın əsası göstərilməklə, hüquqi akt onu qəbul etmiş orqana müvafiq məktubla qaytarılır. Bu Əsasnamənin 4.1.2-ci və 4.1.3-cü yarım bəndlərində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edildikdə, məktubda

hüquqi aktı qəbul etmiş orqanın hüquq xidmətinin rəhbərinin intizam məsuliyyətinə cəlb edilməsinin zəruriliyi göstərilir.

4.3. Bu Əsasnamənin 4.1.4-4.1.6-cı yarım bəndlərində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edildikdə, onu qəbul etmiş orqan beş iş günü müddətində göstərilən çatışmazlıqları aradan qaldıraraq, hüquqi aktı Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün Ədliyyə Nazirliyinə yenidən təqdim edir.

4.4. Bu Əsasnamənin 4.1.1-4.1.3-cü yarım bəndlərində nəzərdə tutulmuş əsaslara görə hüquqi aktın Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edildikdə, həmçinin bu Əsasnamənin 4.3-cü bəndində göstərilmiş müddətdə çatışmazlıqlar aradan qaldırılmadıqda, Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün qəbulundan imtina edilmiş hüquqi akt beş gün müddətində onu qəbul etmiş orqanın ayrıca qərarı ilə ləğv edilir və qərarın surəti Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilir.

5. Yekun müddəalar

5.1. Bu Əsasnamənin 3.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş hüquqi aktları qəbul edən orqanlar tərəfindən Dövlət Reyestrinə daxil edilməyən hüquqi aktların tətbiqi ilə bağlı məlumat əldə edildikdə, Ədliyyə Nazirliyi bu aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün təqdim olunması barədə onları qəbul etmiş orqanlara müraciət edir. Bu müraciət on iş günü müddətində yerinə yetirilmədikdə, Dövlət Reyestrinə daxil edilmədən tətbiq edilən, habelə bu Əsasnamənin 4.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş müddətdə ləğv edilməyən hüquqi aktların qüvvəsinin olmaması barədə məlumat Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən Dövlət Reyestrinin internet informasiya ehtiyatında dərc edilir.

5.2. Ədliyyə Nazirliyi bu Əsasnamənin 4.4-cü bəndində nəzərdə tutulmuş müddətdə ləğv edilməmiş, həmçinin bu Əsasnamənin 5.1-ci bəndinin ikinci cümləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə Dövlət Reyestrinə daxil edilmək üçün təqdim olunmamış mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının normativ hüquqi aktları, Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının, Televiziya və Radio Şurasının və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının normativ xarakterli aktları barədə dərhal Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali vəzifəli şəxsinə məlumat verir, yerli özünüidarə orqanlarının qərarlarının etibarsız sayılması barədə məhkəməyə müraciət edir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə keçirilmiş 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə əlavə seçkilərin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsinə dair

**NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI ALİ MƏHKƏMƏSİNİN
RƏYASƏT HEYƏTİNİN**

Q Ə R A R I

11 oktyabr 2011-ci il

Naxçıvan şəhəri

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyəti Ramiz Rəhim oğlu Süleymanovun sədrliyi ilə, Rəyasət Heyətinin üzvləri Əli Kərim oğlu Allahverdiyev və Qabil Neymət oğlu Məmmədovdan ibarət tərkibdə, Azər Yusif oğlu Nuriyevin katibliyi,

Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Qasımov Məhərrəm Əli oğlunun, sədr müavini Qədimov Əli Tofiq oğlunun, katibi Eyvazov Elnur Həsənəli oğlunun, üzvlər Kazımov Anar Altay oğlunun, Hüseynov Tural Cəmaləddin oğlunun, Həsənov Tural Dünyanur oğlunun və Bayramova Vahidə Vahid qızının,

Mütəxəssislər, Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin əməkdaşları Məmmədov Telman Vəli oğlunun, Qurbanov Cavanşir Məmməd oğlunun və Əsgərov Rəhim Əsgər oğlunun iştirakı ilə

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 16-cı maddəsinə uyğun olaraq Rəyasət Heyətinin iclasında konstitusiya icraatı qaydasında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə keçirilmiş əlavə seçkilərin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsi haqqında işə baxaraq hakim Qabil Neymət oğlu Məmmədovun məruzəsini, Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məhərrəm Əli oğlu Qasımovun çıxışını və mütəxəssislərin arayışını dinləyib müzakirə edərək

M Ü Ə Y Y Ə N E T D İ :

Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 5-ci maddəsinin 2-ci hissəsinin 1-ci bəndinə, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun 8.1-ci maddəsinə və 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilərin təyin edilməsi haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Sədrinin «04» avqust 2011-ci il tarixli Fərmanına əsasən 02 oktyabr

2011-ci il tarixdə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilər keçirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun 93.1-ci maddəsinə uyğun olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsinə Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən 05 oktyabr 2011-ci il tarixdə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsinin və 8 məntəqə seçki komissiyasının 02 oktyabr 2011-ci ildə tərtib edilmiş seçkilərin nəticələri haqqında protokolları, həmçinin seçkinin ümumi yekunlarının müəyyənləşdirilməsinə dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının 04 oktyabr 2011-ci il tarixli SQ-3/2011 nömrəli qərarı və protokolu təqdim edilmişdir.

Təqdim edilmiş seçkilərin ümumi yekunları haqqında sənədlərdə 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə 8 seçki məntəqəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə keçirilmiş əlavə seçkilərin nəticələri öz əksini tapmışdır.

Seçkilərin ümumi yekunları haqqında təqdim edilmiş sənədlərdən məlum olur ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilər üzrə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə passiv seçki hüququ olan 3 nəfər Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən deputatlığa namizəd kimi qeydə alınmışdır.

Səsvermə günü Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilər üzrə 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsinin 8 seçki məntəqəsində səsvermə keçirilmişdir.

Seçki sənədləri yoxlanılarkən müəyyən edilmişdir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilərin keçirilməsi üçün yaradılmış 6 saylı Çərçiboğan seçki dairəsinə əhatə edən 8 seçki məntəqəsi üzrə aktiv seçki hüququ olan 5451 seçici ümumi seçici siyahılarına daxil edilmiş, onlardan 3120 nəfəri, yəni 57.2 faizi səsvermədə iştirak etmişdir. Səsvermədə iştirak etmiş seçicilərin 3120 nəfəri bilavasitə seçki məntəqələrində səs vermişlər. Seçki qutularında aşkar edilən bülletenlərdən 3118 seçki bülleteni, yəni 99.9 faizi etibarlı hesab edilmiş, 2 bülleten, yəni 0.1 faizi isə etibarsız hesab edilmişdir.

Məntəqələr üzrə seçki günü 3 ədəd korlanmış, 2328 ədəd isə istifadə edilməmiş seçki bülletenləri məntəqə seçki komissiyaları tərəfindən ləğv edilmişdir. Göstərilənlər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun 88-89-cu maddələrinin tələblərinə uyğundur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilərin yekunlarına dair təqdim olunmuş sənədlərin təhlilindən görünür ki, 6 sayılı Çərçiboğan seçki dairəsinin ərazisində yaradılmış 8 seçki məntəqəsində 02 oktyabr 2011-ci il tarixdə seçkilərin keçirilməsi zamanı aşkarlığı təmin etmək məqsədi ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununun 37-39-cu maddələrinin tələblərinə uyğun olaraq 16 nəfər yerli müşahidəçilər seçkilərin gedişini və səsliyin hesablanmasını izləmişlər.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim olunmuş, həmçinin Ali Məhkəmə tərəfindən tələb edilmiş sənədlərin, habelə cəlb olunmuş mütəxəssislərin arayışının təhlili göstərir ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 6 sayılı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə keçirilmiş əlavə seçkilərin nəticələri barədə protokolları, Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 04 oktyabr 2011-ci il tarixli protokolu və onlara əlavə edilmiş sənədlər Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanununa uyğundur.

Ona görə də 6 sayılı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə əlavə seçkilərin yekunları təsdiq edilməlidir.

Göstərilənlərə əsasən, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin Rəyasət Heyəti Naxçıvan Muxtar Respublikası Konstitusiyasının 16-cı maddəsini, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə seçkilər haqqında Naxçıvan Muxtar Respublikası Qanununun 93.1-ci və 93.4-cü maddələrini rəhbər tutaraq

Q Ə R A R A A L I R :

1. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə 6 sayılı Çərçiboğan seçki dairəsi üzrə 02 oktyabr 2011-ci ildə keçirilmiş əlavə seçkilərin nəticələri təsdiq edilsin.

2. Qərar elan olunduğu gündən qüvvəyə minir.

3. Qərar «Şərq qapısı» qəzetində dərc edilsin.

4. Qərar qətidir, heç bir orqan tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və yaxud rəsmi təfsir edilə bilməz.

SƏDRİLİK EDƏN:

RAMİZ SÜLEYMANOV

MƏHKƏMƏ FƏALİYYƏTİ

MÜLKİ KOLLEGIYADAN

Mülki mühakimə sahəsində məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında 315 mülki işə baxılmaqla nəticə verilmişdir. 2010-ci ilin müvafiq dövründə həmin məhkəmələr tərəfindən 355 mülki işə baxılmışdır. Bu onu göstərir ki, baxılan mülki işlərin sayı 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında 11,27% azalmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrinin 2011-ci ilin birinci yarısında mülki işlər üzrə çıxarıqları qətnamə və qərardadlardan verilmiş 22 apellyasiya şikayəti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına daxil olmuşdur.

Apellyasiya şikayəti ilə əlaqədar kollegiyada baxılan işləri mülki hüquq münasibətlərinin mahiyyətinə görə təsnif etdikdə bu işlər üzrə göstəricilər aşağıdakı qaydada müəyyən olunur:

- mənzil mübahisələri –1 iş
- torpaq mübahisələri – 1 iş
- vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr – 5 iş
- ailə münasibətləri üzrə mübahisələr –2 iş
- əmək mübahisələri – 2 iş
- müqavilələrdən əmələ gələn öhdəliklər üzrə mübahisələr –1 iş
- sair mülki işlər – 8 iş

Apellyasiya şikayətləri ilə bağlı daxil olmuş 22 mülki işdən 20 işə baxılmış, 10 qətnamə və 3 qərardad dəyişdirilmədən saxlanılmış, 4 qətnamə və 2 qərardad ləğv edilmiş, 1 qətnamə isə dəyişdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəlləsinin 369 və 370-ci maddələrində göstərilən əsaslarla 2 apellyasiya şikayətinin icraatına xitam verilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında baxılmış mülki işlər üzrə çıxarılan qərarlardan verilmiş apellyasiya şikayətləri üzrə məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, 2010-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə apellyasiya şikayətlərinin sayı 57,14% artmışdır. Belə ki, 2010-cu ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinə birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən mülki işlər üzrə qəbul edilmiş qərarlardan verilən 14 apellyasiya şikayəti daxil olmuşdur.

Qəbul edilmiş qərarların sabitliyi üzrə göstərici 2010-cu ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında aşağı olmuşdur. Belə ki, 2010-cu ilin birinci yarısında rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən qəbul edilən 355 qətnamə və qərarlardan 0,85%-i apellyasiya qaydasında dəyişdirilmiş və yaxud ləğv edilmişdirsə, 2011-ci ilin birinci yarısında məhkəmələrin baxdığı işlər üzrə çıxarılan 315 qətnamə və qərarlardan 2,22%-i ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmişdir. Bu isə o deməkdir ki, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 2010-cu ilin birinci yarısında 99,15%, 2011-ci ilin birinci yarısında isə 97,78% təşkil etmişdir.

Məhkəmə təcrübəsinin təhlili göstərir ki, muxtar respublikanın məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında baxılmış mülki işlərin 55,24%-ni nikahın ləğvi tələbi ilə əlaqədar olan işlər təşkil etmişdir. Mənzil mübahisələri, mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar mübahisələr, vərəsəlik hüququ üzrə mübahisələr, müqavilə öhdəliklərindən əmələ gələn tələblər, aliment və əmlak tələbi ilə əlaqədar baxılan işlərin sayı da digər mübahisələrə nisbətən daha çox olmuşdur.

Statistik məlumatlara görə kollegiya tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında ləğv edilən qərarların 30%-nin, dəyişdirilən qərarların isə 5%-nin ləğv edilməsinə və dəyişdirilməsinə həmin işlərə baxılarkən birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının tələblərinin pozulması və məhkəmənin gəldiyi nəticə üçün mühüm əhəmiyyəti olan bütün halların aydınlaşdırılmaması səbəb olmuşdur.

Apellyasiya baxışının nəticələrinə görə muxtar respublikanın ayrı-ayrı məhkəmələri üzrə 2010-2011-ci ilin birinci yarısına dair göstəricilər aşağıdakı cədvəllərdə göstərildiyi kimi olmuşdur.

Məhkəmə fəaliyyəti

2010-cu ilin birinci yarısında apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Qətnamələr					Qərar-dadlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	4		4						
Kəngərli	2			1	1				
Şərur	1		1						
Şahbuz	4		3			1			
Culfa	2	2							
Babək	1		1						
YEKUN	14	2	9	1	1	1			

2011-ci ilin birinci yarısında apellyasiya qaydasında baxılan işlər üzrə məlumat:

Məhkəmənin adı	Cəmi baxılıb	Ap.şik icr. xit.verilib	Qətnamələr					Qərar-dadlar	
			Dəyişdirilmədən saxlanılıb	Dəyişdirilmişdir	Ləğv edilərək			Ləğv edilmişdir	Qüvvədə saxlanılmışdır
					Yeni qətnamə çıxarılıb	İddia baxılmamış saxl.	İş.ic.xit ver.		
Naxçıvan	9	1	5			2			1
Babək	3		3						
Şərur	4	1		1	1			1	
Şahbuz	2		1				1		
Culfa	3		1						2
Kəngərli	1							1	
YEKUN	22	2	10	1	3		1	2	3

Apellyasiya qaydasında 2011-ci ilin birinci yarısında ləğv edilmiş və yaxud dəyişdirilmiş məhkəmə qərarları üzrə ayrı-ayrı məhkəmələrin göstəricilərini bir-biri ilə, eləcə də həmin məhkəmələr tərəfindən çıxarılmış qətnamə və qəraradların ümumi sayı ilə müqayisə etdikdə müəyyən olur ki, qətnamələrin sabitliyi üzrə ən aşağı göstəriciyə Şərur Rayon Məhkəməsi, ən yüksək göstəriciyə isə Babək, Culfa, Ordubad və Sədərək Rayon Məhkəmələri malikdirlər. Belə ki, 2011-ci ilin birinci yarısında Şərur Rayon Məhkəməsinin çıxardığı 58 qərardan 2 qətnamə və 1 qərarad, yəni həmin dövr ərzində çıxarılan qərarların 5,17%-i ləğv edildiyinə və ya dəyişdirildiyinə görə məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstərici 94,83% olduğu halda, Babək, Culfa, Ordubad və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin qətnamə və qəraradlarının sabitliyi üzrə göstəriciləri 100% təşkil etmişdir. Çünki, həmin dövrdə Babək Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 48, Culfa Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 23 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmiş, Ordubad Rayon məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 19 və Sədərək Rayon Məhkəməsi tərəfindən çıxarılmış 5 qətnamə və qəraraddan isə apellyasiya şikayəti verilməmişdir.

Digər məhkəmələrin çıxardıqları məhkəmə qərarlarının sabitliyi üzrə göstəricilər isə aşağıdakı qaydada olmuşdur:

Şahbuz Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 54 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,85%-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 98,15% təşkil etmişdir .

Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 87 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 2,3%-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 97,7% təşkil etmişdir .

Kəngərli Rayon Məhkəməsi tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında çıxarılan 21 qətnamə və qəraraddan 1 qərarad, yəni 4,76%-i ləğv edilmiş, beləliklə, məhkəmə qərarlarının sabitlik göstəricisi 95,24% təşkil etmişdir.

2010-cu ilin birinci yarısında baxılmış işlər üzrə qəbul edilmiş qətnamə və qəraradların sabitliyi aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi – 100% (103 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Babək Rayon Məhkəməsi – 100% (51 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 100% (42 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 100% (35 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

Məhkəmə fəaliyyəti

- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 100% (17 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 100% (4 qətnamə və qəraraddan heç biri ləğv edilməmiş və yaxud dəyişdirilməmişdir);

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 98,55% (69 qətnamə və qəraraddan 1 qətnamə, yəni 1,45%-i ləğv edilmişdir);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 94,12% (34 qətnamə və qəraraddan 2 qətnamə, yəni 5,88%-i ləğv edilmişdir).

Qətnamə və qəraradların sabitliyi üzrə 2010-2011-ci ilin birinci yarısına dair göstəricilərin müqayisəsi onu göstərir ki, Babək, Culfa, Ordubad və Sədərək Rayon Məhkəmələrinin əvvəl əldə olunmuş yüksək göstəriciləri dəyişməmişdir. Naxçıvan Şəhər, Şərur və Şahbuz Rayon Məhkəmələrinin sabitlik göstəriciləri aşağı düşmüşdür. Kəngərli Rayon Məhkəməsinin qətnamə və qəraradlarının sabitlik göstəricisi isə 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə yüksəlmişdir.

Qətnamə və qəraradların sabitlik göstəricisi, yəni buraxılan məhkəmə səhvlərinin həcmi bir çox amillərlə yanaşı, həm də məhkəmənin üzərinə düşən iş yükündən də asılıdır.

Muxtar Respublika məhkəmələrinin mülki mühakimə icraatı üzrə iş yükünə görə təsnifləşdirdikdə müəyyən olunur ki, 2011-ci ilin birinci yarısında ən çox mülki işlərə Naxçıvan Şəhər Məhkəməsində baxılmışdır (2011-ci ilin birinci yarısında 87 mülki işə baxılmışdırsa, 2010-cu ilin birinci yarısında bu məhkəmədə 103 mülki işə baxılmışdır).

Digər məhkəmələr üzrə iş yükü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- Şərur Rayon Məhkəməsi – 58 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 35 işə baxılmışdır);

- Şahbuz Rayon Məhkəməsi – 54 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 69 işə baxılmışdır);

- Babək Rayon Məhkəməsi – 48 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 51 işə baxılmışdır);

- Culfa Rayon Məhkəməsi – 23 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 42 işə baxılmışdır);

- Kəngərli Rayon Məhkəməsi – 21 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 34 işə baxılmışdır);

- Ordubad Rayon Məhkəməsi – 19 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 17 işə baxılmışdır);

- Sədərək Rayon Məhkəməsi – 5 iş (2010-cu ilin birinci yarısında 4 işə baxılmışdır).

Göründüyü kimi 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Şəhər, Babək, Culfa, Kəngərli və Şahbuz Rayon Məhkəmələrində iş yükü azalmış, Şərur, Ordubad və Sədərək Rayon Məhkəmələrində isə iş yükü artmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının 2011-ci ilin birinci yarısında baxdığı mülki işlər üzrə qəbul olunmuş qətnamə və qərarlarından Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasına 5 kassasiya şikayəti verilmiş və kassasiya instansiyasında həmin şikayətlərə mahiyyəti üzrə baxılması nəticəsində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının qərarlarından heç biri dəyişdirilməmiş və ləğv edilməmişdir.

Beləliklə, 2011-ci ilin birinci yarısında qəbul edilən qərarlar üzrə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin mülki kollegiyasının sabitlik göstəricisi 2010-cu ilin birinci yarısında olduğu kimi 100% təşkil etmişdir.

Vüsal Qaybaliyev

*Analitik və qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi
şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi*

CİNAYƏT KOLLEGİYASINDAN

Məhkəmə fəaliyyətinə dair 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə statistik məlumatların təhlili

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasının yurisdiksiyasına aid olan muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında 4 nəfərin barəsində 4 cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmışdır. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2010-cu ilin birinci yarısında həmin məhkəmələr tərəfindən 12 nəfərin barəsində 9 cinayət işinə baxılmışdır.

Birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında baxılmış 4 cinayət işi üzrə 4 nəfərin barəsində ittiham hökmləri çıxarılmışdır.

Həmin işləri obyektə görə qruplaşdırdıqda 2010-2011-ci ilin birinci yarısına dair göstəricilər aşağıdakı kimi olmuşdur:

Cinayətlərin növü	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə göstəricilər (şəxslərin və işlərin sayı)
Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlər	9 nəfər / 6 iş	-
Həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər	2 / 2	2 / 2
Mülkiyyət əleyhinə olan cinayətlər	1 / 1	-
Dövlət hakimiyyəti, dövlət qulluğu mənafeyi və yerli özünüidarə orqanlarında qulluq mənafeyi əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
İdarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər	-	1 / 1
Digər cinayətlər	-	-

Cədvəldən göründüyü kimi 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında həyat və sağlamlıq əleyhinə olan cinayətlər üzrə göstəricilər dəyişməmiş, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı, mülkiyyət əleyhinə və digər cinayətlər üzrə isə işlər daxil olmamışdır. Əvvəlki yarımillikdən fərqli olaraq, dövlət hakimiyyəti, dövlət qulluğu mənafeyi və

Məhkəmə fəaliyyəti

yerli özünüidarə orqanlarında qulluq mənafeyi əleyhinə olan cinayətlər və idarəetmə qaydası əleyhinə olan cinayətlər üzrə işlər daxil olmuşdur.

2010-2011-ci ilin birinci yarısında məhkumlara təyin olunan cəzalar aşağıdakı kimi olmuşdur:

Təyin olunan əsas cəzaların növləri	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə məhkumların sayı	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə məhkumların sayı
Müəyyən müddətə azadlıqdan məhrumetmə	11 nəfər	2 nəfər
Cərimə	1	1
Azadlıqdan məhrumetməyə şərti məhkum etmə	-	1

Cədvəldən göründüyü kimi müəyyən müddətə azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edilənlər 2010-cu ilin birinci yarısında məhkum edilmiş şəxslərin 91,67%-ni, 2011-ci ilin birinci yarısında isə məhkum olunanların 50%-ni təşkil etmiş, yəni 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında cəzaların ümumi kütləsində azadlıqdan məhrumetmə cəzasının həcmi 41,67% azalmış, azadlıqdan məhrumetmə ilə bağlı olmayan cəzaların həcmi isə əksinə 41,67% artmışdır (ümmümlikdə götürüldükdə).

2010-2011-ci ilin birinci yarısında baxılan cinayət işlərinə dair göstəricilər ayrı-ayrılıqda muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri üzrə aşağıdakı kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə (məhkumun və cinayət işinin sayı)	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə (məhkumun və cinayət işinin sayı)
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	10 nəfər / 7 iş	2 nəfər / 2 iş
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	1 / 1	-
Culfa Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Şərur Rayon Məhkəməsi	-	-
Babək Rayon Məhkəməsi	-	-
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Ordubad Rayon Məhkəməsi	-	-
Sədərək Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-

Məhkəmə fəaliyyəti

Cədvəldən göründüyü kimi 2011-ci ilin birinci yarısında Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsində baxılmış cinayət işlərinin sayı azalmış, Kəngərli Rayon Məhkəməsinin icraatına 1 nəfərin barəsində 1 cinayət işi və Sədərək Rayon Məhkəməsinin icraatına 1 nəfərin barəsində 1 cinayət işi daxil olmuşdur. Naxçıvan Şəhər Məhkəməsinin, Culfa, Şərur, Babək, Şahbuz və Ordubad Rayon Məhkəmələrinin icraatlarına cinayət işi daxil olmamışdır.

2011-ci ilin birinci yarısında birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına 1 apellyasiya şikayəti daxil olmuş, həmin şikayətə baxılaraq hökm dəyişdirilmişdir.

Dəyişdirilən hökm muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinin 2011-ci ilin birinci yarısında çıxardıqları bütün hökmlərin 25%-ni təşkil etdiyi üçün məhkəmələr üzrə hökmlərin sabitlik göstəricisi 75% olmuşdur. Cinayət qanunu normasının düzgün tətbiq edilməməsi əsasına görə dəyişdirilən həmin hökm Naxçıvan Muxtar Respublikası Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin baxdığı işlər üzrə olmuşdur.

2010-cu ilin birinci yarısında birinci instansiya məhkəmələrində baxılmış cinayət işlərindən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına apellyasiya şikayəti daxil olmamışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən xüsusi icraat qaydasında 2011-ci ilin birinci yarısında 15 iş (materiala) baxılmışdır. 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə bu göstərici 16,67% (həmin dövrdə 18 iş baxılmışdır) azalmışdır.

2011-ci ilin birinci yarısında xüsusi icraat qaydasında həll edilən işlərdən 2 iş (13,33%) həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi, 3 iş (20%) cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, 1 iş (6,67%) telefon danışıqlarına qulaq asma, 6 iş (40%) cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və 3 iş (20%) isə digər xarakterli məsələlər barəsində olmuşdur.

Muxtar respublikanın ayrı-ayrılıqda, rayon (şəhər) məhkəmələri üzrə xüsusi icraat qaydasında baxılan işlərlə əlaqədar 2010 və 2011-ci illərin birinci yarım illiklərinin göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir edildiyi kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə (şəxslərin və işlərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	11/11	2 / 2
Şərur Rayon Məhkəməsi	1/1	-
Babək Rayon Məhkəməsi	-	-
Culfa Rayon Məhkəməsi	-	2 / 2
Ordubad Rayon Məhkəməsi	-	1 / 1

Məhkəmə fəaliyyəti

Kəngərli Rayon Məhkəməsi	6 / 6	10 / 10
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	-	-
Sədərek Rayon Məhkəməsi	-	-

2011-ci ilin birinci yarısında muxtar respublikanın rayon (şəhər) məhkəmələrinin xüsusi icraat qaydasında çıxarıqları qərarlardan apellyasiya şikayəti verilməmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının rayon (şəhər) məhkəmələrində 2011-ci ilin birinci yarısında 28 nəfərin barəsində 27 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır.

2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında baxılan inzibati xəta haqqında işlərin sayı 50,91%, barələrində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı isə 49,09% azalmışdır (2010-cu ilin birinci yarısında 55 nəfərin barəsində 55 inzibati xəta haqqında işə baxılmışdır).

2011-ci ilin birinci yarısında əsas tənbeh qismində barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərdən 22 nəfərə (78,57%) cərimə, 6 nəfərə (21,43%) xəbərdarlıq tənbehi təyin olunmuşdur.

İnzibati tənbeh tədbirinin tətbiqinə dair qərarın çıxarılması ilə nəticələnən inzibati xətalara inzibati xəta növünə görə qruplaşdırdıqda, 2010 və 2011-ci illərin birinci yarısı üzrə göstəricilər aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

İnzibati xətanın növləri	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə (şəxs və işlərin sayı)	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə (şəxs və işlərin sayı)
Xırda xuliqanlıq	6 nəfər / 6 iş	-
Aksiz markası olmayan məhsulların, malların satılması	12 nəfər / 12 iş	7 nəfər / 7 iş
Nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri tərəfindən yol hərəkəti qaydalarının pozulması	6 nəfər / 6 iş	-
Qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq	19 nəfər / 19 iş	18 nəfər / 17 iş
Nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi	3 nəfər / 3 iş	1 nəfər / 1 iş
Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların gömrük nəzarətindən gizlədilməsi	1 nəfər / 1 iş	-
Digər inzibati xətalər	8 nəfər / 8 iş	2 nəfər / 2 iş

Göründüyü kimi 2010-cu ilin birinci yarısı ilə müqayisədə 2011-ci ilin birinci yarısında rayon (şəhər) məhkəmələri tərəfindən baxılan aksiz markası olmayan məhsulların, malların satılması ilə əlaqədar olan inzibati xətalər

Məhkəmə fəaliyyəti

üzrə barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 41,67%, qanunsuz sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olma ilə bağlı barəsində inzibati tənbeh tətbiq olunan şəxslərin sayı 5,26%, nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxslər tərəfindən nəqliyyat vasitələrinin idarə edilməsi ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə barəsində tənbeh növü tətbiq olunan şəxslərin sayı 66,67%, digər inzibati xətlər üzrə tənbeh olunan şəxslərin sayı isə 75% azalmışdır. Əvvəlki yarımillikdən fərqli olaraq 2011-ci ilin birinci yarımilində xırda xuliqanlıq ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə, nəqliyyat vasitələrinin sürücüləri tərəfindən yol hərəkəti qaydalarının pozulması ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə və Azərbaycan Respublikasının gömrük sərhədindən keçirilən malların gömrük nəzarətindən gizlədilməsi ilə əlaqədar olan inzibati xətlər üzrə işlərə baxılmamışdır.

Baxılmış inzibati xətlərə dair işlər üzrə ayrı-ayrılıqda muxtar respublika məhkəmələrinin 2010 və 2011-ci illərin birinci yarısı üzrə göstəriciləri aşağıdakı cədvəldə təsvir olunduğu kimi olmuşdur:

Məhkəmənin adı	2010-cu ilin birinci yarısı üzrə (şəxs və işlərin sayı)	2011-ci ilin birinci yarısı üzrə (şəxs və işlərin sayı)
Naxçıvan Şəhər Məhkəməsi	14 nəfər / 14 iş	13 nəfər / 13 iş
Şərur Rayon Məhkəməsi	13 / 13	3 / 3
Babək Rayon Məhkəməsi	9 / 9	4 / 4
Culfa Rayon Məhkəməsi	8 / 8	4 / 3
Ordubad Rayon Məhkəməsi	1 / 1	-
Kəngərli Rayon Məhkəməsi	2 / 2	1 / 1
Şahbuz Rayon Məhkəməsi	6 / 6	3 / 3
Sədərək Rayon Məhkəməsi	2 / 2	-

2011-ci ilin birinci yarısında muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələri tərəfindən baxılmış inzibati xətlərə dair işlərlə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin cinayət kollegiyasına apellyasiya şikayəti daxil olmamışdır.

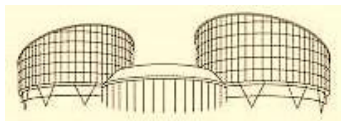
Muxtar respublikanın şəhər və rayon məhkəmələri tərəfindən 2011-ci ilin birinci yarısında inzibati xətlərə dair işlər üzrə çıxarılan qərarlardan ləğv ediləni və dəyişdiriləni olmadığından qərarlar üzrə sabitlik göstəricisi 2010-cu ilin birinci yarısında olduğu kimi 100% təşkil etmişdir.

Vüsal Qaybaliyev

*Analitik və qanunvericiliyin sistemləşdirilməsi
şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi*

HƏRBİ KOLLEGIYADAN

**Hərbi kollegiyanın 2011-ci ilin birinci yarısının yekunları üzrə
fəaliyyətinin nəticələrini əks etdirən statistik məlumatlar**

İNSAN HÜQUQLARI VƏ MƏHKƏMƏ TƏCRÜBƏSİ

Əli Kərim oğlu Allahverdiyev
Naxçıvan Muxtar Respublikası
Ali Məhkəməsinin hakimi

Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı Avropa Məhkəməsinin təcrübəsinə müraciət edilməsini tələb edən məsələlər haqqında

Ədalət mühakiməsi üzrə fəaliyyətin həyata keçirilməsi zamanı hakimlər qanunvericilikdə olan boşluqlardan, ziddiyyətlərdən və yaxud hüquq ədəbiyyatında, müxtəlif orqanların təcrübəsində hüquq qaydalarına verilən fərqli təfsirlərdən törəyən problemlərlə üzləşir. Bir çox hallarda bu problemlər işdə iştirak edən şəxslərin hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsinə təsir göstərdiyindən onların düzgün həll edilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu cür hallarda İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin müvafiq qərarlarda nümayiş etdirdiyi hüquqi mövqeyi problemlərin həllinə kömək edən mühüm vasitə, yüksək meyar rolunda çıxış edir.

Problem kimi gördüyümüz və təcrübədə daha çox təsadüf edilən hal kimi barəsində cinayət işi başlanılmış və yaxud cinayət işi fakt üzrə başlanılsa da, cinayətə aidiyyəti açıq-aydın olan şəxsin məhkəməyədək icraat dövründə (bəzən hətta ibtidai istintaqın son günlərində) şahid qismində saxlanması, o cümlədən ifadə verməkdən imtina etməyə və yalan ifadə verməyə görə cinayət məsuliyyəti daşması barədə xəbərdar edilməklə şahid kimi dindirilməsi, üzləşdirilməsi, digər istintaq hərəkətlərinə cəlb edilməsidir. Keçirilən istintaq hərəkətlərinin mahiyyətindən görünür ki, işdə şahid kimi qeyd olunan şəxs əslində cinayət təqibinə məruz qalmışdır, cinayət işi başlanıldığı vaxtdan icraatı aparən orqanın bütün söyləri müstəsna olaraq onun işə olunmasına yönəlmişdir. Bu hal əslində həmin şəxsin cinayət təqibi həyata keçirən orqan qarşısında şahid kimi deyil, şübhəli şəxs qismində çıxış etməsinə dəlalət edir. Belə yanaşma şübhəli şəxsə dair Azərbaycan Respublikası CPM-in 90.1-ci maddəsinin hərfi mənası ilə uzlaşmasa da,

İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Konvensiyanın 6-cı maddəsində təsbit edilmiş ədalətli məhkəmə araşdırması hüququndan və həmin hüquq üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsindən irəli gəlir. Belə ki, Azərbaycan Respublikası CPM-in 90.1.1-90.1.3-cü maddələrinə görə şübhəli şəxs qismində aşağıdakı şəxslər tanınır:

- ittiham elan olunması üçün barəsində tutulma haqqında qərar çıxarılmış şəxs;

- cinayət törətməkdə şübhələndiyinə görə tutulmuş şəxs;

- haqqında həbs, girov və ya ev dustaqlığı istisna olmaqla, qətimkan tədbiri seçilməsi barədə qərar çıxarılmış şəxs.

Göründüyü kimi təsvir edilən normalara görə hətta şəxsin barəsində cinayət işinin başlanılması haqqında qərar çıxarıldıqdan sonra belə, əgər həmin şəxs tutulmayıbsa, barəsində tutulma haqqında qərar çıxarılmayıbsa və yaxud qətimkan tədbiri seçilməyibsə, onu şübhəli şəxs kimi nəzərdən keçirmək olmaz. Məhkəməyədək icraatı aparan orqanlar da əsasən məsələyə məhz bu mövqedən yanaşırlar.

Lakin, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi cinayətin törədilməsində şübhəli bilinən şəxsin prosessual statusunun və bundan irəli gələn hüquq və vəzifələrinin müəyyən edilməsinə formal qaydalar əsasında deyil, cinayət prosesində şəxsin həqiqi vəziyyətini şərtləndirən faktlar əsasında yanaşmağı tələb edir. Belə ki, Avropa Məhkəməsinin “Aleksandr Zayçenko Rusiya Federasiyasına qarşı” iş üzrə 11 fevral 2010-cu il tarixli qərarı deyilənə əyani misaldır. Həmin işdə cinayət işinə baxan RF-in rayon məhkəməsi hətta cinayət işinin başlanılmasına qədər (ilkin yoxlamanın gedişində) susmaq və özünə qarşı ifadə verməmək hüququ barədə xəbərdar edilmədən dindirilmiş A.Zayçenkonun verdiyi izahatlardan ittihamın əsaslandırılmasında istifadə etdiyi üçün Avropa Məhkəməsi Avropa Konvensiyasının ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnu təsbit edən 6-cı maddəsinin pozulması haqqında nəticəyə gələrək qeyd etmişdir ki, “...susmaq və özünə qarşı ifadə verməmək hüquqları Konvensiyanın 6-cı maddəsinə əsasən ədalətli prosedurun təməlini təşkil edən beynəlxalq standartlar kimi tanınmışdır. Onların məqsədi hakimiyyətin qanunsuz məcburetmə tədbirlərindən təqsirləndirilən şəxsin müdafiəsini təmin etmək və beləliklə, ədalət mühakiməsindən sui-istifadə olunmanı istisna etməklə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin məqsədlərini həyata keçirməkdir ... Özünə qarşı ifadə verməmək hüququ ilk növbədə təqsirləndirilən şəxsin susmaq niyyətinə hörməti nümayiş etdirir və ittiham tərəfinin şəxsin iradəsi ziddinə məcburetmə vasitələri ilə əldə olunmuş sü-

butlara əl atmadan təqsirləndirilənə qarşı sübutlar təqdim etmək vəzifəsini ehtiva edir.”

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin mövqeyinə görə Konvensiyanın 6-cı maddəsinin kontekstində eyni məna kəsb edən cinayətdə şübhəli bilinən, cinayətdə ittiham olunan, cinayət qaydasında təqib olunan anlayışlarının izahı yuxarıda istinad olunan qərardan başqa Avropa Məhkəməsinin bir çox başqa qərarlarında da öz əksini tapmışdır. Belə qərarlara misal olaraq “Deveer Belçikaya qarşı” iş üzrə 27 fevral 1980-ci il tarixli qərarı, “Ekle Almaniya Federativ Respublikasına qarşı” iş üzrə 15 iyul 1982-ci il tarixli qərarı göstərmək olar. Həmin qərarlarda Avropa Məhkəməsi hesab etmişdir ki, “cinayət ittihamı” anlayışı təkcə cinayət-prosessual qanunda nəzərdə tutulmuş formal qaydalar əsasında deyil, həm də şəxsin vəziyyətinə ciddi təsir göstərən – cinayət törətməsi barədə onun üzərinə şübhə salan digər əsasların olub-olmaması nəzərə alınmaqla təfsir edilməlidir. Məsələn, “Elke Almaniya Federativ Respublikasına qarşı” iş üzrə qərarında Avropa Məhkəməsi qeyd etmişdir ki, şəxsin həbs edildiyi, özünə qarşı cinayət işinin qaldırılması barədə məlumatlandırıldığı tarixlərlə yanaşı, ibtidai istintaqın başlandığı tarix də cinayət ittihamının irəli sürüldüyü an kimi nəzərdən keçirilə bilər. Bu işlərdə də Avropa Məhkəməsinin mövqeyi belə idi ki, şəxs dar mənada deyil, Konvensiyanın 6-cı maddəsinin nəzərdə tutduğu geniş mənada cinayət mühakiməsi qaydasında təqibə məruz qaldığı vaxtdan, ittihamdan müdafiə olunmaq hüquqları və vasitələri ilə təmin olunmalıdır.

Belə hesab edirik ki, problemin müstəsna olaraq CPM-in 90.1-ci maddəsi əsasında deyil, Avropa Məhkəməsinin yuxarıda gətirilən qərarlarda ifadə etdiyi mövqeyi nəzərə alınmaqla həll edilməsi ədalətli məhkəmə araşdırması hüququna təminat verən yeganə yoldur. Şübhəli şəxs barəsində prosesual qaydaların Avropa Məhkəməsinin mövqeyi nəzərə alınmaqla təkmiləşdirilməsi fikrimizcə, qeyd olunan problemin qəti şəkildə həll edilməsini və müxtəlif təfsirlərə yol açan vəziyyətin aradan qaldırılmasını təmin etmiş olardı.

Təcrübədə fikir müxtəlifliyinə səbəb olan daha bir məsələ təqsirləndirilən şəxsin müdafiə hüququnun təmin edilməsi ilə bağlıdır. Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 92-ci maddəsi cinayət prosesində müdafiəçinin mütləq qaydada iştirakını tələb edən əsaslar olaraq konkretliklə bir sıra halları göstərir.

Cinayət işi üzrə icraatı aparan orqanlar da, o cümlədən məhkəmələr həmin hallar olduqda təqsirləndirilən şəxsi müdafiəçi ilə təmin edirlər. Lakin, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsinə nəzər salsaq

görürük ki, beynəlxalq məhkəmə cinayət prosesində müdafiəçinin mütləq qaydada iştirakını tələb edən halların dairəsini daha geniş müəyyən edir. Xüsusilə də milli qanunvericiliklə Avropa Məhkəməsinin mövqeyi arasında olan fərq ədalət mühakiməsinin maraqları tələb etdiyi hallarda təqsirləndirilən şəxsin müdafiəçi ilə təmin olunması məsələsində, bu anlayışın məzmununun müəyyən edilməsində özünü göstərir.

Avropa Məhkəməsinin mövqeyinə görə təqsirləndirilən şəxsin müdafiəçisi olmadıqda, lakin, ədalət mühakiməsinin maraqları bunu tələb etdikdə, o, cinayət prosesində dövlət hesabına müdafiəçi ilə təmin olunmalıdır. Ədalət mühakiməsinin maraqlarının tələb etdiyi hallar dedikdə, Avropa Məhkəməsi şəxs barəsində olan cinayət işinin mürəkkəbliyini də həmin halların dairəsinə aid edir. Beynəlxalq məhkəmənin “Xoqanq Fransaya qarşı” iş üzrə 29 avqust 1992-ci il tarixli qərarında ifadə olunmuş mövqeyinə görə iş mürəkkəb cinayətlər barəsində olduqda təqsirləndirilən şəxsin hüquqi hazırlığı ona öz müdafiəsini səmərəli şəkildə təşkil etməyə imkan vermir və belə vəziyyətlərdə, xüsusilə də ittiham tərəfi peşəkar hüquqşünasla təmsil olunduqda, ədalət mühakiməsinin maraqları tələb edir ki, təqsirləndirilən şəxs mütləq qaydada müdafiəçi ilə təmin olunsun.

“Benam Birləşmiş Krallığa qarşı” iş üzrə 10 iyun 1996-cı il tarixli qərarında isə Avropa Məhkəməsi qeyd etmişdir ki, “təqsirləndirilən şəxsin azadlıqdan məhrum edilməsinə ehtimallar olduqda, ədalət mühakiməsinin maraqları cinayət prosesində onun müdafiəçi ilə təmin olunmasını tələb edir”.

Göründüyü kimi, milli qanunvericilik Avropa Məhkəməsinin mövqeyindən bir qədər fərqlənir. Çünki, birincisi, ədalət mühakiməsinin maraqlarının tələb etməsi müdafiəçinin cinayət prosesində mütləq qaydada iştirakını tələb edən müstəqil əsas kimi birbaşa göstərilir. İkincisi də prosesual qanunda həmin əsasla aid edilə biləcək hallar həddindən artıq məhdud göstərilir. Məsələn, AR CPM-in 92.3.7-ci maddəsində qeyd olunur ki, şübhəli və ya təqsirləndirilən şəxsə xüsusilə ağır cinayətin törədilməsi istinad edilirsə, o, müdafiəçi ilə təmin olunmalıdır. Halbuki, xüsusilə ağır olmayan, məsələn, ağır və yaxud az ağır cinayət də mürəkkəb xarakterli ola bilər və bu halda, eləcə də şəxsin nəinki 12 ildən artıq müddətə və yaxud ömürlük azadlıqdan məhrum edilməsinə, ümumiyyətlə, istənilən müddətə azadlıqdan məhrum edilməsinə ehtimallar olduqda o, Avropa Məhkəməsinin mövqeyinə görə icraatı aparan orqan tərəfindən müdafiəçi ilə təmin olunmalıdır.

Hesab edirik ki, qeyd olunan problem də qanunvericilik səviyyəsində həll olunmalı, buna qədər isə məhkəmə təcrübəsində ədalət mühakiməsinin maraqlarının tələb etməsi anlayışı yalnız CPM-in 92.3-cü maddəsində sada-

lanan müvafiq halları əhatə edən kateqoriya kimi deyil, Avropa Məhkəməsinin qərarlarına uyğun olaraq daha geniş təfsir edilməlidir.

Milli qanunvericiliyin qaydaları ilə yanaşı, həm də Avropa Məhkəməsinin mövqeyinin nəzərə alınmasını tələb edən daha bir problem məhkəməyədək icraatda məhkəmə nəzarəti qaydasında məsələni həll etmiş hal ilə bağlı, məsələn, təqsirləndirilən şəxs barəsində həbs qətimkan tədbiri seçmiş hakimin həmin şəxs barəsində cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxması ilə əlaqədar yaranır. Bu məsələ ilə bağlı AR CPM-in hakimlərə etiraz məsələlərini tənzimləyən 109-cu maddəsində nəzərdə tutulan qaydaya görə «hakimin məhkəmə nəzarəti qaydasında cinayət işi üzrə məhkəməyədək icraatda materiallara baxması və ya işin ilkin dinlənilməsi onun müvafiq cinayət işinə birinci instansiya, apellyasiya və ya kassasiya instansiyası məhkəməsi tərkibində sonradan baxılması hallarını istisna etmir», yəni birmənalı olaraq təkcə bu əsasa görə hakimə etiraz verilə və o işə baxmaqdan kənarlaşdırıla bilməz.

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsinə nəzər yetirdikdə görürük ki, məhkəmə həmin məsələ ilə bağlı işlərə baxarkən işin konkret hallarından çıxış etməklə heç də bütün hallarda məhkəmə nəzarəti qaydasında müəyyən məsələni həll etmiş və sonradan həmin cinayət işinə baxmış məhkəməni birmənalı olaraq «müstəqil və qərəzsiz məhkəmə» anlayışının tələblərinə cavab verən məhkəmə orqanı kimi qəbul etmir. Əksinə Avropa Məhkəməsi məhkəməyəqədər icraat mərhələsində hakimin məhkəmə nəzarəti qaydasında funksiyanı yerinə yetirməklə cinayət işi üzrə həbs qətimkan tədbiri seçməsinə həmin hakimin sonradan eyni cinayət işinə baxmasını istisna edən hal kimi qiymətləndirmişdir. Məsələn, “Hausşildtin Danimarkaya qarşı” işi üzrə 1989-cu il tarixli qərarında Avropa Məhkəməsi əvvəl həbs qətimkan tədbiri seçmiş hakimin sonradan işə mahiyyəti üzrə baxmasını Konvensiyanın 6-cı maddəsinin pozulması kimi qiymətləndirdi. Məhkəmənin gəldiyi qənaətə görə həbsin qətimkan tədbiri qismində seçilməsi haqqında qərarla hakimin təqsirlilik məsələsinə münasibətinin əlamətlərinin əks etdirilməsi istisna olunmur. Ona görə də məhkəmə hesab etmişdi ki, əvvəl həbs haqqında qərarı vermiş hakimin həmin cinayət işinə mahiyyəti üzrə baxılmasında iştirakı sonrakı məhkəmə araşdırmasının obyektivliyinə xələl gətirə bilər.

Bununla yanaşı, Avropa Məhkəməsi Hausşildtin işindən fərqli olaraq Nortyenin işində yetkinlik yaşına çatmayan şəxsin işi üzrə prosesdə sədrlik etmiş hakimin əvvəllər həmin şəxs barəsində həbsdə saxlama barədə bir neçə qərar çıxarmasını Konvensiyanın 6-cı maddəsinin pozuntusu kimi dəyərləndirməmişdir.

Avropa Məhkəməsinin presedentinə birbaşa istinad edilməsə də, onun müəyyən etdiyi yuxarıda şərh edilmiş prinsipləri əsasında həll olunan məsələ kimi Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinin hakiminin birinci instansiya məhkəməsinin hakiminə edilmiş etiraza baxılmasına 28 avqust 2003-cü il tarixli qərarını misal göstərmək olar. Ali Məhkəmənin Cinayət işləri və İnzibati Xətalara dair işlər üzrə apellyasiya kollegiyasının (hazırda cinayət kollegiyası) hakiminin qərarından görünür ki, F.Həsənovanın özünü öldürmə dərəcəsinə çatdırılmasına görə AR CM-in 125-ci maddəsi ilə təqsirləndirilən V.Cabbarovun cinayət işinə Babək Rayon Məhkəməsində baxılması zamanı hakimə qarşı etiraz verilmişdir. Etirazda həmin hakimin baxılan iş üzrə məhkəməyə qədər icraat dövründə təqsirləndirilən şəxs barəsində həbs qətimkan tədbirini seçməsi onun obyektivliyinə və qərəzsizliyinə şübhə salan hal kimi qeyd edilmişdir. Etiraza kollegiyanın hakimi tərəfindən baxıldıqda müəyyən olunmuşdur ki, məhkəməyə qədər icraat dövründə V.Cabbarovun barəsində həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi haqqında məsələyə baxan hakim 06 may 2003-cü il tarixdə çıxardığı qərarla təqsirləndirilən V.Cabbarovun həbsə alınmasına əsas verən hallar kimi onun tərəfindən zərərçəkənin dəfələri, o cümlədən axırıncı dəfə hadisə günü döyülməsinin «iş üzrə toplanmış materiallardan aydın olmasına», «V.Cabbarov tərəfindən F.-in döyülmə-incidilməsinin və sonda F.-in özünü asaraq intihar etməsinin şahid ifadələri və digər istintaq sənədləri ilə sübut olunmasına», ümumiyyətlə, V.Cabbarovun «tərətdiyi cinayət əməlinin istintaq sənədləri ilə kifayət qədər sübuta yetirilməsinə» istinad etmişdir.

Həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi haqqında qərara daxil edilmiş həmin ifadələrə görə apellyasiya kollegiyasının hakimi hesab etmişdir ki, bu ifadələr birinci instansiyada işə baxan hakimin hələ ibtidai istintaqın ilkin mərhələsində təqsirlilik və sübutların kifayət etməsi məsələləri, habelə işin digər mühüm halları haqqında mövqeyini formalaşdırdığını göstərir. Bu səbəbdən Ali Məhkəmənin apellyasiya kollegiyası cinayət işinə birinci instansiya məhkəməsində baxan hakimin məhkəməyəqədər icraat zamanı təqsirləndirilən şəxs Cabbarovun haqqında qətimkan tədbirinin seçilməsi məsələsini həll etməsini həmin cinayət işi üzrə məhkəmə baxışının obyektivliyinə təsir edə biləcək amil kimi dəyərləndirmiş və etirazı təmin edib işi baxılması üçün başqa məhkəməyə göndərmişdir.

Çəkilən nümunələr bir daha o fikri təsdiq edir ki, Avropa Məhkəməsi işə mahiyyəti üzrə baxan hakimin əvvəllər məhkəmə nəzarəti qaydasında məsələləri həll etməsini birmənalı şəkildə hakimin obyektivliyini və qərəzsizliyini şübhə altına alan və yaxud birmənalı olaraq belə şübhələr üçün əsas

yaratmayan hal kimi qəbul etmir və hər bir halda işin konkret hallarından, ən əsası da hakimin məhkəməyədək icraat dövründə həll etdiyi məsələlərlə əlaqədar apardığı araşdırmanın dərinliyindən və bu araşdırma zamanı təqsirlilik məsələsinə təsir edən hallara düzünə və yaxud dolayısı ilə münasibətini bildirib-bildirməməsindən çıxış edərək öz mövqeyini müəyyənləşdirir.

Bu səbəbdən biz də belə mövqedən çıxış edirik ki, CPM-in 109.1.6-cı maddəsində nəzərdə tutulan istisnayı da məhkəmə nəzarəti qaydasında məsələni həll etmiş hakimə bütün hallarda həmin işə mahiyyəti üzrə baxmaq imkanı verən əsas kimi qəbul etmək olmaz. Əvvəllər məhkəmə nəzarəti qaydasında müəyyən məsələni həll etmiş, o cümlədən qətimkan tədbiri haqqında qərar vermiş hakimin həmin işə mahiyyəti üzrə baxmaq səlahiyyətində olub-olmaması yalnız CPM-in 109.1.6-cı maddəsi əsasında deyil, həm də Avropa Məhkəməsinin təcrübəsi kontekstində müəyyən edilməli və ilk növbədə həmin hakimin məhkəmə nəzarəti qaydasında çıxardığı qərara təqsirlilik məsələsinə, eləcə də təqsirliliyin müəyyən edilməsinə təsir edən digər hallara münasibətini birbaşa və yaxud dolayısı ilə biruzə verdirən mülahizələrini daxil edib-etməməsinə əhəmiyyət verilməlidir.

Qanunvericilik səviyyəsində həll edilməli olan daha bir problem kimi Azərbaycan Respublikası CPM-in 391.8-1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş qaydanı və həmin qayda əsasında formalaşan məhkəmə təcrübəsini göstərmək olar.

Həmin maddədə deyilir: “Apellyasiya instansiyası məhkəməsi birinci instansiya məhkəməsində dövlət ittihamçısı tərəfindən müdafiə edilmiş ittihamla müqayisədə daha ağır cinayət üzrə ittihamın irəli sürülməsinə dair Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorunun, Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində həm də Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokurorunun protesti ilə razılaşıqda, apellyasiya şikayətinə və apellyasiya protestinə baxılmasına xitam verilməsi və cinayət işinin, məhkəməyədək sadələşdirilmiş icraat materiallarının birinci instansiya məhkəməsinə qaytarılması haqqında qərar çıxarır”.

Göstərilən qaydanı Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı Avropa Konvensiyasına dair 7 sayılı protokolunun 2-ci maddəsi ilə müqayisə edək.

Həmin maddənin 1-ci bəndində təsbit edilir ki, “Cinayət törətməyə görə məhkəmə tərəfindən məhkum edilmiş hər kəsin, barəsində çıxarılmış hökmə və ya təyin olunmuş cəzaya yuxarı məhkəmə instansiyasında yenidən baxılması hüququ vardır. Bu hüququn həyata keçirilməsi və onun həyata keçirilmə biləcəyi əsaslar qanunla tənzimlənir”.

Aydındır ki, şikayət etmək hüququ o halda əhəmiyyət kəsb edir ki, bu şikayətə baxılması, yəni hüququn həyata keçirilməsi üçün real vasitələr

mövcud olsun. Konvensiyaya dair 7-ci protokolun 2-ci maddəsinin 1-ci bəndində də sadəcə şikayət vermək və yaxud bu şikayəti yuxarı instansiya məhkəməsinə çatdırmaq imkanlarından deyil, həmin şikayətə yuxarı instansiya məhkəməsi tərəfindən baxılması hüququndan danışılır.

Lakin şərh edilən prosessual norma müdafiə tərəfinin verdiyi apellyasiya şikayəti ilə yanaşı, Baş Prokuror və yaxud Naxçıvan MR prokuroru tərəfindən daha ağır ittihamın irəli sürülməsi barədə protest verildiyi hallarda apellyasiya müraciətlərinə ilkin baxılması üzrə məhkəmə iclasında yalnız protestdə qoyulmuş tələbə baxılmasına yol verir (protestlə razılaşımaq və yaxud razılaşmamaq ona baxmaq deməkdir). Həmin mərhələdə, yəni ilkin baxışda apellyasiya şikayətində qoyulmuş, məsələn, məhkum edilmiş şəxsin əməlinə daha yüngül cinayətin əlamətlərinin olması və yaxud hər hansı cinayət tərkibinin olmaması barədə tələbə isə baxılmasını CPM-in 391.8-1-ci maddəsi nəzərdə tutmur. Apellyasiya məhkəməsinin ilkin baxışda protestlə razılaşması digər apellyasiya müraciətlərinə baxılmasına xitam verilməsi ilə nəticələndiyindən apellyasiya şikayətlərinin məhkəmə baxışına çıxarılmasının və onlara mahiyyəti üzrə baxılmasının da qarşısını alır. Bu cür vəziyyətlərdə baxmayaraq ki, apellyasiya müraciətlərində apellyasiya protestində irəli sürülən tələbə əks olan tələbin irəli sürülməsi istisna olunmur, apellyasiya məhkəməsi ona eyni şərtlər əsasında baxmadan birinci instansiya məhkəməsinin hökmünü ləğv edir və işi yenidən baxılması üçün birinci instansiya məhkəməsinə göndərir. Nəticə etibarlı ilə “Di Xaes və Qiyseps Belçikaya qarşı” iş üzrə 24 fevral 1997-ci il tarixli qərarla Avropa Məhkəməsi tərəfindən müdafiə olunan ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun ehtiva etdiyi tərəflərin bərabərliyi prinsipi, eləcə də Konvensiyaya dair 7 sayılı Protokolun 2-ci maddəsinin təsbit etdiyi məhkəmə hökmündən şikayət etmək hüququ pozulmuş olur.

Hesab edirik ki, bu cür hallarda müdafiə və ittiham tərəflərinin cinayət prosesində bərabərliyini və məhkum edilmiş şəxsin şikayət etmək hüququnu təmin etmək üçün AR CPM-in 391.8-1-ci maddəsi dəyişdirilməli, Baş Prokurorun (Naxçıvan MR Prokurorunun) ittihamın ağırlaşdırılmasına dair apellyasiya protestlərinə digər apellyasiya müraciətləri kimi ilkin baxışda deyil, apellyasiya baxışı mərhələsində eyni şərtlər əsasında baxılmasını nəzərdə tutan qaydalar cinayət-prosessual qanuna daxil edilməlidir.

Məhkəmə təcrübəsində rastlaşdığımız daha bir problem təqsirləndirilən şəxsin həbsdə saxlanılmasının hüquqi əsasları və müddəti ilə bağlı olub AR CPM-in 158.3-cü maddəsində təsbit olunmuş qaydadan irəli gəlir. Belə ki, həmin maddədə verilən müddəaya görə “cinayət işi üzrə məhkəməyədək

icraatda həbsdə saxlama müddətinin axımı cinayət işinin məhkəməyə göndərildiyi ... gün dayandırılır”. Nəticədə cinayət işinin məhkəməyə göndərilməsi gündündən məhkəməyə daxil olması anınadək olan həbs müddəti məhkəməyədək icraatda qəbul olunmuş məhkəmə qərarında göstərilən həbs müddətinin hüdudlarından kənarda qalır və hər hansı qərarla əhatə olunmur. Təcrübədən isə məlumdur ki, işin məhkəməyə göndərilməsi ilə onun məhkəməyə daxil olması tarixləri üst-üstə düşməyə və onlar arasında hətta günlərlə hesablanan müddət keçə bilər və bu müddət ərzində məhkəmə qərarında müəyyən edilmiş həbs müddətinin bitməsi istisna olunmur. “Dayandırıldıqdan” sonra davam edən həbs müddəti ittiham hökmü çıxarılmakən cəza müddətinə hesablınsa da, bununla CPM-in 158.3-cü maddəsinin yaratdığı problemlər aradan götürülmür. Çünki məhkəmə qərarı ilə müəyyən edilmiş həbs müddətinin hüdudlarının süni şəkildə genişləndirilməsinin, yəni qərarın pozulmasının qarşısını almır. Məhkəməyədək icraatda seçilmiş həbs qətimkan tədbirinin məhkəmə mərhələsində ilk dəfə olaraq məhkəmənin hazırlıq iclasında müzakirə edilməsinə yol verildiyini də nəzərə alsaq (AR CPM-in 299.3.5-ci maddəsi) etiraf etməliyik ki, işin məhkəməyə göndərilməsindən sonra sürən həbs müddəti məhkəmə qərarı ilə əhatə olunmayan kifayət qədər böyük müddət ərzində davam edə bilər.

Cinayət-Prosessual Məcəllənin 158.3-cü maddəsindən və həbs qətimkan tədbirinə dair digər prosesual qaydalardan belə nəticə çıxarmaq olur ki, prosesual qanunun hazırkı vəziyyətində cinayət işinin məhkəməyə göndərilməsi faktı təqsirləndirilən şəxsin həbs qətimkan tədbirinin seçilməsinə dair məhkəmə qərarı əhatə olunmayan müddətdə həbsdə saxlanılmasını leqallaşdıran müstəqil əsas kimi çıxış edir.

Lakin bu cür vəziyyət “Belevitskinin Rusiyaya qarşı” iş üzrə Avropa Məhkəməsinin 1 mart 2007-ci il tarixli qərarında ifadə olunmuş hüquqi mövqeyi ilə ziddiyyət təşkil edir. Bu qərarla Avropa Məhkəməsi analoji işlərə istinad edərək yalnız cinayət işinin ittiham aktı ilə məhkəməyə göndərilməsi faktına görə təqsirləndirilən şəxslərin həbsdə saxlanılmalarını Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1-ci bəndi ilə uzlaşmayan təcrübə kimi qiymətləndirdiyini xatırlatdı (“Yeçius Litvaya qarşı” 2000-ci il 30 iyul tarixli, “Baranovski Polşaya qarşı” 2000-ci il 28 mart tarixli, “Korçuqanova Rusiya Federasiyasına qarşı” 8 iyun 2006-cı il tarixli, “Naxmanoviç Rusiya Federasiyasına qarşı” 2 mart 2006-cı il tarixli, “Xudayarov Rusiya Federasiyasına qarşı” 2005-ci il 8 noyabr tarixli iş üzrə qərarlar). Həmin qərarlarda ortaya qoyduğu hüquqi mövqelərə istinad edən beynəlxalq məhkəmə bir daha bəyan etdi ki, təqsirləndirilən şəxslərin qeyri-müəyyən müddətdə

məhkəmə qərarı olmadan azadlıqdan məhrum edilmələri ilə nəticələnən təqsirləndirilənlərin vəziyyətini dürüst tənzimləyən hüquqi əsaslar və yaxud hüquq qaydaları olmadan onların həbsdə saxlanılmaları təcrübəsi Konvensiyanın bütün müddəalarına və qanunun aliliyi ideyasına xas olan hüquqi müəyyənlik və özbaşınalıqdan müdafiə prinsipinə ziddir.

Hesab edirik ki, AR CPM-in 158.3-cü maddəsində göstərilən müddəə “dayandırılmış” sayılan dövrdə faktiki olaraq həbsdə saxlanılan təqsirləndirilən şəxsi hər hansı qərarın hüquqi qüvvəsindən kənar qoyduğundan Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1 və 4-cü bəndlərinə cavab verməyən qayda kimi qiymətləndirilməli və Cinayət-Prosessual Məcəllədən çıxarılmalıdır.

Lakin hazırkı vəziyyətdə də hesab edirik ki, beynəlxalq hüquq normasının prioriteti prinsipi bizdən 158.3-cü maddənin Konvensiyanın 5-ci maddəsi ilə uzlaşmayan müddəasını deyil, Avropa Məhkəməsinin yuxarıda göstərilən presedentlərdə ifadə etdiyi hüquqi mövqeləri rəhbər tutmağı tələb edir. Həmin mövqelərdən irəli gələn nəticə isə budur ki, məhkəməyə qədər icraatda çıxarılmış həbs qərarının qüvvəsi və bu qərarla nəzərdə tutulan həbsin müddəti ilə işin məhkəməyə göndərilməsindən sonrakı dövr (məhkəmənin hazırlıq iclasınadək sürə biləcək müddət) də əhatə olunmalıdır. Başqa sözlə, məhkəməyə qədər icraatı aparan orqanlar işin məhkəməyə göndərilməsindən sonra məhkəmənin həbslə bağlı məsələyə baxmaq imkanında olduğu günə qədər davam edə biləcək müddəti də nəzərə alaraq həbsin vaxtında və kifayət qədər uzadılması məsələsini həll etməlidirlər. Çünki, Avropa Məhkəməsi Avropa Konvensiyasının 5-ci maddəsinin müdafiəsi altında olan həbs dövrü kimi, təqsirləndirilən şəxsin həbs edildiyi (azadlıqdan məhrum edildiyi) gündən başlayaraq hökm çıxarılan günə qədər sürən faktiki həbsdə saxlama müddətini nəzərdə tutur.

Mülki mühakimə icraatının həyata keçirilməsi zamanı da məhkəmələr bəzən eyni əsaslardan irəli gələn problemlərlə üzləşirlər. Belə problemlər sırasında məhkəmə qətnamələrindən apellyasiya şikayəti vermə müddətinin bərpası institutu ilə bağlı məsələni qeyd etmək olar. Hazırda bu instituta dair qaydalar Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəlləsinin 133-cü maddəsində elə formulə edilib ki, faktiki olaraq məhkəmə qətnaməsinin qüvvəyə minməsindən çox uzun, hətta illərlə ölçülən müddət keçdikdə belə müddətin bərpa edilməsi yolu ilə qanuni qüvvəyə minmiş və icra olunmuş məhkəmə qətnamələrinə təkrar baxılmasına şərait yaradır. Belə vəziyyət qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktları əsasında formalaşan hüquq münasibətlərinin sabitliyinə, yəni cəmiyyətin ümumi maraqlarına xələl gətirməyə bilməz.

Mülki Prosesual Məcəllənin 133-cü maddəsi prosesual müddətlərin, o cümlədən məhkəmə qətnaməsindən apellyasiya şikayətinin verilməsi üçün buraxılmış müddətin bərpası üzrə məsələnin həllini həmin müddətin davamiyyətindən asılı etmir.

Müddətin bərpa edilməsi məsələsi bütün hallarda artıq qanuni qüvvəyə minmiş, bir çox hallarda isə hətta icra olunmuş məhkəmə aktı ilə əlaqədar məsələ kimi ortaya çıxır və bu da müəyyən problemlərə səbəb olur. Odur ki, MPM-in 133-cü maddəsində məhkəmə qətnaməsindən apellyasiya şikayətinin verilməsi üçün buraxılmış müddətlərin bərpa edilməsi imkanlarının həmin müddətin davamiyyəti ilə əlaqələndirilməməsi, bu prosesual hüquq normasından sui-istifadəyə yol açmamalı və maddənin müddəaları icra olunmuş məhkəmə aktının istənilən vaxt, hətta onun icrasından illər ötdükdən sonra belə mübahisələndirilməsinə imkan qazandıran qaydalar kimi təfsir olunmamalıdır. Çünki, şikayət vermək hüququ konkret şəxsin məhkəmə qətnaməsi ilə təmin edilməyən və yaxud kifayət qədər təmin edilməyən, pozulduğunu ehtimal edildiyi hüququnun müdafiə vasitəsi olub, mülki mühakimə icraatında fərdi maraqların təminatı mexanizmi kimi çıxış edir. Odur ki, bu hüquq təyinatı yalnız tərəflərin deyil, həm də ictimai maraqların mühafizəsi olan prosesual qaydaların pozulması hesabına həyata keçirilməməlidir, başqa sözlə, mülki prosesual hüquqlardan, o cümlədən MPM-in 133 və 357.2-ci maddələrində nəzərdə tutulan işdə iştirak etməyə cəlb olunmayan şəxslərin buraxılmış müddətin bərpa edilməsi yolu ilə şikayət vermək imkanlarından elə istifadə olunmalıdır ki, mülki mühakimə icraatında fərdi və ictimai maraqlar arasında tarazlıq pozulmasın.

Ümumilikdə hüquqi müəyyənlik prinsipi altında birləşən ictimai maraqları əks etdirən həmin prosesual qaydalar məcmusuna məhkəmə qətnaməsinin şikayət verilmədiyi halda qəbul edildiyi andan 1 ay müddətində hüquqi qüvvəyə minməsinə, yəni onun təkzibedilməzliyini, qətnamənin istisnalığını, məcburiliyini, icra edilməsini müəyyən edən MPM-in 233, 234-cü və bir sıra digər maddələrini aid etmək olar. Qanuni qüvvəyə minmiş və icra olunmuş məhkəmə qətnaməsi əsasında formalaşmış mülki hüquq münasibətlərinin tanınması və onların sabitliyinin təmin edilməsi – bu yalnız qətnamənin bilavasitə aid olduğu şəxsləri maraqlandıran məsələ deyil, həm də ictimai maraq obyektidir. Çünki ümumilikdə mülki mühakimə sisteminin səmərəliliyi ilk növbədə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarının hüquqi qüvvəsinin tanınmasından, onların sabitliyinin təmin edilməsindən asılıdır.

Avropa Məhkəməsi də baxdığı bir sıra işlərdə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qətnamələrinə təkrar baxılmasını hüququn aliliyinin fundamental

aspektlərindən olan hüquqi müəyyənlik prinsipi ilə bir araya sığmayan vəziyyət kimi qiymətləndirmişdi (“Brumaresku Ruminiyaya qarşı” iş üzrə 28 oktyabr 1999-cu il tarixli qərar, “Sıpçenko Rusiyaya qarşı” iş üzrə 1 mart 2007-ci il tarixli qərar, “Kudrina Rusiyaya qarşı” iş üzrə 21 iyun 2007-ci il tarixli qərar).

Avropa Məhkəməsi “Ryabix Rusiyaya qarşı” iş üzrə qərarında və bir sıra başqa qərarlarında həmçinin qeyd edirdi ki, məhkəməyə (məhkəmə müdafiəsinə) olan hüququn aspektlərindən biri də ədalət mühakiməsinə müraciət etmək, yəni məhkəmələrdə mülki işlər üzrə icraatı başlatmaq hüququdur. Lakin o ölkələrdə ki, daxili hüquq sistemləri qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarının qeyri-məhdud zaman ərzində mübahisələndirilməsinə imkan verir, orada məhkəmə müdafiəsi hüququ öz əhəmiyyətini itirir, illyuziyaya çevrilir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsi də ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində hüquqi müəyyənlik prinsipinin gözlənilməsinə böyük önəm verir. Konstitusiyaya Məhkəməsi Cavid İsmayılzadənin şikayəti ilə əlaqədar qəbul etdiyi 13 fevral 2007-ci il tarixli qərarında qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının mübahisələndirilməsi məsələsinə münasibətini belə ifadə etmişdir: “qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə aktlarının qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müddətlər çərçivəsində deyil, qeyri-məhdud zaman kəsiyində mübahisələndirilməsi imkanının mövcudluğu illyuziyasını yaradan ... vəziyyət, hüquqi müəyyənliyin tərkib hissəsi olan “res judicata” prinsipinin, ədalət mühakiməsinin ağlabatan müddətdə həyata keçirilməsi tələbinin inkar edilməsilə yanaşı, artıq həll olunmuş mübahisə üzrə qanuni qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının sabitliyinə, davamlılığına xələl gətirir... Belə vəziyyət cəmiyyətin ədalət mühakiməsinə olan inamını azaldır”.

Hesab edirik ki, bu ümumi maraqların gözlənilməsi naminə, apellyasiya şikayətinin verilməsi müddətinin bərpası ilə bağlı müəyyən məhdudiyətlərin nəzərdə tutulması məqsədəuyğun olardı. Bəzi ölkələrin qanunvericilik təcrübəsində belə məhdudiyətlərə rast gəlinir. Məsələn, Rusiya Federasiyasının Arbitraj Prosesual Məcəlləsində təsbit edilən qaydalara görə məhkəmə qətnamələrindən apellyasiya və kassasiya şikayətləri vermə müddətləri buraxıldıqda, həmin müddətlərin bərpası haqqında ərizələrlə ancaq qətnamələrin qüvvəyə minməsindən sonrakı 6 ay ərzində müraciət etmək olar. Bu müddət keçdikdən sonra müddətin bərpa edilməsi məsələsinə baxılması mümkün deyil.

Oxşar qaydanın ölkəmizin mülki-prosessual qanununa daxil edilməsi fikrimizcə, hüquqi müəyyənlik prinsipinin daha etibarlı şəkildə gözlənilmə-

sini təmin edə bilərdi. Lakin qanunvericiliyin indiki vəziyyətində də şərh olunan problem müstəsna olaraq MPM-in qaydaları əsasında deyil, Avropa Məhkəməsinin qeyd olunan presedentləri nəzərə alınmaqla hüquqi müəyyənlik prinsipini gözləmək şərti ilə həll olunmalıdır.

Yuxarıda gətirilən misallarda məhkəmələrin ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı rastlaşdığı bəzi problemləri göstərməklə yanaşı, onların həlli ilə bağlı Avropa Məhkəməsinin qərarlarına əsaslanan hüquqi mövqeyimizi diqqətinizə çatdırmağa çalışdıq.

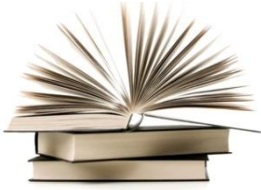
Lakin Avropa Məhkəməsinin presedentlərinə müraciət edilməsini tələb edən hallar yalnız yuxarıda təsvir olunmuş məsələlərlə məhdudlaşmır. Ümumiyyətlə, hakimlər Avropa Məhkəməsinin presedentlərinə zəngin hüquq mənbəyi kimi baxır, zərurət olduğu bütün hallarda bu mənbədən faydalanmağa səy göstərirlər.

Azərbaycan dövlətinin ölkəmizi müasir Avropa ölkələri səviyyəsinə qaldırmaq, insan hüquq və azadlıqlarına dair yüksək meyarları tanımaq və gözləmək, məhkəmə fəaliyyətini təkmilləşdirmək və müasirləşdirmək siyasəti də bizdən Avropa Məhkəməsinin presedent hüququnu öyrənməyi və geniş tətbiq etməyi tələb edir.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanı bu siyasi xəttin əyani ifadəsidir. Həmin fərmanda dövlət başçısı Avropa Məhkəməsinin iş təcrübəsini öyrənməyi və tətbiq olunmasını təmin etməyi digər məhkəmələrlə yanaşı, Naxçıvan MR Ali Məhkəməsinə də tövsiyə etmişdir. Bununla bağlı Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Plenumu 30 mart 2006-cı ildə “Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı “İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqlarının müdafiəsi haqqında” Avropa Konvensiyası müddələrinin və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinin tətbiqi haqqında” qərar qəbul etmişdir. Plenumun qərarında məhkəmələrə tövsiyə olunur ki, onlar insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının pozulması ilə bağlı milli qanunvericiliklə yanaşı Avropa Konvensiyasının müddələrini rəhbər tutsunlar və bu zaman İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin təcrübəsinə istinad etsinlər. Odur ki, biz, Avropa Məhkəməsinin presedentlərinin milli məhkəmələrin təcrübəsində tətbiq olunmasını həm dövlət tərəfindən məhkəmə hakimiyyəti qarşısında qoyulmuş mühüm vəzifə, həm də ədalət mühakiməsinin müasirləşdirilməsini, onun keyfiyyətinin yüksəldilməsini, ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının daha etibarlı şəkildə qorunmasını təmin edən mühüm vasitə, səmərəli mexanizm kimi görürük.

İstifadə olunan ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı. Qanun, 2010.
2. İnsan Hüquqlarının və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi haqqında 1950-ci il 4 noyabr tarixli Konvensiya.
3. Azərbaycan Respublikasının Mülki-Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2010.
4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət-Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2010.
5. “Azərbaycan Respublikasında məhkəmə sisteminin müasirləşdirilməsi və “Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2006-cı il tarixli Fərmanı.
6. Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarları. Məhkəmənin rəsmi internet səhifəsi – <http://www.echr.coe.int/echr/>
7. Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin arxiv materialları (Cinayət işləri və İnzibati Xətalara dair işlər üzrə apellyasiya kollegiyasının (hazırda cinayət kollegiyası). V.Cabbarovun Azərbaycan Respublikasının CM-in 125-ci maddəsi ilə olan cinayət işi üzrə 28 avqust 2003-cü il tarixli qərarı)

NƏZƏRİYYƏ VƏ HÜQUQTƏTBİQETMƏ PROBLEMLƏRİ

Yunis Fərman oğlu Xəlilov
Ali Məhkəmənin Aparat rəhbəri
vəzifəsini icra edən

Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəlləsinin apellyasiya şikayəti ilə bağlı bəzi müddəalarına dair mülahizə və təkliflər

Azərbaycan Respublikası Mülki-Prosessual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR MPM) 364-cü maddəsində qeyd olunur ki, “birinci instansiya məhkəməsi apellyasiya şikayətinin bu Məcəllənin 361-ci maddəsinin tələblərinə uyğunluğunu yoxlayır. Bu Məcəllənin 361-ci maddəsinin tələblərinə cavab verən apellyasiya şikayəti ona əlavə olunmuş sənədlərlə və işlə birlikdə apellyasiya şikayətinin verilmə müddəti bitdikdən sonra 7 gün müddətində apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərilir”.

Maddədən görüldüyü kimi apellyasiya şikayətinin birinci instansiya məhkəməsinə daxil olması həmin məhkəmənin üzərinə müəyyən prosesual hərəkətləri etmək öhdəliyi qoyur. Belə ki, birinci instansiya məhkəməsi apellyasiya şikayəti daxil olduqdan sonra həmin şikayətin AR MPM-in 361-ci maddəsinin tələblərinə uyğunluğunu, yəni apellyasiya şikayətinin məzmununda göstərilməsi tələb olunan məlumatların əks olunub-olunmamasını, şikayətin onu vermiş şəxs, eləcə də onun qanuni nümayəndəsi və ya nümayəndəsi tərəfindən imzalanıb-imzalanmamasını, şikayətə dövlət rüsumunun ödənilməsini təsdiq edən sübutların əlavə edilib-edilməməsini, apellyasiya şikayətində birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməyən yeni sübutlara istinad edilməmişdirsə, şikayətdə həmin sübutların birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməsinin qeyri-mümkün olduğunun əsaslandırılıb-əsaslandırılmamasını yoxlamalı, apellyasiya şikayəti AR MPM-in 361-ci maddəsinin yuxarıda sadalanan tələblərinə cavab verdiyi təqdirdə baxılması üçün apellyasiya məhkəməsinə göndərməlidir. Bəs, apellyasiya şikayəti sözügedən maddənin tələblərinə cavab vermədiyi halda birinci instansiya məhkəməsi nə etməlidir?

Bu məsələyə aydınlıq gətirmək üçün MPM-in 363.1-ci maddəsinə nəzər salaq. Belə ki, həmin maddəyə əsasən apellyasiya şikayəti birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən aşağıdakı hallarda qaytarılır:

- apellyasiya şikayəti imzalanmamışdırsa və ya onu imzalamağa hüququ olmayan şəxs və ya vəzifəsi göstərilməyən şəxs tərəfindən imzalanmışdırsa;

- apellyasiya şikayətinə müəyyən edilmiş qaydada və məbləğdə dövlət rüsumunun ödənilməsinə təsdiq edən sənədlər əlavə olunmamışdırsa, qanunla dövlət rüsumunun ödənilməsinə möhlət verilməsi, hissə-hissə ödənilməsi və ya onun məbləğinin azaldılması imkanı nəzərdə tutulmuşdursa, bu barədə vəsatət olmadıqda və ya vəsatət rədd edilmişdirsə;

- apellyasiya şikayəti müəyyən edilmiş müddət keçdikdən sonra verilmişdirsə;

- apellyasiya şikayətinin icraata qəbul edilməsi haqqında qərardad işdə iştirak edən şəxslərə göndərilənədək şikayəti verən şəxsin onun geri qaytarılması haqqında ərizəsi daxil olmuşdursa.

Yuxarıda deyilənlərdən aydın olur ki, məhkəmə apellyasiya şikayətinin MPM-in 361-ci maddəsinə uyğunluğunu yoxlamaqla şikayətin qaytarılması üçün həmin məcəllənin 363.1.1 və 363.1.2-ci maddələrində göstərilən əsasların mövcud olub-olmamasını da müəyyən etmiş olur. Başqa sözlə, birinci instansiya məhkəməsi daxil olmuş apellyasiya şikayətinin MPM-in 361.2 və 361.3-cü maddəsinin tələblərinə uyğunluğunu yoxlayarkən apellyasiya şikayətinin imzalanmadığını və ya onu imzalamağa hüququ olmayan şəxs və ya vəzifəsi göstərilməyən şəxs tərəfindən imzalandığını, eləcə də apellyasiya şikayətinə müəyyən edilmiş qaydada və məbləğdə dövlət rüsumunun ödənilməsinə təsdiq edən sənədlərin əlavə olunmadığını, qanunla dövlət rüsumunun ödənilməsinə möhlət verilməsi, hissə-hissə ödənilməsi və ya onun məbləğinin azaldılması imkanı nəzərdə tutulmuşdursa, bu barədə vəsatətin olmadığını və ya vəsatətin rədd edildiyini müəyyən edərsə, bu halda apellyasiya şikayəti qaytarılır.

Bəs, apellyasiya şikayəti AR MPM-in 361.1 və 361.4-cü maddələrinin tələblərinə uyğun gəlmirsə, birinci instansiya məhkəməsi hansı prosessual hərəkəti etməlidir? Tutaq ki, apellyasiya şikayətində şikayətin verildiyi məhkəmənin ünvanı (MPM-in 361.1.1-ci maddəsinin tələbi) yanlış göstərilmiş, ərizəçi qətnaməni düzgün hesab etmədiyi əsasları qeyd etsə də, işin materiallarına istinad (MPM-in 361.1.4-cü maddəsinin tələbi) etməmiş, eləcə də birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməyən yeni sübutlara istinad etsə də, şikayət ərizəsində həmin sübutların birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməsinin qeyri-mümkün olduğunu (MPM-in 361.4-cü maddəsinin tələbi) əsaslandırılmamışdır. Nəzərə alsaq ki, bu halda, daxil olmuş apellyasiya şikayəti AR MPM-in 361-ci maddəsinin tələbləri-

nə cavab vermir, deməli, birinci instansiya məhkəməsi şikayəti apellyasiya instansiyaya məhkəməsinə göndərə bilməz. Əks təqdirdə bu, AR MPM-in 364-cü maddəsinin tələbinin pozulması kimi qiymətləndirilməklə apellyasiyanın qeyri-mümkün hesab edilməsinə səbəb olar. Belə bir vəziyyətdə birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən daxil olmuş apellyasiya şikayətinin AR MPM-in 361.1 və 361.4-cü maddəsinin tələblərinə cavab verməməsi onun qaytarılmasının əsası kimi AR MPM-in 363-cü maddəsində nəzərdə tutulmamışdır. Qeyd edək ki, hüquq ədəbiyyatında da sözügedən məsələyə dair birmənalı mövqe yoxdur. Məsələn, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyasında apellyasiya şikayətinin MPM-in 361.1-ci maddəsinin tələblərinə cavab verməməsinin hüquqi nəticələri ilə bağlı ziddiyyətli fikirlər səsləndirilmişdir. Belə ki, kommentariyada bir tərəfdən deyilir ki, "... Apellyasiya şikayətində şikayətin verildiyi məhkəmənin ünvanının, şikayəti verən şəxsin iş və yaşayış yerinin və şikayətə əlavə edilən sənədlərin siyahısının göstərilməməsi MPM-in 361.1-ci maddəsinin tələblərinə riayət edilməməsi hesab olunsada, apellyasiya şikayətinin qaytarılması üçün əsas ola bilməz. Bu məlumatların apellyasiya şikayətində göstərilməməsinə görə şikayətin geri qaytarılması şikayəti verən şəxsin məhkəmə müdafiəsi hüququnun pozulması kimi qiymətləndirilə bilər"¹.

Digər tərəfdən kommentariyada qeyd olunur ki, "Belə bir vəziyyət "Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsinə dəyişikliklər və əlavələr edilməsi haqqında" AR-in 26 may 2009-cu il tarixli, 819-IIIQD sayılı Qanununun qüvvəyə minməsinə qədər məzmununa görə MPM-in 407.1-ci maddəsinin tələblərinə cavab verməyən kassasiya şikayətinə münasibətdə də mövcud olmuşdur. Həmin Qanunla kassasiya şikayətinin MPM-in 407.1-ci maddəsinin tələblərinə cavab verməməsi bu Məcəllənin 408.1.1-ci maddəsində kassasiya şikayətinin qaytarılmasının müstəqil əsası kimi müəyyən edilmişdir. Odur ki, apellyasiya şikayəti məzmunca MPM-in 361.1-ci maddəsinin tələblərinə cavab vermədikdə MPM-in 408.1.1-ci maddəsi qanunun analogiyası qaydasında tətbiq edilməli və apellyasiya şikayəti geri qaytarılmalıdır"².

Biz, kommentariyada sözügedən məsələnin həllinə dair söylənilən iki fərqli fikirdən sonuncusu ilə razıyıq. Çünki, birincisi, MPM-in 361.1-ci maddəsinin tələblərinə riayət edilməməsi, başqa sözlə, tələb olunan məlumatların apellyasiya şikayətində göstərilməməsinə görə şikayətin geri qaytarılması şikayəti verən şəxsin məhkəmə müdafiəsi hüququnun pozulmasına gətirib çıxarmır. Necə ki, MPM-in

¹ **Manafov F., Hüseynov Ə., Kərimli B.** Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin Kommentariyası. III və IV bölmələr (357-477-ci maddələr). Bakı, "Digesta" nəşriyyatı, 2010, s. 58.

² Yenə orada, s. 61-62.

361.2 və 361.3-cü maddələrinin tələblərinə əməl edilməməsi səbəbindən apellyasiya şikayətinin geri qaytarılması şikayəti verən şəxsin məhkəmə müdafiəsi hüququnun pozulması kimi qiymətləndirilmir. İkincisi, bir halda ki, MPM-in 364-cü maddəsinə əsasən həmin məcəllənin 361-ci maddəsinin tələblərinə cavab verən apellyasiya şikayətinin apellyasiya məhkəməsinə göndərilməsindən söhbət gedir, deməli, 361-ci maddənin tələblərinə bütövlükdə əməl olunmalıdır. Problemin həlli yolu kimi kommentariya müəlliflərinin ikinci təklifini qəbul edilən hesab edirik. Lakin bu problemin köklü həlli üçün hesab edirik ki, MPM-in sözügedən maddəsinə məcəllənin həm 361.1, həm də 361.4-cü maddəsinin tələblərinin pozulması halları apellyasiya şikayətinin qaytarılması əsasları kimi əlavə olunmalıdır.

Müqayisə üçün Rusiya Federasiyasının Mülki Prosesual Məcəlləsinə nəzər salmaq məqsədmüvafiqdir. Həmin məcəllənin 322-ci maddəsində apellyasiya şikayətinin və təqdimatın məzmunundan bəhs olunur və qeyd olunur ki, apellyasiya şikayəti və təqdimatın məzmunu aşağıdakılardan ibarət olmalıdır:

- 1) apellyasiya şikayətinin və təqdimatın ünvanladığı məhkəmənin adı;
- 2) apellyasiya şikayətini və təqdimatı verən şəxsin adı, onun yaşayış yeri və ya olduğu yer;

- 3) barəsində şikayət verilən münisiflər məhkəməsinin qərarının göstərişləri;

- 4) şikayətin, təqdimatın dəlilləri;

- 5) şikayət verənin xahişi;

- 6) şikayətə əlavə edilmiş sənədlərin siyahısı.

Sözügedən maddədə o da müəyyən olunur ki, “apellyasiya şikayətində münisiflər məhkəməsinə verilməyən tələblər əks oluna bilməz” (*ikinci hissə*). “Apellyasiya şikayəti apellyasiya şikayəti vermiş şəxs və ya onun nümayəndəsi tərəfindən imzalanır. Nümayəndə tərəfindən verilən apellyasiya şikayətinə, əgər işdə yoxdursa, nümayəndənin səlahiyyətini təsdiq edən etibarnamə və ya digər sənəd əlavə edilməlidir. Apellyasiya təqdimatı prokuror tərəfindən imzalanır” (*üçüncü hissə*). Əgər şikayət üçün dövlət rüsumu ödənilməldirsə, apellyasiya şikayətinə dövlət rüsumunun ödənilməsini təsdiq edən sənəd əlavə edilir (*dördüncü hissə*). Apellyasiya şikayəti işdə iştirak edən şəxslərin sayına uyğun olaraq apellyasiya şikayətinin surətləri ilə təqdim olunur (*beşinci hissə*).

Həmin məcəllənin 323-cü maddəsində isə birbaşa təsbit edilir ki, “Apellyasiya şikayəti, təqdimat bu Məcəllənin 322-ci maddəsinin tələblərinə cavab vermirsə, eləcə də dövlət rüsumu ödənilməmişdirsə, münisiflər məhkəməsi apellyasiya şikayətinin, təqdimatın hərəkətsiz saxlanması haqqında qərar çıxarmaqla apellyasiya şikayətini və təqdimatı verən şəxs tərəfindən çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün müddət təyin edir.”

Göründüyü kimi Azərbaycan Respublikasının mülki prosessual qanunvericiliyindən fərqli olaraq Rusiya Federasiyasının Mülki Prosessual Məcəlləsində sözügedən məsələ öz müsbət həllini tapmışdır.

Bir məsələyə də toxunmaq yerinə düşərdi. AR MPM-in Kommentariya müəlliflərinin fikrincə, “Apellyasiya şikayətində MPM-in 361.4-cü maddəsinə zidd olaraq birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməsinin qeyri-mümkünlüyü əsaslandırılmayan yeni sübutlara istinad edilməsi də şikayətin qaytarılması üçün əsas ola bilməz. Bu onunla əlaqədardır ki, şikayət verən şəxs təkcə apellyasiya şikayətində deyil, həm də şikayət əsasında işə apellyasiya instansiyası məhkəməsində baxılarkən məhkəmə iclasında verdiyi izahatında yeni sübutların birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməsinin ondan asılı olmayan səbəblərə görə mümkün olmadığını əsaslandırmaq hüququna malikdir və yeni sübutların birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməməsinin səbəblərinin şikayət verən şəxsdən asılı olub-olmaması apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən qiymətləndirilir (MPM-in 372.2-ci maddəsi). Odur ki, MPM-in 361.4-cü maddəsinin tələbinin pozulması ilə verilmiş apellyasiya şikayəti, əgər onun qaytarılması üçün qanunda nəzərdə tutulmuş əsaslar yoxdursa, mahiyyəti üzrə baxılması üçün apellyasiya instansiyası məhkəməsinə göndərməlidir”³.

Komentariya müəlliflərinin sözügedən fikri ilə razı deyilik. Çünki yuxarıda qeyd olunduğu kimi MPM-in 364-cü maddəsi bu məcəllənin bütövlükdə 361-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olan apellyasiya şikayətinin apellyasiya məhkəməsinə göndərilməsini mümkün sayır. Əgər apellyasiya şikayətində birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməyən yeni sübutlara həmin sübutların birinci instansiya məhkəməsinə təqdim edilməsinin qeyri-mümkün olduğu əsaslandırılmadan verilsə və bu uyğunsuz halı birinci instansiya məhkəməsi müəyyən edirsə, nə üçün həmin məhkəmə şikayəti geri qaytarmamalıdır?! Əlbəttə ki, bu halda şikayətin qaytarılması üçün heç bir əsas ola bilməz.

Dediklərimizi yekunlaşdırsaq o qənaətə gələ bilərik ki, AR MPM-in apellyasiya şikayəti ilə bağlı nəzəri baxımdan mühüm əhəmiyyətə malik olan sözügedən maddələrin dəqiqləşdirilməsi və təkmilləşdirilməsi son nəticədə həmin maddələrin təbii zamanı meydana çıxan çətinlikləri aradan qaldırır.

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və ədəbiyyatın siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosessual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2011.

³ Yenə orada, s. 58-59.

2. Manafov F., Hüseynov Ə., Kərimli B. Azərbaycan Respublikası Mülki Prosesual Məcəlləsinin Kommentariyası. III və IV bölmələr (357-477-ci maddələr). Bakı, “Digesta” nəşriyyatı, 2010.

3. Комментарий к Гражданскому Процессуальному Кодексу Российской Федерации. Москва, 2006.

HAKİMLƏRİN MİLLİ VƏ BEYNƏLXALQ QURUMLARINDA

Əli Kərim oğlu Allahverdiyev
Ali Məhkəmənin hakimi,
Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü

Vakant hakim vəzifələrinə seçim prosesi davam edir

Azərbaycan Respublikası məhkəmələrinin hazırlıqlı hakim kadrları ilə formalaşdırılması prosesinin növbəti mərhələsi başlanmışdır.

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” 10 iyun 1997-ci il tarixli Azərbaycan Respublikasının qanununa müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi, “Məhkəmə-Hüquq Şurası haqqında” 28 dekabr 2004-cü il tarixli Azərbaycan Respublikasının qanununun qəbul olunması, həmçinin Hakimlərin Seçki Komitəsi haqqında əsasnamənin, vakant hakim vəzifəsinə hakim olmayan namizədlərin seçilməsi qaydalarının təsdiq edilməsi ilə vakant hakim vəzifələrinə seçilməsinə dair ən yüksək standartlara cavab verən yeni prosedurlar müəyyən olunmuş, seçkinin uğurla həyata keçirilməsi üçün Hakimlərin Seçki Komitəsi formalaşdırılmışdır.

Bundan sonrakı dövrdə zərurət yarandıqca artıq yeni qaydalara uyğun olaraq vakant hakim vəzifəsinə namizədlərin seçimi həyata keçirilir.

Həmin vaxtdan indiyədək üç seçim prosesi təşkil olunub keçirilmişdir. 2005-ci ilin fevral ayından başlayan ilk prosesdə təqribən 1000 nəfər namizəd vakant hakim vəzifələri uğrunda müsabiqəyə qatılmışdır. Çoxmərhələli imtahanlar nəticəsində cəmi 55 nəfər namizəd yüksək hakim vəzifəsinə layiq görülmüşdür. Naxçıvan Muxtar Respublikasından həmin imtahanlarda 21 nəfər namizəd iştirak etmişdi. Onlardan 3 nəfəri müsabiqənin bütün sınaqlarından çıxaraq muxtar respublikanın müvafiq birinci instansiya məhkəmələrinə hakim vəzifəsinə təyin olunmuşlar.

İkinci seçim prosesi 2007-ci ilin oktyabr ayında test imtahanının keçirilməsi ilə başladı. Həmin müsabiqədə təqribən 700 nəfər namizəd iştirak edirdi. Sonda namizədlərdən 102 nəfəri bütün imtahanlardan uğurla keçdiklərinə görə hakim vəzifələrinə təyin olundular. Bu seçim prosesində də Naxçıvan Muxtar Respublikasından olan namizədlər iştirak edirdilər. Müsa-

biqəyə Naxçıvan Muxtar Respublikasının müxtəlif orqanlarında fəaliyyət göstərən 28 nəfər hüquqşünas qatılmışdır. Onlardan 8 nəfəri müsabiqənin nəticələrinə görə hakim vəzifəsinə layiq görülüb, muxtar respublikanın müxtəlif birinci instansiya məhkəmələrinə təyin olunmuşlar.

Üçüncü seçim prosesi 2009-cu ilin may ayında başlamış və Hakimlərin Seçki Komitəsi tərəfindən 440 nəfər hüquqşünas seçim prosesinə buraxılmışdır. Həmin müsabiqədə 11 nəfər Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən hüquqşünas da iştirak etmişdir. Bütün imtahanlardan uğurla keçən namizədlərdən 78 nəfəri hakim vəzifələrinə təyin edilmişlər. Onlardan 3 nəfəri müsabiqənin nəticələrinə görə muxtar respublikanın birinci instansiya məhkəmələrinə hakim vəzifələrinə təyin olunmuşlar.

Son illər ərzində keçirilmiş tam şəffaf şəraitdə, ən müasir beynəlxalq tələblər səviyyəsində yeni mütərəqqi qaydalara uyğun olaraq, çoxmərhələli seçim proseduru nəticəsində 2200 namizəd sırasından 235 nəfər yüksək hazırlıqlı hüquqşünas yazılı və şifahi imtahanları, habelə uzunmüddətli tədris kurslarını müvəffəqiyyətlə başa vuraraq hakim vəzifələrinə təyin edilmişlər.

Ölkəmizdə hakim vəzifələrinə namizədlərin mütərəqqi qaydalar əsasında, şəffaf prosedurla növbəti dördüncü seçim prosesi davam edir.

Bu ilin əvvəlində başlanılmış və 6 ay davam edən sənəd qəbulu zamanı 414 nəfər hüquqşünas Hakimlərin Seçki Komitəsi tərəfindən seçim prosesinə buraxılmışdır. 18 sentyabr 2011-ci ildə ölkəmizin paytaxtında Bakı İdman Sarayında test üsulu ilə hakimliyə namizədlər üçün vahid zalda imtahan keçirilmişdir. İmtahanın hər bir mərhələsi, o cümlədən sualların seçimi və cavabların yoxlanılması bilavasitə imtahan keçirilən zalda, namizədlərin, habelə 40-dan çox xarici təşkilat və yerli qeyri-hökumət təşkilatlarının, televiziya və mətbuat nümayəndələrinin qarşısında həyata keçirilmişdir. Bütün imtahan prosesi Məhkəmə-Hüquq Şurasının internet saytı vasitəsilə «on-line» rejimində birbaşa yayımlanmış, müsabiqənin bu mərhələsi tam şəffaf şəraitdə keçirilmiş, bütün namizədlərə öz biliklərini göstərmələri üçün işgüzar şərait yaradılmış, bərabər şərtlər təmin olunmuşdur.

Dörd saat davam edən imtahanın nəticələri xüsusi dəqiq avadanlıqla imtahan başa çatan kimi dərhal yoxlanılaraq həmin auditoriyada elan olunmuşdur. Hakimliyə namizədlərlə keçirilmiş test imtahanında 60 və daha çox bal toplayan 178 nəfər namizəd müsabiqənin növbəti mərhələsində - yazılı imtahanın ikinci fazasında iştirak etmək hüququ qazanmışlar. Növbəti mərhələyə keçənlər sırasında 9 nəfər namizəd Naxçıvan Muxtar Respublikasında yaşayıb - fəaliyyət göstərən şəxslərdir.

Hazırkı müsabiqədə test imtahanlarından sonra əldə olunan nəticələr onu deməyə əsas verir ki, həm bütövlükdə ölkə, həm də Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə namizədlərin hazırlıq səviyyəsi əvvəlki ikinci və üçüncü seçim proseslərində olduğundan nisbətən aşağı olmuşdur. Əgər birinci müsabiqə zamanı keçirilən testdən sonra təqribən 1000 nəfərdən yalnız 223 nəfəri (22.3%-i), ikinci testdən sonra 700 namizəddən 307 nəfəri (43.8%-i), üçüncü testdən sonra isə 440 nəfərdən 213 nəfəri (48.4%-i) növbəti mərhələyə keçə bilməzlərsə, hazırkı müsabiqə zamanı keçirilən test imtahanı nəticəsində 414 namizəddən 178 nəfəri, yəni ölkə üzrə 42.9%-i növbəti mərhələyə keçə bilməmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasından bu dörd mərhələyə qatılan vakant hakim vəzifələrinə namizədlərlə əlaqədar həmin təhlili aparsaq eyni nəticələri müşahidə edəcəyik. Belə ki, 2005-ci ilin fevral ayından başlayan ilk müsabiqədə iştirak etmək üçün Naxçıvan Muxtar Respublikasından Hakimlərin Seçki Komitəsinə müraciət edən 21 nəfərdən yalnız 6 namizəd (28.5%-i), ikinci müsabiqə zamanı 2007-ci ilin oktyabr ayında baş tutan test imtahanı nəticəsində müsabiqəyə qatılan 28 nəfərdən 12 nəfəri (42.8%-i), üçüncü mərhələdə 2009-cu ilin may ayında keçirilən test imtahanı nəticəsində müsabiqədə iştirak etmək üçün müraciət etmiş 11 namizəddən 5 nəfəri (45.4%-i) yüksək nəticə göstərərək müsabiqənin növbəti mərhələsinə buraxılmışlar. Hazırkı müsabiqədə 2009-cu ildə keçirilmiş müsabiqəyə nisbətən daha çox namizəd iştirak etsə də, yəni 42.8%-i (21 namizəddən 9 nəfəri) onlardan aşağı nəticə göstərərək müsabiqənin növbəti mərhələsinə buraxılmışlar.

Həmişə olduğu kimi bu müsabiqədə də Naxçıvan Muxtar Respublikasından olan namizədlərin çox hissəsini məhkəmə işçiləri təşkil edir. Birinci müsabiqəyə 4 nəfər (namizədlərin 19%-i), ikinci müsabiqəyə 11 nəfər (namizədlərin 39.2%-i), üçüncü müsabiqəyə 5 nəfər (namizədlərin 45.4%-i) məhkəmə işçisi qatılmışdır. Hazırkı müsabiqəyə qatılan 21 namizəddən isə 11 nəfəri, yəni 52.3%-i məhkəmədə müxtəlif vəzifələrdə fəaliyyət göstərən şəxslərdir. Test imtahanında uğur qazanan 9 namizəddən 6 nəfəri məhkəmə orqanlarında fəaliyyət göstərir. Növbəti mərhələyə keçən digər üç nəfər namizəddən biri Naxçıvan MR Ombudsman Aparatının, bir nəfəri Naxçıvan MR Dövlət Gömrük Komitəsinin və bir nəfəri isə Naxçıvan MR DİN-nin əməkdaşdır.

Vakant hakim vəzifələrinə namizədlər müsabiqənin mühüm etaplarından birini keçsələr də, qarşıda onları hələ bir çox sınaqlar gözləyir. Növbəti

Hakimlərin milli və beynəlxalq qurumlarında

mərhələ isə yazılı imtahanın ikinci fazasıdır. Bu imtahanda, bütövlükdə qarşıdakı müsabiqələrdə namizədlərə uğurlar arzulayırıq.

AZAD TRİBUNA

İldırım İmran oğlu Vəliyev
*Naxçıvan MR Prokurorluğunun
Hüquqi təminat və informasiya şö-
bəsinin prokuroru, III dərəcəli
hüquqşünas*

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin təcrübədə tətbiqi məsələsi haqqında düşüncələr

Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CM) XI fəslində cinayət məsuliyyətindən azad etmənin növləri müəyyən edilmişdir. Bunlardan biri və təcrübədə daha geniş tətbiq olunanı AR CM-in 73-cü maddəsində nəzərdə tutulan zərərçəkmiş şəxslə barışmaqla bağlı cinayət məsuliyyətindən azad etmədir.

Təcrübədə AR CM-in sözügedən maddəsinin tətbiqi zamanı bir neçə sual meydana çıxır:

1. Şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad olunması üçün həmin maddədə nəzərdə tutulmuş şərtlərin hamısı birlikdə olmalıdırmı, yoxsa həmin şərtlərdən birinin olması kifayət edirmi?

2. Dəymiş ziyanın ödənilməsində və ya vurulmuş zərərin aradan qaldırılmasında cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalı şəxsin yaxın qohumlarının iştirakı mümkündürmü?

3. Qanunverici “böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət” dedikdə, AR CM-in xüsusi hissəsində nəzərdə tutulmuş həmin növdən olan bütün cinayətləri nəzərdə tuturmu, başqa sözlə, cinayət qanunvericiliyi 73-cü maddənin tətbiqini bütün böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərə aid etmişdirmi?

Yuxarıda sadalanan suallar ətrafında fikirlərimizi bildirməmişdən əvvəl AR CM-in 73-cü maddəsinin mətninin və cinayət məsuliyyətindən azad olunmaq üçün nəzərdə tutulmuş şərtlərin cinayət qanunvericiliyində və digər normativ hüquqi aktlarda statusuna toxunmaq vacibdir.

Həmin maddəyə əsasən ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət törətmiş şəxs zərərçəkmiş şəxslə barışdıqda və ona dəymiş ziyanı ödə-

dikdə və ya vurulmuş zərəri aradan qaldırıqda cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin 25 dekabr 2009-cu il tarixli Plenum Qərarında göstərilir ki, AR CM-in 72, 73 və 74-cü maddələrində əks olunmuş “ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən şəxs” anlayışı ilk dəfə bu növ cinayətlərdən birini törətmiş və ya həmin cinayətlərdən bir neçəsini törətmiş, lakin bu əməllərə görə ona ittiham irəli sürülməmiş şəxsi nəzərdə tutur. Qərarla həmçinin deyilir: “... məhkumluğun olmadığı yaxud götürüldüyü və ya ödənilməyi halda, törədilən böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət ilk dəfə törədilmiş hesab olunur”.

AR CM-in 15.2-ci maddəsindən aydın olur ki, böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər dedikdə, qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə görə AR CM ilə azadlıqdan məhrum etmə ilə bağlı olmayan cəza nəzərdə tutulmuş əməllər, yaxud qəsdən və ya ehtiyatsızlıqdan törədilməsinə görə AR CM ilə nəzərdə tutulmuş azadlıqdan məhrum etmə cəzasının yuxarı həddi iki ildən artıq olmayan əməllər başa düşülür.

Cinayət törətmiş şəxsin zərərçəkmiş şəxslə barışması və ona dəymiş ziyanı ödəməsi, yaxud da vurulmuş zərəri aradan qaldırması dedikdə, məsuliyyətə cəlb olunmalı şəxsin zərərçəkmiş şəxslə münasibətlərini nizama salıb mülayimləşdirməsini, ona qarşı etmiş olduğu qanuna zidd və qeyri-etik davranışa görə özünü əfv etdirə bilməsini, zərərçəkmiş şəxsin ona qarşı heç bir tələbinin olmamasını, vurulmuş ziyanın ödənilməsi ilə əlaqədar hərəkətlər etməsini və məsuliyyətdən azad olunmasına etirazının olmamasını əks etdirən yazılı ərizənin cinayət prosesini həyata keçirən orqana təqdim edilməsi kimi başa düşülməlidir. Zərərçəkmiş şəxsin təqsirkarla barışmağa razı olması isə bir sıra motivlərlə əlaqədar ola bilər. Buraya cinayət törədildikdən sonra təqsirkar tərəfindən cinayətin zərərli nəticələrini aradan qaldırması, cinayət törədilənə dək təqsirkarı uzun müddət müsbət xarakterizə etməsi, təqsirkara qarşı mərhəmət hissini baş qaldırması, təqsirkarla dostluq münasibətlərinin olması, onunla bir yerdə işləməsi və s. kimi halları misal göstərmək olar.

Təqsirkarın zərərçəkmiş şəxslə barışmağa cəhd göstərməsi müxtəlif niyyətlərlə - peşimançılıq hissi, xəcalət çəkmə duyğusu, rüsvay olmaq təhlükəsi, cinayət məsuliyyətinə cəlb ediləcəyindən və barəsində cəza tətbiq ediləcəyindən qorxması hissi ilə, eləcə də digər səbəblərlə bağlı ola bilər.

Cinayət qanununun sözügedən müddəasının mənasından və məzmunundan görünür ki, AR Cinayət Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin tətbiq edilməsi üçün aşağıdakı zəruri halların bütövlükdə hamısının olması mütləqdir:

- a) törədilmiş cinayətin böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər kateqoriyasına aid olması;
- b) məsuliyyətə cəlb edilməli şəxsin ilk dəfə bu cinayət əməlini törətməsi;
- c) cinayət törətmiş şəxslə zərər çəkmiş şəxsin barışması;
- d) təqsirkar şəxsin zərərçəkmiş şəxsə dəymiş ziyanı ödəməsi, yaxud da vurulmuş zərəri aradan qaldırması.

Fikrimizcə, yuxarıda sadalanan hallardan yalnız birinin və ya bir neçəsinin olması şəxsin AR CM-in 73-cü maddəsi ilə cinayət məsuliyyətindən azad olunmasına əsas vermir və cinayət prosesini həyata keçirən orqan tərəfindən şəxsin barəsində həmin müddəə tətbiq edilə bilməz. Çünki qanunvericilik cinayət məsuliyyətindən azad olunmaq üçün həmin şərtlərin alternativ deyil, bütövlükdə hamısının olması ilə məsuliyyətdən azad olmanı mümkün saymışdır. Belə qənaətə Azərbaycan Respublikası Cinayət Prosesual Məcəlləsinin (bundan sonra – AR CPM) 37.4-cü maddəsinə əsaslanaraq da gəlmək olar. Belə ki, həmin maddədən aydın olur ki, ictimai-xüsusi ittiham qaydasında cinayət təqibinə yalnız o zaman başlanılmaya və o halda xitam verilə bilər ki, iş üzrə AR CM-in 73-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş hallar müəyyən edilsin. AR CM-in sözü gedən maddəsində nəzərdə tutulmuş hallardan başqa, zərərçəkmiş şəxslə təqsirləndirilən şəxsin barışması ilə əlaqədar cinayət təqibi başlanılmasından imtina etməyə və ya xitam verilməsinə yol verilə bilməz.

AR CM-in 73-cü maddəsi stimulyerici normadır. Belə ki, şəxs ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət əməli törətmiş olsa da, həmin maddə ona müvafiq şərtləri yerinə yetirməklə məsuliyyətdən azad olunmaq imkanı yaradır.

Bu növ cinayətlərin yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər tərəfindən törədilməsi də istisna olunmur. Cinayət prosesual qanunvericiliyinin tələbinə görə yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər, yəni 14 yaşından 18 yaşınadək olan şəxslər məhdud fəaliyyət qabiliyyətli hesab olunur və öz hüquqlarının həyata keçirilməsi qanuni nümayəndələrinin razılığı ilə məhdudlaşdırılır. AR CM-in 73-cü maddəsinin tətbiqi şərtlərindən biri ziyanın ödənilməsi və yaxud vurulmuş zərərin aradan qaldırılması ilə bağlıdır ki, əksər yetkinlik yaşına çatmamış şəxslər əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmur və müstəqil qazancı, gəliri olmur. Bu halda sözügedən maddəni tətbiq edən orqan qanunun tələblərini həmin şəxsə izah etdikdə, törətdiyi əməldən peşmançılıq çəkməsinə və zərərçəkmiş şəxslə barışmaq istəyinin olmasına baxmayaraq, maddi vəsaiti olmadığından həmin maddə onun barəsində tətbiq oluna bilmir. Başqa sözlə, yetkinlik yaşına çatmamış şəxs zərərçəkmiş şəxslə barışsa və vurulmuş

ziyanı ödəməyə və ya aradan qaldırmağa cəhd etsə də, buna maddi imkanı yol vermədiyindən məsuliyyətdən azad olunması mümkün olmur. Hesab edirik ki, AR CM-in sözügedən maddəsi hüquqverici norma olmaqla yanaşı, hər kəsin bu hüquqdan bərabər şəkildə faydalanmasına, yaxın qohumların razılığı olduqda dəymiş ziyanın ödənilməsində və ya aradan qaldırılmasında onların əmlakından istifadə olunmasına imkan yaratmalıdır.

Əgər prosessual qanunvericilik yetkinlik yaşına çatmayanların qanuni nümayəndələrinə bu cür geniş səlahiyyət verirsə, o zaman nəyə görə onların əmlakından istifadə olunmaqla dəymiş ziyanın ödənilməsi və ya aradan qaldırılması mümkün olmasın?! Doğrudur, qanunvericilikdə buna qadağa qoyulmasa da, dəymiş ziyanın bu cür ödənilməsinə dair də heç bir göstəriş yoxdur. Fikrimizcə, həmin şəxslərin yaxın qohumlarının əmlakı və ya vəsaiti hesabına dəymiş ziyanın ödənilməsi və ya aradan qaldırılması mümkün sayılırsa, qanunun normasının daha humanist və faydalı tətbiqinə nail olunmuş olar.

Cinayət hüquq nəzəriyyəsində cinayətlər sadə və mürəkkəb tərkibli cinayətlərə bölünür:

a) *Sadə tərkibli cinayətlər* təqsirin bu və ya digər forması ilə bağlı olub bir obyektə qəsd edir və bir nəticə doğurur (AR CM-in 120, 132, 177, 184, 274-cü maddələri və s.);

b) *Mürəkkəb tərkibli cinayətlər* ayrılıqda hər biri müstəqil konkret cinayət sayılan, lakin qarşılıqlı əlaqədə konkret cinayətlərin yeni növünü yaradan bir cinayət tərkibi ilə əhatə olunan iki və daha artıq əməlin birliyi (AR CM-in 126.3, 141.4, 181, 221.2.2, 304-cü maddələri və s.).

Böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər də həm sadə tərkibli, həm də mürəkkəb tərkibli ola bilər. Bu baxımdan hesab edirik ki, AR CM-in 73-cü maddəsini bütün böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərə tətbiq etmək olmaz. Belə nəticəyə cinayət-prosessual qanunvericiliyinin tələblərinə əsaslanaraq da gəlmək olar. Belə ki, prosessual qanunvericilik cinayətlərin xarakterindən və ağırlıq dərəcəsindən asılı olaraq cinayət təqibinin xüsusi, ictimai-xüsusi və ictimai ittiham qaydasında həyata keçirilməsini nəzərdə tutmuşdur. Bununla yanaşı, AR CPM-in 37-ci maddəsində hansı maddələr üzrə cinayət təqibinin xüsusi, ictimai-xüsusi və ya ictimai ittiham qaydasında həyata keçirilməli olduğu konkret göstərilmişdir. AR CPM-in 37.2-ci maddəsində sadalanan cinayətlərlə bağlı AR CM-in maddələrinin siyahısından görünür ki, məhz qanunvericilik sadə tərkibli böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər (AR CM-in 127, 128, 177.1, 186.1 və s. maddəsi) üzrə təqibin ictimai-xüsusi ittiham qaydasında həyata keçirilməsini məq-

sədəuyğun saymışdır. Beləliklə, AR CM-in 73-cü maddəsinin tətbiqi üçün şəxsin törətdiyi böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətin həm sadə tərkibli cinayət olması, həm də həmin cinayətlə bağlı cinayət təqibinin ictimai-xüsusi ittiham qaydasında həyata keçirilməsi zəruri şərtidir.

Təcrübədə həm ictimai ittiham qaydasında həyata keçirilməli olan, həm də mürəkkəb tərkibli bir çox cinayətlərə (məsələn, AR CM-in 221-ci maddəsinə, habelə hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər fəslinə (XXXV) daxil olmuş AR CM-in 331.1, 331.2, 332.1-ci maddəsi və s. böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərə və s.) AR CM-in 73-cü maddəsinin tətbiq etməklə cinayət məsuliyyətindən azad edilməsi hallarına rast gəlinir. Həm AR CM-in 221-ci maddəsində nəzərdə tutulan, həm də hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər fəslinə daxil olan böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlər mürəkkəb tərkibli cinayətlərdir. Belə ki, AR CM-in 221-ci maddəsi ilə tövsif olunan xuliqanlıq cinayətinin bilavasitə obyektini ictimai qaydadır. Həmin cinayət həmçinin vətəndaşlar üzərində zor tətbiq olunması və ya belə zor tətbiq olunması hədəsi ilə, habelə özgənin əmlakının məhv edilməsi, yaxud zədələnməsi ilə müşayiət olunduğundan, xuliqanlıqın əlavə obyektini insanların sağlamlığı, şərəfi, ləyaqəti və mülkiyyətin mühafizəsi ilə bağlı münasibətlər təşkil edir. Başqa sözlə, həm ictimai qayda, həm də konkret şəxs zərər çəkir. Xuliqanlıq cinayəti nəticəsində ictimai qayda geniş səviyyədə pozulduğundan konkret olaraq dövlət orqanı və ya ictimai qaydanın pozulmasına cavabdeh qurum (məsələn, Daxili İşlər Nazirliyinin müvafiq qurumları) zərərçəkmiş şəxs kimi tanınmır, baxmayaraq ki, burada əsas zərər ictimai qaydaya vurulur.

AR CM-in hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər fəslinə daxil olmuş böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərin obyektini hərbi qulluqçunun sağlamlığı, şərəf və ləyaqəti ilə yanaşı, həmçinin Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrində hərbi xidmət keçmə qaydaları və hərbi qulluqçular arasındakı ictimai münasibətlər təşkil edir, cinayətin törədilməsi nəticəsində isə bu münasibətlərə də zərər vurulur.

Fikrimizcə, bu növ böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərdə şəxsin cinayəti ilk dəfə törətməsini və onun konkret zərərçəkmiş şəxslə barışmaqla ona dəymiş ziyanı ödəməsini və ya aradan qaldırmasını əsas götürməklə AR CM-in 73-cü maddəsinin tətbiq etmək qanunvericiliyin düzgün tətbiqinə ziddir. Nəzərə almaq lazımdır ki, AR CM-in 221-ci maddəsində nəzərdə tutulan cinayətin və “hərbi xidmət əleyhinə olan cinayətlər” fəslinə daxil edilmiş böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayətlərin əlavə obyektini vətəndaşların və ya hərbi qulluqçunun sağlamlığı, şərəf və ləyaqəti mülkiyyəti

təşkil etməklə yanaşı, əsas obyektini isə ictimai qayda və ya Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Nizamnamələri ilə müəyyən edilmiş hərbi xidmət keçmə qaydaları və hərbi qulluqçular arasında olan ictimai münasibətlər təşkil edir. Başqa sözlə, göstərilən cinayətlərin törədilməsi nəticəsində vətəndaşların və hərbi qulluqçuların sağlamlığı, şərəf və ləyaqəti və mülkiyyəti ilə yanaşı, eyni zamanda göstərilən qaydalara və münasibətlərə də zərər vurulur ki, bu zərəri də hər hansı bir ödəmə vasitəsilə aradan qaldırmaq qeyri-mümkündür. Qanunun şərhindən aydın olur ki, norma tətbiq edən orqanlar AR CM-in 73-cü maddəsini bu qəbildən olan mürəkkəb tərkibli cinayətlərə şamil etməməlidir. Bunları nəzərə alaraq qanunverici həmin qəbildən olan cinayətlərin təqibini ictimai-xüsusi ittiham qaydasında deyil, ictimai ittiham qaydasında həyata keçirilməsini müəyyən etmişdir.

Fikrimizcə, qanunverici gələcəkdə AR CM-in 73-cü maddəsinin mətnini aşağıdakı redaksiyada verərsə, cinayət qanununun sözü gedən müddəasının cinayət prosesini həyata keçirən orqanlar tərəfindən birmənalı və dəqiq başa düşülərək tətbiq edilməsinə zəmin yaratmış olar: «İlk dəfə **sadə tərkibli** böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət törətmiş şəxs zərər çəkmiş şəxslə barışdıqda və ona dəymiş ziyanı ödədikdə və ya vurulmuş zərəri aradan qaldırdıqda cinayət məsuliyyətindən azad edilə bilər».

İstifadə olunmuş normativ-hüquqi aktların və ədəbiyyatın siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2010.
 2. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsi. Bakı, Qanun, 2010.
 3. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2009.
 4. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Prosesual Məcəlləsinin Kommentariyası. Bakı, Digesta, 2009.
 5. Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsi Plenumunun “Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 72, 73 və 74-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş “ilk dəfə böyük ictimai təhlükə törətməyən cinayət törətmiş şəxs” anlayışının şərh edilməsinə dair” 25 dekabr 2009-cu il tarixli Qərarı
- Səməndərov F.** Cinayət hüququ. Ümumi hissə. Dərslük. Bakı, Digesta, 2007.

ALİ MƏHKƏMƏNİN MƏTBUAT XİDMƏTİNDƏN

Mehdi Ədalət oğlu Əliyev
*Mətbuat və ictimaiyyətlə
əlaqələr üzrə baş məsləhətçi*

2011-ci ilin iyun-oktyabr aylarında keçirilən tədbirlərin xülasəsi

2011-ci il iyun ayının 8-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə “Vətəndaş və dövlət – Şərqi Avropa cəmiyyətlərində inzibati hüquq özünü necə doğruldur?” mövzusunda keçirilən Beynəlxalq konfransda iştirak etmişdir.

Tədbirdə Azərbaycan, Almaniya, Gürcüstan, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan və Ukraynanın, eləcə də bir sıra beynəlxalq təşkilatların – ATƏT və Avropa Şurasının nümayəndələri iştirak etmişdir.

Üç sessiyadan ibarət olan konfransda Baden-Vürtemberg Torpağının Ali İnzibati Məhkəməsinin sədri Folker Ellenberqerin, Gürcüstan Ali Məhkəməsinin sədri Konstantin Kublaşvilinin, Ukrayna Ali İnzibati Məhkəməsinin sədri Aleksandr Paseniyukun eləcə də bir sıra yerli mütəxəssislərin məruzələri dinlənilmişdir.

Məruzələr ətrafında müzakirələr olmuş, fikir mübadiləsi aparılmış, suallar cavablandırılmışdır.

≈ ≈ ≈

İyun ayının 18-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Aparatının təşkilatçılığı ilə “Milli İnsan hüquqları günü”nə həsr olunmuş “İnsan hüquqları sistemində əlillərin hüquqları: müdafiə mexanizmləri və təminatları” mövzusunda konfrans keçirilmişdir.

Konfransı giriş sözü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Ülker Bayramova açmışdır.

Konfransda Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Vüqar Quliyev “Əlillərin hüquqlarının müdafiə mexanizmi və təminatları: dövlətdaxili və beynəlxalq standartlar” mövzusunda məruzə etmişdir.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunçuluq və hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Cəlil Rüstəmov çıxış edərək ölkəmizdə, eləcə də muxtar respublikamızda insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində həyata keçirilən tədbirlərdən bəhs etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov konfransa yekun vurmuşdur.

≈ ≈ ≈

İyun ayının 25-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi Rəyasət Heyətinin iclası keçirilmiş, iclasda 2011-ci ilin birinci yarısında muxtar respublika məhkəmələrinin fəaliyyətinin yekunları müzakirə olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov 2011-ci ilin birinci yarısında muxtar respublika məhkəmələri tərəfindən ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının təmin olunması sahəsində, habelə əhalinin hüquqi maarifləndirilməsi istiqamətində görülən işlər barədə məlumat vermişdir.

Sonra muxtar respublikanın ixtisaslaşdırılmış, şəhər və rayon məhkəmələrinin sədr və hakimlərinin 2011-ci ilin birinci yarısında gördükləri işlərə dair məlumatları dinlənilmişdir.

Tədbirdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunçuluq və hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Cəlil Rüstəmov çıxış etmişdir.

≈ ≈ ≈

İyul ayının 11-də “Təbriz” mehmanxanasında Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı Bakı Ofisi və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin birgə təşkilatçılığı ilə Naxçıvan Muxtar Respublikasının hakimləri üçün “Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının tətbiqinin aktual məsələləri” mövzusunda seminar-müşavirə keçirilmişdir.

Seminar-müşavirəni giriş sözü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov açaraq dövlətin ali məqsədi hesab edilən insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi istiqamətində ölkəmizdə və muxtar respublikamızda həyata keçirilən hüquq islahatlarından bəhs etmişdir.

Bildirilmişdir ki, “Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişafı haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 noyabr 2006-cı il tarixli Fərmanının qəbul edilməsindən sonra ötən illər ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun tövsiyə və tapşırıqları sayəsində muxtar respublikada hüquq institutlarının inkişafı, məhkəmə orqan-

larının maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində ciddi addımlar atılmış, məhkəmə orqanlarının müasir texniki avadanlıqlarla təchiz edilməsi, habelə məhkəmələrin fəaliyyətində yeni informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqi ilə bağlı bir sıra işlər görülmüşdür.

Sonra Azərbaycan Respublikasının Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsində hakimi Xanlar Hacıyev “Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi Azərbaycana münasibətdə: Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin qərarları və onların milli qanunvericilik və məhkəmə təcrübəsi baxımından əhəmiyyəti”, “Avropa Məhkəməsinin fəaliyyətində yeni istiqamətlər və tələblər” mövzularında çıxış etmişdir.

Seminar-müşavirədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi Əli Allahverdiyev “Hakimlərin gündəlik praktikada rastlaşdıqları aktual məsələlər” mövzusunda məruzə etmişdir.

Seminar-müşavirədə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının Qanunçuluq və hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Cəlil Rüstəmov, Naxçıvan Muxtar Respublikasının prokuroru Səbuhi Şahverdiyev, ədliyyə naziri Suliddin Əliyev, Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Ülkər Bayramova, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Vəkillər Kollegiyasının sədri Tural Hüseynov, muxtar respublika məhkəmələrinin sədr və hakimləri iştirak etmişdir.

Sonda məruzələr ətrafında müzakirələr olmuşdur.

≈ ≈ ≈

Sentyabr ayının 18-də hakimliyə namizədlər üçün Bakı İdman Sarayında test imtahanı keçirilmişdir. İmtahanın hər bir mərhələsi, o cümlədən sualların seçimi və cavabların yoxlanılması bilavasitə imtahan keçirilən zalda, namizədlərin, habelə 40-dan çox xarici təşkilat və yerli QHT təmsilçiləri, televiziya və mətbuat nümayəndələri qarşısında həyata keçirilmişdir.

Dörd saat davam edən imtahanın nəticələri imtahan başa çatdıqdan dərhal sonra yoxlanılaraq yerində elan olunmuş, 178 nəfər hakimliyə namizədin biliyi məqbul sayılaraq imtahanın ikinci mərhələsinə buraxılmışlar.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi, Hakimlərin Seçki Komitəsinin üzvü Əli Allahverdiyev imtahanın keçirilməsində iştirak etmişdir.

≈ ≈ ≈

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri 15 iyul 2011-ci il tarixdə “Naxçıvan Muxtar Respublikasında dövlət orqanlarının elektron

xidmətlər göstərməsinin təşkili haqqında” Fərman imzalamışdır. Fərmandan irəli gələn vəzifələrin icrası ilə bağlı Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsində də tədbirlər planı təsdiq olunmuş və ona uyğun olaraq müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Əhalinin müraciət etmək hüququnun asanlaşdırılması məqsədilə elektron xidmətlər göstərilməsi üçün 20 sentyabr 2011-ci il tarixdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin **www.alimehkeme.nakhchivan.az** internet saytı istifadəyə verilmişdir. Saytın “Müraciətlər” bölməsindən istifadə etməklə vətəndaşlar öz ərizə, şikayət və təkliflərini Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinə elektron formada göndərmək imkanı əldə etmişdir.

≈ ≈ ≈

Oktyabr ayının 18-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin sədri Ramiz Süleymanov Məhkəmə-Hüquq Şurasının növbəti iclasında iştirak etmək üçün Bakı şəhərində olmuşdur.

İclasda qeyd olunmuşdur ki, vətəndaşların məhkəmələrə müraciət imkanlarının daha da asanlaşdırılması və hüquqi xidmətin yaxşılaşdırılması məqsədilə yaradılmış bütün məhkəmələri əhatə edən vahid internet portalı yaxın gələcəkdə vətəndaşların istifadəsinə veriləcəkdir.

İclasda hakimliyə namizədlərin seçimi prosesinin növbəti mərhələlərinin təşkilati məsələlərinə toxunulmuş, imtahanların tam şəffaf və obyektiv keçirilməsinin, ən layiqli hüquqsünasların seçilərək hakim vəzifələrinə təyin edilməsinin vacibliyi vurğulanmışdır.

Eyni zamanda, hakimlər barədə intizam icraatlarına baxılaraq fəaliyyətlərində ciddi qanun pozuntuları, süründürməçilik və digər korrupsiyaya şərait yaradan hallara yol verdiklərinə görə 1 hakimə töhmət verilmiş, 2 hakimə irad tutulmuş, qanunvericiliyin pozulması halları ilə bağlı 4 hakim barədə intizam icraatları başlanılmışdır.

≈ ≈ ≈

Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının yeni inzibati binası istifadəyə verilmişdir

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, ümummillî lider Heydər Əliyev tərəfindən ölkəmizdə bütün sahələrdə, o cümlədən məhkəmə-hüquq sistemində həyata keçirilməyə başlanılan islahatlar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında uğurla davam etdirilir, ölkənin ədliyyə və məhkəmə orqanları sisteminin daha

da təkmilləşdirilməsi və müasirləşdirilməsi sahəsində bir sıra işlər görülür.

Ulu öndər Heydər Əliyevin memarı olduğu müstəqil dövlətimizin ilk milli Konstitusiyasının qəbul edilməsindən sonra insan hüquq və azadlıqlarının qorunması, bu hüquqların həyata keçirilməsi üçün təminatların yaradılması dövlət siyasətinin mühüm istiqamətlərindən biri kimi müəyyən edilmişdir. Təsadüfi deyil ki, müstəqillik illərində insan hüquq və azadlıqlarının qorunması ilə birbaşa əlaqəli olan hüquq institutlarına, xüsusilə də vəkillik institutuna diqqət əhəmiyyətli dərəcədə artmış, vəkillik xidmətinin inkişafı ölkəmizdə aparılan dövlət quruculuğu və onun tərkib hissəsi olan məhkəmə islahatları proseslərinin mühüm elementi kimi qəbul edilməyə başlanmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən məhkəmələrin, hüquq-mühafizə orqanlarının, eləcə də vəkillik qurumlarının fəaliyyətinin müasir tələblər səviyyəsində təşkil olunmasında xüsusilə «Naxçıvan Muxtar Respublikasında hüquq institutlarının inkişafı haqqında» Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 noyabr 2006-cı il tarixli Fərmanının böyük rolu olmuşdur. Fərmanın qəbulundan sonra ötən 5 ilə yaxın müddət ərzində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun gündəlik diqqət və qayğısı sayəsində muxtar respublikada hüquq institutlarının inkişafı, məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanları, eləcə də vəkillik qurumları üçün yeni inzibati binaların tikilib istifadəyə verilməsi, eləcə də onların maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmış, sözügedən orqan və qurumların müasir texniki avadanlıqlarla təchiz edilməsi, habelə onların fəaliyyətində yeni informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının tətbiq olunması ilə bağlı bir sıra işlər həyata keçirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının ərazisində hər bir şəxsin məhkəmə prosesində, ibtidai istintaqda və təhqiqatda öz hüquqlarının və qanunla qoru-

nan mənafelərinin müdafiəsini həyata keçirmək üçün onlara hüquqi yardım göstərən vəkillərin fəaliyyətini tənzimləmək, fiziki və hüquqi şəxslərə yüksək keyfiyyətli hüquqi yardımın göstərilməsi üzrə vəkillərin hüquqi statusunu və onların özünüidarəsinin əsaslarını müəyyən etmək məqsədilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbovun 08 yanvar 2008-ci il tarixli qərarı ilə “Naxçıvan Muxtar Respublikasının Vəkillər Kollegiyası haqqında” Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Sözügedən qanunun qəbul edilməsi ilə muxtar respublikada vəkillərin sayının müəyyən edilməsində yerli şəraitin və gerçək tələbatın nəzərə alınması, əhaliyə vəkillər vasitəsilə hüquqi yardımın göstərilməsi imkanlarının genişlənməsi üçün daha əlverişli şərait yaranmışdır. Bu baxımdan muxtar respublikada əhaliyə göstərilən hüquqi yardımın səmərəliliyinin və burada fəaliyyət göstərən vəkillərin sayının artırılması üçün bilavasitə muxtar respublikanın özündə Vəkillər Kollegiyasına əlavə qəbul imtahanlarının təşkil edilməsini xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Belə ki, əhalinin yüksək hüquqi xidmətə olan tələbatının ödənilməsinə olan ehtiyacı nəzərə alan muxtar respublika rəhbərliyinin təşəbbüsü sayəsində vəkillər sırasına əlavə üzvlərin seçilməsi üçün muxtar respublikada iki dəfə imtahan keçirilmişdir. İlk imtahan 2007-ci ildə Naxçıvan şəhərində keçirilmiş, 7 nəfər vəkil olmağa layiq bilinmişdir. İkinci dəfə isə ötən il Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının üzvlüyünə qəbul imtahanı keçirilmiş, imtahan nəticəsində 9 nəfər namizəd uğur qazanmış, onlar vəkillik andı içərək öz peşə fəaliyyətlərinə başlamışlar. Hazırda Vəkillər Kollegiyasının 14 üzvü vardır. Vəkillərin sayının artırılması muxtar respublika sakinlərinə göstərilən hüquqi yardımın həm keyfiyyət, həm də kəmiyyət baxımından daha da yaxşılaşacağına əminlik yaradır.

Muxtar respublika rəhbərliyinin vəkillik institutuna göstərdiyi diqqət və qayğının digər bir nümunəsi bu ilin avqust ayının 5-də Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının inzibati binasının istifadəyə verilməsi olmuşdur. Bu əlamətdar hadisə muxtar respublikada fəaliyyət göstərən vəkillik institutunun daha da inkişaf etdirilməsi üzrə vahid hüquqi konsepsiyanın əyani göstəricisi, onun tərkib hissəsidir.

Vəkillərin, habelə vəkillik qurumuna müraciət etmiş vətəndaşlara lazımı səviyyədə hüquqi xidmətlərin göstərilməsi üçün müasir standartlar nəzərə alınmaqla inşa edilmiş Vəkillər Kollegiyasının inzibati binasının açılış mə-

rasimində Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri Vasif Talıbov iştirak etmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri binanın istifadəyə verilməsi münasibətilə vəkillər kollegiyasının üzvlərini təbrik etmiş, muxtar respublikada vətəndaşların müstəqil hüquqi yardım almaq sahəsində vəkillər kollegiyasının özünəməxsus rolu olduğunu, kollegiya üzvlərinin bundan sonra da hər bir şəxsin hüquq və azadlıqlarının, qanunla qorunan mənafelərinin müdafiə edilməsi, onlara yüksək keyfiyyətli hüquqi yardımın göstərilməsi, vəkillik peşəsinin nüfuzunun yüksəldilməsi istiqamətində səylə çalışmalı olduqlarını diqqətə çatdırmışdır.

Ali Məclisin Sədri demişdir: Bu qurum müstəqil formada ona görə yaradılıb ki, dövlətin və vətəndaşların deyil, haqqın və ədalətin mövqeyi qorunsun. Vəkillər Kollegiyasının üzvləri öz vəzifələrini icra edərkən bu amilə xüsusi diqqət yetirməlidirlər.

Ali Məclisin Sədri hüquqi maarifləndirmənin bundan sonra da ən yüksək səviyyədə həyata keçirilməsi, bu istiqamətdə Vəkillər Kollegiyasının üzvlərinin müntəzəm iş aparması, həmçinin muxtar respublikamızın kütləvi informasiya vasitələrinin imkanlarından səmərəli istifadə olunması, keçirilən hüquqi təlimlərdə fəallıq göstərilməsi, hüquq ədəbiyyatlarının dərinlən öyrənilməsi ilə bağlı vəkillərə mühüm tövsiyələr və tapşırıqlar vermişdir.

Ali Məclisin Sədri yaradılan yüksək şəraitin müqabilində Vəkillər Kollegiyasının qarşıya qoyulmuş vəzifələri layiqincə yerinə yetirəcəyinə, bu hüquq institutlarının fəaliyyətinin getdikcə daha da genişlənəcəyinə əmin olduğunu bildirmiş, qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsində kollegiyanın üzvlərinə uğurlar arzulamışdır.

Ali Məclisin Sədri Vəkillər Kollegiyasının üzvləri ilə xatirə şəkli çəkirmişdir.

Beləliklə, oxucularımızı Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyasının yeni inzibati binası ilə yaxından tanış etmək üçün onun texniki göstəriciləri haqqında aşağıdakı məlumatları təqdim edirik.

NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASININ VƏKİLLƏR KOLLEGIYASI

Naxçıvan Muxtar Respublikası Vəkillər Kollegiyası üçün inşa olunmuş yeni inzibati bina 2 mərtəbə və sokol qatından ibarətdir.

Birinci mərtəbənin sol cinahında Vəkillər Kollegiyasının Naxçıvan şəhər Hüquq Məsləhətxanası yerləşir. Məsləhətxanada müdir otağı, vəkil köməkçisi ilə birlikdə 6 vəkil otağı, arxiv və kompyuter otaqları vardır.

Birinci mərtəbənin sağ cinahında Naxçıvan şəhər birinci Dövlət Notariat Kontorası yerləşir. Notariat kontorasında notarius və mütəxəssis otağı, eyni zamanda, kompyuter otağı və 2 arxiv otağı vardır.

Həmçinin birinci mərtəbədə bufet və növbətçi otağı mövcuddur.

İkinci mərtəbədə Vəkillər Kollegiyasının sədri, müavini, Rəyasət Heyətinin üzvü, İntizam və İxtisas Komissiyalarının sədr və üzvləri üçün nəzərdə tutulan keyfiyyətli mebel dəstləri ilə təchiz edilmiş xidməti otaqlar, eləcə də arxiv, dəftərxana, mühasibatlıq üçün ayrılmış otaqlar mövcuddur.

Binanın ikinci mərtəbəsində iş otaqları ilə yanaşı, 50 nəfərlik akt zalı yerləşir.

Bundan başqa, ikinci mərtəbədə fəaliyyət göstərən kitabxana Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik sistemini əhatə edən vəsaitlərlə və yeni nəşr olunmuş kitablarla təmin edilmişdir. Burada quraşdırılmış elektron qanunvericilik bazası və elektron kitabxana sistemi işçilərin lazımi məlumatları operativ şəkildə əldə etmələrinə imkan yaradır.

Binada 26 nömrəli daxili telefon ATS-i quraşdırılmış və internetə sürətli çıxış təmin edilmişdir.

Bina müasir tipli qazanxana və istilik sistemi ilə təchiz olunmuş, xidməti otaqlarda və akt zalında kondisionerlər qoyulmuşdur.

Həmçinin həyətdə min kvadratmetr sahədə abadlıq işləri aparılmış, əraziyə sal daş döşənmiş, işıqlandırma sistemi yaradılmış, yaşıllaşdırma tədbirləri görülmüşdür.

≈ ≈ ≈